

IN MEMORIAM.

GEORGE FREDERIK WILLEM BOREL,

Ridder in de Militaire Willemsorde 4^e klasse, gepensionneerd
Generaal-Majoor. Geboren 22 Aug. 1837 te Maastricht,
overleden 4 Aug. 1907 te Bad Nauheim.

De vorige maand bereikte ons uit Bad Nauheim het bericht van het overlijden van den gepensionneerden Generaal-Majoor G. F. W. BOREL. Ter herinnering aan de vele en belangrijke diensten, door den thans overleden opperofficier aan den lande bewezen, laten wij hier volgen eene korte vermelding van eenige feiten uit zijne militaire loopbaan.

BOREL begon in 1852 zijn carrière als cadet bij de artillerie voor het leger hier te lande aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda en werd 14 Juli 1857 aangesteld tot 2e luitenant bij het 2e Regiment Vesting-artillerie. In verband met het toenmalig te kort aan Oost-Indische officieren werden officieren van het leger hier te lande opgeroepen, die genegen waren voor den tijd van 5 jaren gedetacheerd te worden bij de Indische landmacht.

BOREL aanvaardde in het zelfde jaar van zijne aanstelling tot officier eene dergelijke detachering. Toen hij in 1859 tot 1ste luitenant bevorderd was, werd hij benoemd tot commandant van de artillerie bij de in dat jaar begonnen expeditie naar de Z. en O. Afdeeling van Borneo. Het was in deze positie, dat hij in Mei 1860 werd ingedeeld bij de colonne van den Majoor KOCH op haren tocht tot onderwerping van de districten *Tabalong* en *Balangan*. Bij Koninklijk Besluit van 18 Februari 1861 werd Luitenant BOREL gedecoreerd met het eerekruis „voor moed, beleid, trouw”, hebbende zich onderscheiden bij de krijgsverrichtingen in *Bandjermasin*.

Op zijn verzoek werd BOREL toegestaan 30 April 1863 naar Nederland terug te keeren, waar hij bij aankomst geplaatst werd bij het 3^e Regiment Vestingartillerie.

In 1868 werd hij bevorderd tot kapitein. In dezen rang diende hij achtereenvolgens als adjudant voor het materieel bij de artillerie-stapelen constructiemagazijnen, bij het 1ste Regiment Vestingartillerie, bij de
Mil. Spect. 1907.

pontonniërs en ten slotte, als instructeur bij het korps, bij het Regiment Veldartillerie.

Bij de voorbereiding tot de 2^e expeditie naar *Atjeh* werd wederom eene oproeping gedaan tot de officieren van het Nederlandsche leger, die naar Oost-Indië wilden vertrekken en ten gevolge daarvan werd de Kapitein BOREL 10 Juni 1873 voor den tijd van 2 jaren gedetacheerd bij het Indische leger, en ingedeeld als commandant van eene compagnie vestingartillerie.

Dat de Kapitein BOREL ook hier weder belangrijke diensten bewees — o. a. bij de inname van den Kraton van 3 Januari—23 Januari 1874 — blijkt uit de onderscheiding, die hem bij Kon. Besluit van 6 October 1874 ten deel viel, waarbij hem werd toegekend de Eeresabel met het opschrift: „Koninklijk eereblijk voor betoonde dapperheid”.

14 Juni 1875 keerde hij naar Nederland terug, en werd bij de reorganisatie van het Wapen, geplaatst bij het 2^e Regiment Veldartillerie. 28 October 1878 werd hij toegevoegd aan den commandant der Bereden Artillerie. Daarop volgde in 1884 zijne benoeming tot majoor en plaatsing bij het 3^e Regiment Veldartillerie en in 1887 zijn aanstelling tot luitenant-kolonel. In 1888 werd hij in de commissie benoemd om het ontwerp-wetboek van Militair Strafrecht van Prof. Mr. H. VAN DER HOEVEN uit een militair oogpunt te onderzoeken en, zoo noodig, in overleg met den ontwerper te wijzigen.

Met ingang van 1 Nov. 1891 werd de Luitenant-Kolonel BOREL benoemd tot gouverneur der Kon. Mil. Academie en op 17 November 1891 bevorderd tot kolonel.

Bij Kon. Besluit van 29 Augustus 1892 werd hem het officierskruis van de orde van Oranje-Nassau met de zwaarden verleend, waarop 27 Febr. 1894 volgde zijne benoeming tot Inspecteur van het militair onderwijs.

Na 21 Augustus 1895 tot Generaal-Majoor te zijn bevorderd, werd hij met ingang van 1 Januari 1898 op zijne aanvraag gepensionneerd, onder dankbetuiging voor de goede diensten, door hem gedurende zijne veeljarige militaire loopbaan aan den lande bewezen.

Breda, 1 September 1907.

H. L. MAURER,

cadet-sergeant der artillerie O.-I. L.

Enkele opmerkingen naar aanleiding van D.'s antwoord aan den Majoor Twiss.

(Mil. Spectator, 1907, N°. 6.)

Daar in het antwoord van D. aan den Majoor Twiss in den Militairen Spectator van Juni '07 ook mijn naam wordt genoemd en men uit de door D. aangehaalde woorden allicht eene verkeerde gevolgtrekking zou kunnen maken, wil ik gaarne nog even op de zaak terugkomen.

Zij, die alleen de noot op blz. 409 en niet het ingezonden stuk zelve lezen, zouden allicht daaruit de opvatting verkrijgen, dat ik mij schaar aan de zijde van de voorstanders van een 18 m.-diensttijd, als maar aan 2 voorwaarden wordt voldaan, n.l. als wij intelligente miliciens verkrijgen en goede remonteruiters. Niets is minder juist; ook dan nog acht ik verkorting van den diensttijd voor ons Wapen noodlottig.

Als men alleen *den man* op het oog heeft en de paarden buiten beschouwing laat, kan de diensttijd worden verkort, maar bij de cavalerie moet men in de eerste plaats met de paarden rekening houden. Cavalerie laat zich niet improviseeren; als de paarden gedaan zijn, is het met het Wapen gedaan.

D. schrijft, dat ook *hij* de twee door mij gestelde voorwaarden betoogde. Tant mieux! Maar welk practisch resultaat heeft ons beider betoog? En is het dan niet gewaagd om, terwijl de toestand in dat opzicht onbevredigend is, reeds nu, voordat daarin verbetering is gebracht, den diensttijd te verkorten?

Maar bovendien heeft D. niet juist overgenomen. Niet alleen acht ik noodig goede *africhters*, maar ook goede ruiters *in het veldeskadron*, om de paarden in goeden staat te houden. Het is toch een bekend feit, dat zelfs een goed afgericht paard in den troep spoedig achteruit gaat onder een middelmatig ruiter. Daarom heeft men ook in het eskadron noodig eene kern van goede ruiters. Deze ontbreken evenzeer en daarin dient dus ook eerst te worden voorzien.

D. en ik stellen ons blijkbaar op geheel verschillend standpunt. D. heeft alleen oog voor den man en laat de paarden vrijwel buiten de zaak. Maar een paard is nu eenmaal geen geweer, dat kan worden ingevet en op de rustkamer geplaatst voor een volgend man.

D.'s meening, dat de vele drukkingen niet zoozeer een gevolg zijn

van slecht rijden, maar van gebrek aan training, kan ik op grond van ervaring tegenspreken.

Ook *ik* was indertijd het denkbeeld toegedaan, dat men den cavalierist best in 4 maanden kon africhten, en toen ik als nieuw benoemd ritmeester bij het 2^e Regiment in Venlo kwam, was ik spoedig in de gelegenheid hiermede eene proef te nemen. De militie werd reeds destijds bij mijn eskadron — bij wijze van proef — afgericht. Binnen de 2 maanden gingen de jonge menschen naar buiten, na 3 maanden deden zij velddienst, bijna als oude huzaren, en met 4 maanden gingen zij, als afgericht, in het eskadron over. Ongeveer dus op de wijze als D. voorstaat. Ik was er bijzonder over tevreden, maar die tevredenheid was voorbarig.

Wij kregen de groote zomeroefeningen, o. a. de wekelijksche tochten naar de Reuver, zware dagen van \pm 10 uren onder den zadel. Die zware dagen kwamen niet plotseling, er was eene behoorlijke opklimming, training. Elken dag werd gedurende minstens 4 à 5 uren uitgerukt. Hier lag het dus niet aan de oefening, en toch was na zulke dagen het aantal drukkingen telkens zeer groot.

Officieel meldde men mij steeds daags daarna een 10-tal drukkingen, maar er waren er veel meer. Ik wilde mij persoonlijk overtuigen en de oorzaken trachten op te sporen en ging daarom meermalen na de groote oefeningen des avonds naar de stallen om de ruggen na te zien. Ik vond dan steeds een 20- à 30-tal drukkingen, de meeste wel zeer licht, die den volgenden dag vanzelf weer beter waren, maar als deze paarden onder den zadel waren gebleven, zouden zij niettemin buiten gevecht zijn geraakt. Gedurende geruimen tijd hield ik dergelijke inspecties en hield aantekening van de omstandigheden, waardoor ik de volgende gegevens verkreeg:

1°. Goede ruiters drukken vrijwel nooit. Komt het eene enkele maal voor, dan is bijna altijd het paard te voren door een ander ruiter gedrukt geweest (recidive).

2°. Het kader en de oudere huzaren drukken naar verhouding veel minder dan jonge ruiters.

3°. Wordt een paard door iemand van het kader gedrukt (voor de 1ste maal), dan geschiedt dit *altijd* door een hoogst middelmatig ruiter.

4°. Onder de jonge ruiters vindt men in den regel wel iemand, die uit aangeboren aanleg goed rijdt; zoo iemand drukt niet.

5°. Bij het nazien der stijgriemen van onervaren ruiters vindt men vaak verschillen in lengte van 1, 2, zelfs 3 gaten. Een bewijs dus van scheef op de paarden hangen. Zelfs al zijn de beugels gelijk, de schouders op de zelfde hoogte en het zadel recht midden op den rug, dan kan het toch nog zijn, dat de man scheef zit door het optrekken van eene heup. Dit is niet altijd gemakkelijk te zien.

6°. Aan het einde van den zomer begreep ik, dat *ik* in hoofdzaak de schuld droeg van de vele drukkingen. De militie was slecht afge-

richt; in *schijn* wel goed, maar in werkelijkheid — cavaleristisch — onvoldoende.

Men versta mij echter wél. Ik wil niet beweren, dat ons zadel ideaal is. Ik geloof ook, dat bij een ander zadel het aantal drukkingen zou kunnen afnemen. Maar op grond van ondervinding beweert ik, dat een *behoorlijk* ruiter met het modelzadel niet behoeft te drukken en dat de vele drukkingen dus een gevolg zijn van slecht rijden.

Toen mij dat eenmaal duidelijk was, ben ik niet meer in die fout vervallen. Mijne militie en de vrijwilligers blijven 6 maanden in africhting. De manege komt dagelijks tot haar recht (daarnaast ook naar buiten). In de manege wordt zeer gelet op het zooveel mogelijk in evenwicht gaan, op het „nageefflijk” houden op *beide* handen, op het met beenen rijden en op de gewichtshulpen.

Als resultaat is het aantal drukkingen (ook kreupelheden) in vergelijking met den eersten tijd in Venlo tot de helft vermindert.

Dat zadel of deken weinig invloed hebben op het aantal drukkingen is mij ook nog gebleken tijdens de proef met de halve dekken (doorgesneden dekens). Deze dekjes werden bij *alle* oefeningen (complete marschtenue, groote velddienstoefeningen van 50 KM.) gebruikt. O. a. was het *geheele* 1ste peloton van deze dekjes voorzien (behalve 2 paarden met zeer scherpe ruggen); het aantal drukkingen is niet toegenomen, eerder het tegendeel.

D. geef ik hier *feiten*, geen meeningen.

Maar ook bij individueele gevallen is mij bij herhaling de invloed van het rijden op drukkingen gebleken. Een voorbeeld uit vele: Bij mijn eskadron is een zeer zwaar onderofficier van ± 100 KG., die een vrij lastig paard rijdt. Deze wachtmeester werd ziek en ik liet zijn paard rijden door een zwaar milicien (ruim 80 KG.), die vrij handig reed. Hij kon wel met het paard over weg, maar na 2 gewone oefeningen (4 à 5 uren uitrukken) was het paard, dat tevoren *nooit* was gedrukt, dermate gedrukt, dat het 6 weken buiten gevecht was. In dien tijd was ook de wachtmeester weder beter, die sedert het paard nooit weder drukte.

Zadel, deken of training? Neen, *de ruiter*.

Ik hoop D. door deze feiten te hebben overtuigd en ik herhaal de stelling: Het groot aantal drukkingen is in *de eerste plaats* het gevolg van slecht rijden. En ik verbind hieraan eene vraag, die *ik* wel stellen mag, omdat *ik* immers *ook* die fout vroeger gemaakt heb:

Kan het ook zijn, dat de zeer groote verliezen, die sommige eskadrons bij de laatste cavaleriemanoevres (1906) hebben geleden, een gevolg zijn van te *vlugge* africhting buiten?

Trouwens voor *mij* is die vraag geen vraag meer en ik geloof dan ook, dat wij verstandig zullen doen, onze jonge ruiters niet binnen de 6 maanden af te richten en ze *grondig* in de manege les te geven (*daarnaast* ook naar buiten), want met de stoom-africhting maken wij geen cavaleristen, maar slechte bereden infanteristen.

Nog te meer, als de diensttijd onverhoopt wordt verkort, is het zaak een goeden grondslag te leggen. Laten ten minste wij, cavaleristen, wat meer naar de *paarden* zien en het niet steeds alleen over de *menschen* hebben, want wij moeten toch cavalerie blijven en geen bereden infanterie worden.

Japan, dat bovendien nog zeer slecht in zijn geld zit, breidt na den oorlog de cavalerie met 8 divisiën uit. Is zoo iets niet sprekend?

Wij zullen nu in het groot eene proef krijgen met een diensttijd van 19 maanden. Die proef zal wel uitwijzen, dat als men zijn eischen *laag* houdt, die tijd voldoende is voor de africhting van den man. De slechte invloed op het paardenmateriaal zal nog niet naar buiten treden, daarvoor is de tijd (gelukkig) te kort, alleen *in den troep* zal men het wel aan meerdere zieken, enz. bemerken en de eskadronscommandanten zullen wel ondervinden, dat er meer klevers, steedsche paarden en doorgangers zullen komen.

D. heeft het nog al eens over de Zwitsersche cavalerie; het is jammer, dat hijzelf niet eens een kijkje gaat nemen; ik vermoed wel, dat zijn enthousiasme snel zou bekoelen.¹⁾ In Zwitserland zelf acht men de cavalerie het „zwakke punt in de legerinstelling”, men vindt er de cavalerie „even voldoende”.

Men leest in de „Message du Conseil fédéral” o.a.:

„..... le temps consacré à l'instruction de notre armée représentait le *minimum* nécessaire pour enseigner quelque chose *d'à-peu-près utilisable*”.

En van dit „à-peu-près utilisable” is dan de cavalerie nog het „zwakke punt”.

Oberst MARKWALDER schrijft in „Die Schweizerische Kavallerie”, blz. 167 o. a.:

„....., das Pferd wird tot im Maul, das früher vorhandene Gleichgewicht geht verloren, es stiert auf der Nase weg, wird vom Genick bis zu dem Hanken steif und verliert die nötige Wendsamkeit. *Nur ein geringer Prozentsatz von Soldaten-Pferden verfällt nicht diesem Schicksal*”.

Denkt D., dat men met zulk een „verreden troep” te velde veel kan praesteeren? Zoo iets kan toch den naam van cavalerie eigenlijk niet dragen. Zou D. wenschen mettertijd zoo'n bende te commandeeren?

Maar de tijdgeest! Die tijdgeest doet zich ook in Duitschland gevoelen, maar daar dient de cavalerist toch nog 3 en 4 jaren (de Garde); in Frankrijk, waar o. a. de Generaal BONNAL eerst geen tegenstander was van de verkorting, schrijft deze generaal thans reeds, dat hij verlenging wederom noodzakelijk acht (Streffleur's Juli-afl.) met het oog op de paarden.

De tijdgeest is geen argument. Kan D. aantonen, dat hij met militia van 18 md. (bij het groote verloop aan vrijwilligers, dat behalve dan

¹⁾ Ook moet hij eens in Denemarken gaan zien!

bij het 3^e Regt. steeds doorgaat) het paardenmateriaal in orde kan houden, krijgsbruikbaar? Neen natuurlijk, want reeds nu kan men dat niet meer. Maar D. heeft daaraan blijkbaar niet voldoende gedacht, hij heeft alleen „den man” beschouwd!

Nog een enkel woord over den tijd van opkomst bij een diensttijd van 18 maanden. Eene opkomst in haar geheel in het voorjaar acht ik het meest gewenscht, omdat de militie dan 2 zomers onder de wapenen is. In de eerste plaats heeft men dan veel meer tijd, want de zomerdag is minstens 3 uren langer dan de winterdag, hetgeen over 6 maanden $3 \times 6 \times 26 = 468$ uren winst geeft. Uitgedrukt in werkdagen van 10 uur, geeft dat een winst van bijna 2 maanden. Voorts kan men 's zomers met het oog op de paarden veel meer doen. Maar bovendien kan men des zomers met het oog op het weder veel beter oefenen. In theorie — aan de schrijftafel zittende — is het wel bijna het zelfde, maar in de practijk in ons klimaat niet.

Hiermede bedoel ik natuurlijk niet, dat in den winter niet buiten kan worden geoefend; alleen maar: niet zoo goed, als in den zomer.

En hiermede neem ik afscheid van D. Ik hoop hem te hebben overtuigd, maar ik vrees er voor, want hij ziet alleen naar „den man” en ik beweer, dat „de paarden” bij ons de hoofdzaak zijn. Met de menschen spelen wij het wel klaar, *als wij ten minste uitgezochte, intelligente miliciens krijgen en als wij bij de eskadrons een voldoende aantal goed gereden paarden hebben, wat wegens het ontbreken van vrijwilligers eene illusie blijft.*

R. VAN OVERVELDT.

NASCHRIFT.

Ik gevoel te veel waardeering voor het werken en streven van een ritmeester, dien ik in een mijner artikelen „een onzer meest ambitieuse en in de practijk doorknede eskadronscommandanten” mocht noemen ¹⁾, dan dat het mij niet zou verheugen, hem op een terrein te ontmoeten, waarop het ook mij zeker wel veroorloofd is, tegenover *zijne* meening de *mijne* te stellen.

Het is dat van het paard, het rijden, en van het zadel.

Voor den Ritmeester VAN OVERVELDT is de man bijzaak, het paard hoofdzaak; als ruiter zou ik echter zeggen, dat *het paard* zich naar *den man* moet voegen, ook in dit geval. „*De eerste-oefeningstijd van den man kan zeer goed worden bekort*” — hij geeft het gereedelijk toe

¹⁾ Mil. Spect., Maart 1907, blz. 184, laatste alinea.

— *ware het niet*, dat die tijd onvoldoende is, om daarin *zulke* goede ruiters te vormen, dat zij hunne paarden niet *drukken*.

Want alleen *goede* ruiters drukken hunne paarden niet. Nu, als *dat* onomstootelijk vast stond, zou de Ritmeester v. O. zijne eischen *nog* scherper dienen te stellen en niet met slechts eene *kern* van goede ruiters moeten tevreden zijn.

Wat is het toch jammer, dat *zulk* een eskadronscommandant maar blijft vasthouden aan de stelling, dat de vele drukkingen, die zich bij zwaardere oefeningen openbaren, „per se” het gevolg zijn van slecht rijden.

Men oordeele ¹⁾: Binnen 2 maanden gingen de jonge menschen naar buiten, na 3 maanden deden zij velddienst, bijna als de oude huzaren, en met 4 maanden gingen zij, als afgericht, in het eskadron over”.

Laten wij van deze positieve mededeeling toch goede nota nemen, te meer, omdat de ritmeester ten overvloede verklaart: „*Ik was er bijzonder over tevreden*”.

De menschen deden het dus goed. De proef, zooals D. haar voorstaat, is dus feitelijk reeds geleverd; een eskadronscommandant, die toch waarlijk zijne eischen niet laag stelt, die niet van lichtvaardigheid of van gebrek aan ernst kan worden beschuldigd, *heeft haar reeds genomen*.

Arme D! — Kerel, je verbeeldde je, geloof ik, al erg modern te zijn, al vrij beslist in de z.g. Nieuwe Richting te wijzen. Och sukkel, berg jij je maar op bij het „oud roest”!

Doch...de koude douche blijft niet uit: *'s ritmeesters tevredenheid bleek voorbarig*.

De groote zomeroefeningen kwamen, zware dagen van ± 10 uren onder den zadel, en daarmede, als steeds, de overtalrijke drukkingen.

En werd dit nu — zooals men allicht zou denken — aan het zadel, desnoods aan slordig of slecht opzadelen of aan onvoldoende nazien der paarden vóór het uitrukken geweten?

Mis — „Het groot aantal drukkingen is in de eerste plaats het gevolg van slecht rijden”, van de „de stoomafrichting” — verklaart de Ritmeester v. O. ²⁾ en daarmede basta.

En daarom — daarom alleen — moet de Ritmeester v. O. niets meer van een korteren oefeningstijd, van een ander stelsel van opleiding hebben. Had ik geen gelijk, met te zeggen, dat zulks jammer was?

Doch nu eene opmerking.

De Ritmeester v. O. heeft zeer consciëntieus aanteekening gehouden van de omstandigheden, waaronder hij die drukkingen verkreeg, daargelaten of hij zich niet al te zeer door zijne hierboven genoemde en vooropgestelde meening — zij het ook onbewust — heeft laten beïnvloeden. Doch hij was toen de eenige, die „de stoomafrichting” pleegde en kreeg bij de zwaardere oefeningen drukkingen. Dus...

¹⁾ Blz. 736, alinea 2.

²⁾ Blz. 737, alinea 9.

Zijne collega's pleegden haar *niet* en...kregen bij de zwaardere oefeningen eveneens tal van drukkingen. Dus....

Reeds jaren en jaren is dat zoo. Geen zwaardere zomeroefeningen, geen manoeuvres vooral, of de drukkingen komen en vormen de „cauchemar” van elken regiments- en eskadronscommandant, ja, zelfs van den Inspecteur der Cavalerie. Ik herinner mij nog als den dag van gisteren, hoe de toenmalige Inspecteur van het Wapen, de Generaal VAN HELDEN, in zeker garnizoen de officieren liet bijeenkomen en hen vroeg, ja, dringend vroeg, eens te zinnen op doelmatige veranderingen aan het zadel — *zijn* zadel, d. w. z. op *zijn* voorstel ingevoerd —, zoodat het niet meer tot drukkingen aanleiding zou geven. Wie daarin slaagde, zou op zijne erkentelijkheid kunnen rekenen.

Sedert werd het zadel gewijzigd, verbeterd, veranderd, doch in beginsel bleef het het oude zadel en de drukkingen, hoewel iets verminderend, bleven ook. De drukkingen hadden echter niet moeten af- doch toenemen, ware Ritmeester v. O. in het gelijk, want alle oudere cavaleristen zijn het er roerend over eens, dat de „rijerij” in het Wapen er sedert *hun* tijd op achteruit is gegaan.

Dat de drukkingen sedert *verminderd* zijn — in dien tijd was een aantal van 17 drukkingen in één peloton geen zeldzaamheid —, komt echter eenvoudig, omdat het zadel werkelijk iets is verbeterd.

Doch dat het ondanks dit feit toch een slecht zadel is, daarover is bijna ieder cavalerist het eens.

Het zadel moet om te beginnen veel lichter zijn, een anderen bouw, andere stegen hebben; een mooi model, dat al deze eigenschappen in zich verenigt, is o. a. het model *Amerikaansche* zadel.

Laat men eens eene proef met een aantal van die zadels doen nemen, desnoods onder slechte, neen, middelmatige ruiters.

Middelmatige ruiters — want, om nu met den Ritmeester v. O. te beweren, dat een jonge man, tenzij van allen aanleg ontbloot, welke 4 maanden achtereen dagelijks $\frac{3}{4}$ uur rijles ontvangt en daarna nog één uur naar buiten gaat, terwijl hij na zijne africhting gedurende de resteerende maanden van zijn oefeningstijd dagelijks blijft rijden, een *slecht* ruiter is, gaat mij wel wat heel ver, ook al is hij b.v. pas 8 maanden in dienst. Daarom wil mij de qualificatie „middelmatig” juister toeschijnen, terwijl het mij óók voorkomt, dat een dergelijk ruiter, al is hij voor zijn persoon geenszins geschikt om een paard af te richten, althans rustig en behoorlijk recht op een afgericht paard kan zitten. En juist een rustige zit op een goed geconstrueerd zadel behoedt het paard tegen drukkingen.

Het verdergaande begrip, uitstekend of goed ruiter, heeft *hiermede* niets te maken.

Behoef ik nu nog de *gegevens* van den Ritmeester v. O. na te gaan? De premisse, waarop zij berusten, is immers naar mijne meening in hoofdzaak niet juist.

Toch zijn zij niet geheel zonder waarde, in zooverre zij ons nog eens het navolgende voorhouden:

Ad 1°. Eene oude drukking komt licht terug.

Ad 2°. Het kader en de oudere huzaren zadelen in den regel met meer zorg op, dan de jonge ruiters, die daarbij — is het niet begrijpelijk — nog wel eens fouten begaan (plooiën in de deken, deken niet diep genoeg in de kamer gedrukt, singels te vast), welke zich in den vorm van drukkingen kunnen openbaren.

Ad 3°. en 4°. Ook bij het kader zijn hoogst middelmatige ruiters, terwijl er onder de jonge ruiters wel zijn, die uit aangeboren aanleg goed rijden, hetgeen er dus wel voor waarschuwt het *axioma* van den Ritmeester v. O. onder 2°: „het kader en de oudere huzaren drukken naar verhouding veel minder dan de jonge ruiters”, niet dan onder zeker voorbehoud te aanvaarden.

Ad 5°. Het blijkt noodzakelijk — als men dat soms nog niet wist — niet alleen het opzadelen, doch óók de lengte der stijgriemen van jonge, onervaren ruiters *voor* en niet *na* het rijden — immers de Ritmeester v. O. geeft dit op als eene reden voor het ontstaan van drukkingen, dus gebeurde het er *na* — nauwkeurig na te zien.

Wanneer dergelijke onervaren ruiters met stijgriemen, welke onderling in lengte 1, 2, ja 3 gaten verschillen, den geheelen dag van ± 10 uren blijven rondrijden, rijst de vraag, wiens schuld het is, als de paarden gedrukt thuis komen.

De beantwoording van die vraag laat ik intusschen maar liever aan den Ritmeester v. OVERVELDT over.

Ad 6°. Behalve dan uit 5°. begrijp ik, aan het laatste van deze gegevens gekomen, dan ook volstrekt niet, *wie* de schuld droeg aan de vele drukkingen.

Wat de schuld draagt, n.l. het zadel, weet, geloof ik, wel iedereen in het Wapen.

In dit verband kan ik dan ook niet beoordeelen, wat de reden was, dat, zooals de Ritmeester v. O. mededeelt, het aantal drukkingen bij zijn eskadron later verminderde.

Er kunnen hierbij ook *andere*, toevallige invloeden in het spel zijn geweest; b.v. minder zware en langdurige oefeningen, dan de voorgaande wekelijksche tochten naar de Reuver of koel zomerweder in stede van de broeiende hitte, welke altijd een grooten invloed heeft op de toename van drukkingen. In ieder geval schrijf ik het niet toe aan 2 maanden langer in africhting blijven der militie, al ware het alleen reeds, omdat de man, na 4 maanden africhting een slecht ruiter zijnde, door dien tijd met 2 maanden te verlengen niet tot een uitstekend of zelfs middelmatig ruiter is te vormen.

Het bijzondere geval van den zwaren onderofficier (± 100 KG.), die goed en van den zwaren milicien (± 80 KG.), die vrij handig reed, begrijp ik niet al te best. In de redeneering van den ritmeester had toch gepast een zware milicien (± 80 KG.), die *slecht*, in stede van *handig* reed.

Had deze het paard van den zwaren onderofficier (± 100 KG.), die echter goed reed — want ware dit niet het geval, dan was hem toch zeker niet een vrij lastig paard ingedeeld —, nu gedrukt, dan had hij mij kunnen toevoegen: „ziedaar, een lichtere man en toch drukt hij het paard, dat komt natuurlijk, omdat hij zulk een *slecht* ruiter is”. Er is op dit punt ongetwijfeld eene vergissing begaan, misschien wel door het beruchte drukfoutduiveltje.

Doch het doet er gelukkig weinig toe, dergelijke bijzondere gevallen bewijzen tóch niets.

Ten slotte moet ik den Ritmeester v. O. nog op 2 vragen antwoorden, want ik heb de echt menschenlijke eigenschap, iemand niet graag een antwoord schuldig te blijven.¹⁾

1. Of ik graag zulk eene bende zou commandeeren? hiermede eene gevolgtrekking makende uit eene mededeeling van den Zwitserschen Overste MARXWALDER, welke ik gaarne voor zijn eigen rekening laat.

Neen, natuurlijk niet. Doch stel, dat een eskadron Zwitsersche cavalerie zulk eene bende was — de Ritmeester BENTELJN vertelt het ons echter heel anders in zijn welbekend rapport²⁾ — dan behoeft men daaruit nog niet te besluiten, dat een Nederlandsch-militie-eskadron met **18** in stede van **3** maanden eerste-oefeningstijd eene bende zal zijn.

2. Of ik absoluut stellig kan aantonen, dat ik met militie van 18 maanden het paardenmateriaal in orde kan houden, krijgsbruikbaar?

Neen, natuurlijk niet.

Wel wijzen tal van omstandigheden, in welker midden wij ook thans leven, zeer beslist op de mogelijkheid daartoe, *wel* wees ik in mijne artikelen op tal van middelen, die ons in staat zouden kunnen stellen, die mogelijkheid te bereiken, doch een zeer stellig antwoord op die vraag kan natuurlijk ten slotte *alleen* eene proef geven. Die proef komt, na afloop daarvan kan dus het stellige antwoord volgen.

„Wij zullen nu in het groot eene proef krijgen met een diensttijd van 19 maanden” deelt de Ritmeester v. O. mede.

Mag ik er hen voor alle zekerheid nog even op attent maken — ten einde verkeerde gevolgtrekkingen, zoowel zijnerzijds, alsook van anderen te voorkomen — dat dit eene geheel andere proef is, dan die waarover ik gesproken heb, en dat de feitelijke toestand aldus is:

De proeven, welke genomen zullen worden, zijn:

Opkomst voor 19 maanden voor de geheele cavalerie-militie op 1 Maart 1908 (Voorstel Inspecteur der Cavalerie.) en:

opkomst voor 18 maanden bij één eskadron op 1 April 1908 en 1 October 1908.

¹⁾ Blz. 738, alinea 9.

²⁾ Blz. 17, Verslag: „De beide eskadrons gingen zeer rustig, goed gesloten en in zuivere tempo's. *De paarden stonden blijkbaar goed in de hand, zoo genaamd heftige paarden zag ik niet.* De houding der ruiters was zeer goed.” Is dat soms eene bende?

Mijn voorstel *was*: Opkomst voor 18 maanden in twee gelijke helften en voorzichtigheidshalve slechts bij één eskadron, althans slechts bij een *deel* van het Wapen, op 1 October en 1 April.

Daarom beaam ik ten volle, wat nog onlangs de Majoor Twiss schreef¹⁾:

„Ook ik ben niet wars van proefnemingen . . . , maar met de noodige „omzichtigheid en niet met het *geheele* Wapen, zooals thans.

„Want daardoor wordt het maken van vergelijkingen onmogelijk en „het terugkeeren van den ingeslagen weg, zoo deze verkeerd blijkt te „zijn, moeilijker.”

Wat niet weg neemt, dat ik overigens in beginsel het streven toejuich, om tot de door mij bepleite en mogelijk geachte verkorting van den eerste-oefeningstijd te geraken.

D.

1) Mil. Spectator, Aug., 1907, blz. 582, voorlaatste alinea, en mijn „*Naschrift*” op dit artikel, blz. 583, laatste 3 alinea's.

Strategische Studiën,

DOOR

C. C. DE GELDER,

Eerste-Luitenant der Infanterie.

Het is opvallend, dat de nieuwere Duitsche schrijvers op het gebied der strategie, b.v. VON SCHLICHTING, zoowel als VON CAEMMERER, in tegenstelling met v. CLAUSEWITZ, JOMINI en vele anderen, zoo weinig waarde meer hechten aan operatiën op de binnenlijnen, ja, er zelfs met gering-schatting over spreken.

Nu achten wij deze operatiën een der natuurlijke verdedigingsvormen voor den zwakkere. Voor den strategischen verdediger ligt toch de eenige kans op succes in het scheppen van de relatieve overmacht, dat wil zeggen, in het benutten van oogenblikken, waarop de aanvaller strategisch gescheiden is, en een dergelijk oogenblik is aanwezig, wanneer de strategische aanvaller met verschillende groepen concentrisch optreedt en zich *nog niet* strategisch heeft vereenigd. Acht men, zelfs onder die omstandigheden, een succes voor den verdediger uitgesloten, dan zou dit met andere woorden beteekenen, dat à priori de strategische verdediger veroordeeld is en dat aan eene oorlogskunst niet veel waarde ¹⁾ moet worden toegekend. Waar wij dit niet kunnen beamen, zullen wij dan ook de beteekenis van de genoemde operatiën nauwkeurig nagaan.

Allereerst willen wij opmerken, dat men slechts van binnenlijnen mag spreken, wanneer men een strategisch gescheiden leger tegenover zich heeft. Zoodra dit toch strategisch vereenigd is, zijn immers de onderscheidene operatielijnen weder tot eene enkele saamgevloeid.

Voorts zij er de aandacht op gevestigd, dat de *centrale opstelling* en de *binnenlijnen* geen identieke begrippen zijn.

1. De centrale opstelling veronderstelt een leger, dat, verwachtende van verschillende zijden te kunnen worden aangegrepen, zich plaatselijk vereenigd houdt, ten einde van daaruit ²⁾ een der vijandelijke legers te bespringen (Aartshertog ALBRECHT in 1866). Het gaat dus eventueel

¹⁾ „Il n'y aurait pas d'art de la guerre, si, parce qu'on est inférieur en nombre, on devait se croire obligé de reculer partout, sans jamais offrir de résistance nulle part.” (ST. CYR.)

²⁾ Zoo stelt b.v. VON BLUME (Strategie, eine Studie, blz. 211) zich de zaak voor.

eerst van uit deze opstelling op de binnenlijnen opereeren. Doch ook kan het, inert, aldaar 's vijands hereeniging afwachten (Moekden) en is dan nooit op de binnenlijnen geweest. ¹⁾ In de centrale opstelling zelve ligt dus in ieder geval iets afwachtends.

2. Het *zijn* op de binnenlijnen vergt volstrekt niet, dat de onderdeelen van het leger bijeen blijven, doch alleen, dat zij nimmer gescheiden worden, doordat er zich een vijandelijk korps of eene andere ernstige hindernis tusschen bevindt, zoodat zij dus steeds meester zijn van hunne onderlinge directe verbindingen.

Dit kan alzoo ook bij een geheel, zich bewegend leger het geval zijn. Zoo bezigde b.v. Aartshertog KAREL in Zuid-Duitschland (1796) de binnenlijnen eerst, ten einde zich van MOREAU los te maken (slechts LATOUR achterlatende) en JOURDAN bij Neumarkt, Amberg en Würzburg te slaan, om vervolgens tegen het Rijn-Moezelleger terug te keeren en dit bij Schliengen en Emmendingen aan te grijpen.

De operatie op de binnenlijnen verlangt echter in ieder geval: beweging.

3. Ook heeft men somtijds eene centrale opstelling, waarin zich eene reserve bevindt, die vandaar elk der gedetacheerde deelen (strategische voorhoeden) naar behoefte kan steunen. De centrale opstelling en de binnenlijnen vullen elkaar dan aan. (Dresden 1813.)

Dat het werkelijk niet overbodig is, dit onderscheid voorop te stellen, blijkt daaruit, dat veelal de begrippen worden vermengd. VON MOLTKE zegt zelfs: „Eine Armee, die auf dem Schlachtfelde in Front und Flanke angegriffen ist, steht auch auf den inneren Operationslinien, aber der strategische Vortheil ist in dem taktischen Nachtheil umgeschlagen”. Wij achten het onjuist hier van „inneren Operationslinien” te spreken, daar men geen bewegingsvrijheid meer heeft en de tegenstander strategisch vereenigd is. Hoogstens zou men nog aan eene passieve centrale opstelling mogen denken.

Wanneer wij alzoo hieronder spreken over operatiën op de binnenlijnen, denken wij aan bewegelijkheid en handelen, doch allerminst aan een leger, vastgelegd in eene stelling.

Een leger opereert op de binnenlijnen, wanneer het de bedoeling heeft, successievelijk den strategisch gescheiden tegenstander te slaan, door telkens tegenover elke zijner groepen de relatieve overmacht ²⁾ te vormen; dit is mogelijk, doordien het over de kortste, onderlinge verbindingen beschikt. Opereert men aldus als strategisch verdediger, dan behoeft men, immers in eigen land zijnde, voor zijne verbindingen niet zeer bezorgd te zijn.

¹⁾ GIULAY in 1859 koos eene centrale opstelling in de Lomellina. Hij bezigde deze niet om in verschillende richtingen te kunnen aanvallen, doch om in verschillende richtingen te kunnen verdwijnen.

²⁾ Is elke van 's vijands groepen overmachtig tegenover het geheele leger van den strategischen verdediger, dan kan deze methode natuurlijk falen.

Kan bij deze operatiën de mogelijkheid geboren worden, dat andere legerdeelen des vijands mede ingrijpen, doordien voor hem de strategische vereeniging begint te ontstaan, zoo moeten deze door doode en levende hindernissen hiervan worden afgehouden. Men bezigt hiertoe dan b.v. eene of meer strategische flankdekkingen, welke doel slechts is deze vijandelijke afdeelingen te observeeren, vast te houden en haar opmarsch te vertragen, hierbij partij trekkende van terreinhindernissen, ¹⁾ demonstraties, indirecte dekking, enz., doch die in beginsel geen beslissend gevecht mogen aangaan, vóór het gros haar weder kan steunen. De binnenlijnen mogen diensvolgens niet over te groot gebied loopen, daar anders het gevaar zou kunnen ontstaan, dat de gedetacheerden niet tijdig te ondersteunen zijn (tenzij men het opofferen daarvan gering in beteekenis acht tegenover het hoofdsucces), terwijl de hoofdmacht tot overgrootse marschen wordt gedwongen.

Is het gebied, waarop men opereert, daarentegen te klein, dan gaan voor de hoofdmacht voldoende ruimte en vrijheid ontbreken. MOLTKE eischt dan ook: „Um die Vortheile der innern Operationslinien auszunützen muss man nothwendig so viel Raum haben, dass man dem einen Gegner auf mehrere Märsche entgegen rücken kann und Zeit behält, sich sodann erst dem anderen zuzuwenden”.

Op zichzelf beteekent voor een der oorlogvoerenden het *bezit* van de binnenlijnen nog niet veel. Het succes hangt af van de wijze, waarop men er partij van trekt. VON SCHLICHTING ²⁾ tast dan ook mis, waar hij zegt: „Offenbar haben mithin die inneren Linien ihre *alte Ueberlegenheit* eingebüsst”, of „Wie aber war dieser Grundsatz, dass den inneren Linien der *bedingungslos zu ertheilende Preis* gebürt, seinerzeit entstanden?” Tegenover dergelijke meeningen is het niet ongewenscht in herinnering te brengen: „dass schon operativ jedem Zug durch einen Gegenzug zu richtiger Zeit und an richtigen Orte entgegen getreten werden kann, und dass man deshalb auch nicht von absolut guten oder schlechten — von allein zweckentsprechenden Operationen sprechen darf”. ³⁾ Er zijn aan het bezit der binnenlijnen zeer zeker voordeelen verbonden, maar deze moeten worden geëxploiteerd door eene bewaare hand.

Wij willen nu voor het gebruik de volgende algemeene beginselen stellen:

1. Wanneer men een strategisch gescheiden leger tegenover zich heeft, moet men met zijne hoofdkrachten *steeds ergens* aanvallend optreden en wel *opvolgend* tegen elk der deelen, doch *nimmer tegen meer dan een te gelijk*.

¹⁾ In 1796 de Etsch, Mincio, Chiese; in 1814 de Marne, Aisne.

²⁾ MOLTKE und BENEDEK, blzn. 15—17.

³⁾ VON SCHERFF, die Lehre vom Kriege, blz. 95.

2. De aanvalsrichting eenmaal gekozen zijnde, moet de aanval *tot het uiterste* worden doorgezet en niet eindigen vóór deze tegenstander vernietigd,¹⁾ dan wel voor geruimen tijd buiten gevecht gesteld is (anders ontstaat een heen- en weer marcheeren zonder resultaat).

3. Ten einde in de gekozen richting vrijheid van handelen te hebben moet men:

a. *geen blok aan het been* achter zich laten, waardoor troepenmassa's worden vastgelegd en onttrokken aan de operatie, of waardoor de bewegingen worden verlamd en men tot omkeer wordt gedwongen (Dresden 1813, Parijs 1814);

b. de andere tegenstanders in hunne bewegingen doen gadeslaan, bemoeilijken en vertragen door strategische flankdekkingen, die niet aan eene bepaalde positie worden gebonden, bij voorkeur in doorsneden terrein manoeuvreeren en zich op een afstand, verband houdende met hunne sterkte en den te winnen tijd, verwijderen.

4. Ziet men, ondanks de offensieve stooten, dat de kring zich toch begint te sluiten, dan moet men óf ergens *doorbreken*, óf *teruggaan*.²⁾

Overigens is het wel duidelijk, dat men, naast eene vastberaden leiding, over goede troepen moet kunnen beschikken, die zware marschen kunnen maken, en dat men geen uur mag verliezen.

Wanneer men *niet* aanvalt, dus afwacht, stilstaat, eene stelling bezet, geeft men den vijand gelegenheid zich te vereenigen, en dan komt natuurlijk de meening van v. MOLTKE, betreffende de omvatting op het slagveld, tot haar recht. Men heeft in dat geval echter moedwillig zijne kansen verspeeld en door zijn tegenstander de, reeds meer door ons verkondigde, waarheid doen bevestigen: *Tegenover een stilstaanden, passieven vijand kan men zich alles veroorloven*.

Ten einde de zaak ook eens van pessimistische zijde te bezien, willen wij thans het woord geven aan v. SCHLICHTING. Deze schrijft in het kort het volgende:³⁾ De kansen voor den opereerende op de binnenlijnen zijn verminderd; immers vroeger was de veldheer niet in staat, bij een strategisch gescheiden leger het geheel te overzien en te leiden; dit bezwaar verviel echter, zoodra de partij op de buitenlijnen den aanzienlijken tijd voor het overbrengen van bevelen en berichten niet meer behoefde, vooropgezet slechts, dat hare gescheiden deelen gelijke wegen tot het gewenschte doel hebben.

¹⁾ TH. VON BERNHARDI acht, zelfs bij groote snelheid, het nadeel onvermijdelijk, dat men, een der korpsen geslagen hebbende, nooit tijd heeft om dit geheel te vernielen. Men moet het loslaten om terug te snellen naar een ander korps, dat de verbindingen bedreigt. Het is echter duidelijk, dat dan niet voldaan is, aan het sub. 3b gestelde.

²⁾ Vergelijk A. G. La Campagne d'Automne de 1813.

³⁾ Takt. und Strat. Grundsätze, II, en MOLTKE und BENEDEK.

Reeds voorheen beteekenden de binnenlijnen niet altijd de overwinning. ¹⁾ Wagram en Waterloo bewijzen dit. Zelfs NAPOLEON is in zijne laatste drie veldtochten er niet meer in geslaagd met de operatiën op de binnenlijnen het overwicht te krijgen. Voor 1866 zegt v. SCHLICHTING van de binnenlijnen „sie hatten abgewirtschaftet” en acht deze veldtocht een bewijs voor zijne meeningen, evenals 1870 (Sedan). Zijne meening is dan ook saamgevat in de qualificatie ²⁾: „überlebten Formen-kram”, ofschoon het ietwat zonderling aandoet hier tegenover te lezen ³⁾: „Einer Koalition gegenüber trennt Deutschland's Lage räumlich die Gegner. Es steht ihnen gegenüber im Mittelpunkt und auf den inneren Linien. Dieser *Vorteil* wird auszunutzen sein, und das kann nur geschehen durch Feldoperationen und Eisenbahnen”.

Tegenover het bovenstaande valt het volgende aan te voeren. Ofschoon het overzicht en de leiding gemakkelijker geworden zijn, door de telegrafische verbindingen, wordt hierdoor het bezwaar der splitsing niet veronzijdigd. Wat helpt het de eene colonne, dat zij de andere in gevaar weet, wanneer zij hiervan door zoo grooten afstand, door zóó ernstige hindernissen, door zóó sterke vijandelijke afdeelingen gescheiden is, dat zij niet onmiddellijk steunen kan? En is deze verbinding wel zoo zeker? Is het overzicht zoo gemakkelijk? ⁴⁾ YORK v. WARTENBURG (NAPOLEON als Feldherr. II, blz. 306) eischt dan ook, ofschoon hij eveneens op de telegraaf vertrouwt, bij eene gesplitste armee: offensieven geest, zelfstandigheid en gelijkvormige opleiding der leiders, hoogste marsch- en manoeuvreervaardigheid der troepen, uiterst zorgvuldige regeling van het transportwezen en het benutten van alle moderne verkeersmiddelen.

Dit teekent het wantrouwen en is bovendien niet in staat het voordeel der binnenlijnen te neutraliseeren, daar toch de andere partij met recht deze zelfde eischen ook aan haar leger stellen mag.

Wat 1866 betreft, willen wij opmerken, dat BENEDEK bij het begin der operatiën nog op de binnenlijnen moest komen. Toen hij dit doel eenmaal bereikt had, ware nog juist de gelegenheid daar geweest om ze te benutten. Dat hij deze gelegenheid heeft laten voorbijgaan, pleit toch niet tegen de binnenlijnen.

Wat NAPOLEON's laatste veldtochten betreft, hierop hopen wij nog terug te komen, evenals op de gebeurtenissen in 1870—'71.

¹⁾ Natuurlijk niet. Wagram (KAREL-JOHANN) en Waterloo (NAPOLEON-GROUCHY) bewijzen echter juist het tegendeel. Bij Wagram was NAPOLEON op de binnenlijnen, bij Waterloo waren het WELLINGTON en BLÜCHER. (Vergelijk de orders van NAPOLEON dd. 18 Juni 1815, 10 v.m. en 1 n.m.).

²⁾ Grundsätze. II, blz. 130.

³⁾ id. blz. 270.

⁴⁾ v. MOLTKE aan v. STÜLPNAGEL 29 Juni 1866, 6⁴⁵ v.m.: „..... Uebersehe ihre Verhältnisse nicht genug”. Zie ook K. E., Heft 36, blz. 72: „Die telegraphischen Verbindungen waren überhaupt höchst mangelhaft”.

Mil. Spect. 1907.

VON CAEMMERER ¹⁾ is nog positiever in zijn oordeel. Hij zegt van de telegrafie: „Sie hat die Gefahren der Trennung völlig beseitigt“, wat wij niet kunnen toegeven, en eindigt zijne beschouwing over de verminderde beteekenis der binnenlijnen: „die Operation auf innerer Linie ist im höchsten Maße gefährlich geworden, weil sie dem Feinde leicht Gelegenheit gibt, in der Umfassung die hohe Vollkommenheit moderner Feuerwaffen zur Geltung zu bringen. Sie ist jedenfalls nicht mehr in früherer Weise das Mittel, um dem Schwächeren zum Siege zu verhelfen, sie kann mit Erfolg eigentlich nur angewandt werden, wenn sie durch besondere Umstände begünstigt wird“.

Waar nu in verschillende vroegere oorlogen, welke wij trouwens in het kort zullen bespreken, de resultaten van de operatiën op de binnenlijnen zoo verrassend zijn, achten wij het gewenscht, ook van onze zijde de nieuwere factoren in de oorlogvoering eens te bezien. Deze factoren zijn:

1. de zooveel grootere legers,
2. de verbeterde verkeersmiddelen: spoorwegen en telegraphen, en
3. de zooveel verbeterde bewapening.

Ad. 1. Het is JOMINI ²⁾ geweest, die allereerst op de gevolgen heeft gewezen van het aanzwellen der legers. Een leger van 100.000 man, dat op de binnenlijnen 3 groepen van 30—35.000 man bestrijdt, schijnt hem in gunstiger conditie, dan een leger van 400.000 man tegen 3 groepen van 135.000, en dit wel:

a. Omdat men met een leger van 130.000 tot 140.000 strijders licht eene aanzienlijke strijdmacht kan weerstaan, met het oog op de moeilijkheid om de noodige ruimte en tijd te vinden, tot het in werking brengen van zoo groote massa's op den dag van den veldslag.

b. Aangezien men, zelfs teruggedreven, nog minstens 100.000 man overhoudt, wat voldoende is voor een geordenden terugtocht, en inmiddels de vereeniging met een der nevenlegers zal kunnen zoeken.

c. Daar eene centrale groep van 400.000 man zooveel levensmiddelen, munitie, paarden en materieel vereischt, dat zij met veel minder ge-

¹⁾ Die Entwicklung der strategischen Wissenschaft im 19 Jahrhundert, blz. 133. Hij doelt hier op NAPOLEON's uitspraak: „Opérer par des directions éloignées entre elles et sans communications, est une faute, qui ordinairement en fait commettre une seconde. La colonne détachée n'a des ordres, que pour le premier jour; ses opérations pour le second jour, dépendent de ce qui est arrivé à la principale colonne: ainsi, selon les circonstances, cette colonne perdra du temps pour attendre des ordres, ou bien elle agira au hasard“. Dit bezwaar is inderdaad veel verminderd, doch andere (zie boven) zijn gebleven.

²⁾ Précis de l'art de la guerre. v. CAEMMERER neemt deze bezwaren over, welke echter, zelfs al waren zij juist, voor de sterkte van ons leger niet kunnen gelden.

mak hare krachten naar eene andere zône kan overbrengen; nog daar-gelaten de onmogelijkheid voor zulke massa's, om het benoodigde uit een beperkt gebied te verkrijgen.

d. Ten slotte is wel duidelijk, dat de strategische flankdekkingen, welke de centrale groep tegenover 's vijands vleugelkorpsen moet plaatsen, zekerlijk legers van 80—90.000 man zullen moeten zijn, daar het er om gaat 130.000 man in bedwang te houden, zoodat, wanneer deze observatiekorpsen de dwaasheid begaan, zich in ernstige gevechten te verwickelen, zij nederlagen kunnen lijden, waarvan de nadeelige gevolgen de voordeelen, door het hoofdleger behaald, zouden opheffen. ¹⁾

Wij merken hiertegenover op:

ad. a. Dat dit bezwaar kan worden ondervangen door voor meerderen tijd zorg te dragen, m. a. w. door, bij het sterker worden der legers, ook de operatieruimte te vergrooten. Kan men dan, bij het uitvoeren van een aanval, het leger den eersten dag nog niet geheel ontwikkelen, welnu men zette dit den volgenden dag voort en drage in ieder geval zorg niet in diepe colonnes, doch wel met beperkte treinen te marcheerden.

ad. b. Dit teruggedrijven moet zoo onmiddellijk en krachtdadig geschieden, dat van eene keuze van terugtochtsrichting niet veel sprake kan zijn.

De nevenlegers moeten worden afgehouden; het veranderen van richting is trouwens voor hen niet gemakkelijk.

ad. c. De verplegingsbezwaren mogen bij het tegenwoordig spoorweg-net niet meer gelden. Wel is ook hier het bezwaar juist, dat het in eene andere richting werpen van groote troepenmassa's bezwaarlijk is en veel tijd vordert.

ad. d. Deze getalsterkte is te positief (men denke aan het detachement tegenover CIALDINI in 1866) en zal afhangen van de terreingesteldheid en den afstand. ²⁾ Begaan de commandanten dezer flankdekkingen dwaas-heden, ja, dan heeft dit toch niets met het aangroeien der legers te maken en zal men zulks moeten voorkomen, door geen dwaas met het bevel te belasten.

Resumeerende, achten wij het eenige ware in dit alles, dat, bij het grooter worden der legers, ook de operatieruimte grooter dient te zijn.

Ad. 2. Over de telegraaf spraken wij reeds. Zij bemoeilijkt de verrassing, zij het ook, dat wij ons eene strategische verrassing vooral niet te be-nepen moeten voorstellen.

Voorts vergemakkelijkt zij bij *beide* partijen de leiding. De afstanden en de hindernissen, waardoor een leger gescheiden gehouden wordt, kan zij echter zelfs met geen fractie verminderen. Vermoedt men, dat de gescheiden tegenstander, dank zij de telegraaf, onzen aanval tijdig door-ziende, zijne colonnes gelast aan te sluiten en *laat het terrein hem*

¹⁾ JOMINI denkt hier natuurlijk aan 1813.

²⁾ Het is zelfs denkbaar, dat men met eenige officierspatrouilles volstaat.

dit aansluiten toe, dan moeten als tegenmaatregel ook tijdig aan de nevencolonnes de kunstmatige hindernissen, de flankdekkingen, in den weg zijn gesteld. Het leger heeft daartoe dan b.v. met vooruitgestoken vleugels gemarcheerd.

De spoorwegen komen vooral den opereerende op de binnenlijnen ten goede. Dit kan zeer duidelijk blijken bij operaties op groote schaal b.v. bij een eventueelen oorlog van Duitschland tegen Frankrijk en Rusland.

Doch ook op kleinere schaal kunnen zij zeer goed worden benut. Zoo werkte op 19 Januari 1871 bij St. Quentin de 16^e Inf^{ie}.-brigade aan Duitse zijde mede. Deze was per spoor van Parijs aangevoerd en keerde na de overwinning op gelijke wijze daarheen terug.

Zoo werden in 1866 de Oostenrijksche troepen, die in Italië overwinnaars waren gebleven per spoor naar Weenen getransporteerd, om nu tegenover de Pruisen te worden geplaatst.

Men kan zich echter ook gevallen indenken, waarin de op de buitenlijnen geplaatste ze op overeenkomstige wijze bezigt. (Franschen en Sardiniërs in 1859 vóór Magenta.)

Voor de verpleging kunnen beide partijen er gelijkelijk nut van trekken.

Ad. 3. De verbeterde bewapening. Wanneer men eenerzijds erkent, dat hierdoor de weerstandskracht is verhoogd van het korps, waartegen de beslissende stoot wordt gericht, zoo zal men anderzijds moeten toegeven, dat dit eveneens geldt voor de flankdekkingen. Is er alzoo meer tijd noodig om eerstgenoemd korps te vernietigen, dan kan deze tijd immers door laatstgenoemde worden verschaft.

Ten slotte zij nog gewezen op het feit, dat een grooter leger, moeilijker van richting kunnende veranderen, ook groote wrijving ondervindt, als het voor den stoot wil uitwijken. De kans op luchtstooten is, voor den op de binnenlijnen opereerende, dus zeker geringer geworden. Voorts zullen de zooveel grootere legers meer door natuurlijke hindernissen gescheiden zijn, waarvan het passeeren, zooal mogelijk, voor hen uiterst moeilijk en tijdrovend is. En eindelijk beschikt thans een op de binnenlijnen opereerende over een veel meer ontwikkeld wegennet dan vroeger.

Wij willen thans ter toelichting enkele voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis bespreken.

FREDERIK DE GROOTE in den Zevenjarigen oorlog is een goed voorbeeld te noemen, doch in nog hooger mate geldt dit voor BONAPARTE in den veldtocht van

1796—97.

Deze veldtocht in Italië toont niet minder dan vijf maal, hoe, door van de binnenlijnen partij te trekken, de overmachtige vijand kon worden overwonnen.

A. De eerste operatie is die, tegen de legers van BEAULIEU en COLLI, welke leidde tot de doorbreking van Degeo.

Terwijl de Sardiniërs bij Ceva door SERRURIER worden bezig gehouden en CERVONI bij Voltri tegen BEAULIEU demonstreert, rukt BONAPARTE uit Carcare met zijne hoofdmacht op ter versterking van zijne strategische voorhoede onder RAMPON. Hij verslaat dan de colonne ARGENTEAU, die, over Acqui komende, door onbegaanbaar terrein van BEAULIEU is gescheiden.

Vervolgens, de divisie LAHARPE in het dal van de Belbo achterlatende tegenover BEAULIEU, grijpt BONAPARTE de Sardiniërs bij Mondovi en Fossano aan en dwingt hen tot de vrede, waarna hij weder tot de Oostenrijkers terugkeert.

B. De eerste poging der Oostenrijkers tot ontzet van Mantua.

Tegenover BONAPARTE, die 13.000 man om Mantua heeft en met 34.000 man (te Legnago-Verona en Salo) dit beleg dekt, verzamelt WURMSER 60.000 man en rukt in drie colonnes op. DAVIDOVICH volgt den linker-oever van de Etsch, WURMSER nadert tusschen de Etsch en het Gardameer, terwijl QUOSDANOVITCH langs de Westzijde van het Gardameer op Brescia wordt gedirigeerd en van WURMSER door \pm 12 mijl niet passeerbaar terrein is gescheiden. ¹⁾

BONAPARTE *heft het beleg op* en valt QUOSDANOVITCH aan, die bij Salo en Lonato geslagen, op Riva terugwijkt. WURMSER heeft inmiddels, MASSENA wegdringende, Mantua bereikt, eene divisie voor Peschiera achtergelaten, en zich door andere detachementen verzwakt ²⁾, zoodat hij met slechts 25.000 man BONAPARTE, die terugkeert, over Goito tegemoet rukt. Bij Castiglione komt het tot een treffen (concentratie der Franschen *op* het slagveld) met het succes, dat WURMSER op Tyrol wordt teruggeworpen, en Mantua opnieuw wordt ingesloten. Hier blijkt dus wederom het resultaat van het op de binnenlijnen manoeuvreeren tegenover korpsen, die, hier door het Gardameer, de Etsch, de Mincio en verschillende bergketens, strategisch zijn gescheiden.

C. De tweede poging.

Ditmaal zal DAVIDOVICH van uit Tyrol de Etsch-vallei, WURMSER door de Brenta-vallei over Bassano en Legnago oprukken. Er ontstaat dus wederom eene dubbele operatielijn.

Nadat DAVIDOVICH bij San-Marco, Mori en Roverello geslagen is en over Triënt op Neumarkt teruggaat, dringt BONAPARTE in den rug van WURMSER in de Brenta-vallei binnen, grijpt bij Bassano de Oostenrijkers aan en scheidt WURMSER van QUOSDANOVICH met het resultaat, dat WURMSER met 10.000 man in Mantua wordt opgesloten.

D. Ook bij de derde poging naderen de Oostenrijkers in twee gescheiden groepen: ALVINZI met 40.000 man langs de Brenta, DAVIDOVICH met 20.000 man langs de Etsch. Zoodra ALVINZI, ten gevolge van Arcole, teruggaat, wordt de andere groep aangevallen.

E. De vierde poging toont ons het volgende.

ALVINZI rukt op tusschen de Etsch en het Gardameer, PROVERA over

¹⁾ Hier zou zelfs geen telegraaf kunnen helpen.

²⁾ Demonstratie MESZAROS in de vallei van de Brenta, 10.000 man in Mantua.

Padua en Legnago op Mantua; hij zendt van uit Bassano eene divisie op Verona.

BONAPARTE laat een detachement (AUGEREAU) tegenover PROVERA, verslaat ALVINZI bij Rivoli, doet hem door JOUBERT vervolgen en wendt zich tegen PROVERA, die tot nabij Mantua is gekomen. Deze wordt hier omsingeld en moet capituleeren.

Het gevolg hiervan is, dat nu eindelijk ook Mantua zich overgeeft. ¹⁾

1813.

Tegenover de, door ons vermelde resultaten is het belangwekkend, als schijnbare tegenstelling, den herfstveldtocht van 1813 te behandelen. von SCHLICHTING besluit toch: ²⁾ „die Gründe des Napoleonischen Unterliegens in seinen strategischen Maximen vorzugsweise zu suchen”. Wij daarentegen hopen aan te toonen, hoe NAPOLEON juist door het afwijken van zijne beginselen is te gronde gegaan. Doch ter zake.

Na den wapenstilstand van Poischwitz was NAPOLEON's basis: Königstein-Hamburg, door de aansluiting van Oostenrijk aan de coalitie, omvat en kon Dresden, dat onvoldoende versterkt was, steeds worden bedreigd.

De dispositiën van 12—13 Augustus vereenigen het leger in eenige echelons als groote centraalstelling. ³⁾ Te gelijker tijd wordt echter een strategische aanval, richting Berlijn, tegen BERNADOTTE op touw gezet, onder OUDINOT (homme médiocre, soldat en titre, gelijk NAPOLEON hem noemde) met de korpsen IV, VI en XII, gesteund door GIRARD, met 10.000 man, uit Maagdenburg en DAVOUT, met 30.000, uit Hamburg (alzoö concentrische aanval).

Nu schatte NAPOLEON BERNADOTTE niet hoog. (*Il ne fera que piaffer*) evenmin als zijn leger (de Pruisische landweer heette spottend „enfanterie”). Doch, dat eene aanvallende beweging, en dan nog op deze wijze, ⁴⁾ werd uitgevoerd, te gelijker tijd met de voorbereiding van den aanval op BLÜCHER of SCHWARZENBERG, is niet goed te keuren. Hier

¹⁾ Wij hebben ons hier bepaald tot eene aanduiding der operatiën. Zij zijn echter eene bestudeering overwaard.

²⁾ Grundsätze. II, blz. 8. von CAEMMERER (blz. 39) wijt het aan het grooter worden der legers en het krachtsverbruik bij de groote afstanden. Zie ook zijn: „Die Befreiungskriege”:

³⁾ VANDAMME (I) te Bautzen.

Garde en VICTOR (II) tusschen Görlitz en Zittau.

NEY (III) en LAURISTON (V) aan de Katzbach bij Hainau en Goldberg.

PONIATOWSKY (VIII) als strategische voorhoede tegen Bohemen vooruit.

MARMONT (VI) bij Buntzlau. MACDONALD (XI) bij Loewenberg aan de Bober.

St. CYR (XII) te Dresden.

⁴⁾ Correspondance. I, blz. 402: *Jeter des corps d'arméé, l'un à droite, l'autre à gauche et laisser l'ennemi au milieu, ce serait faire reculer la science militaire de quatre cents ans..... Toutes les fois, que l'on se dirigera ainsi et que l'on aura affaire à un ennemi actif et qui ait tant soit peu de connais-*

had, terwijl elders een hoofdslag viel, met eene strategische flankdekking moeten worden volstaan. Het is dan ook teekenend, dat zoowel ST. CYR als MARMONT het plan veroordeelden en eene bezetting van Berlijn beter verkrijgbaar achtten, als gevolg van succes elders. „Par la division de ses forces,” zegt MARMONT, „par la création de trois armées distinctes et séparées par de grandes distances, Votre Majesté renonce aux avantages que sa présence sur le champ de bataille lui assure, et je crains bien, que le jour où elle aura remporté une victoire, et cru gagner une bataille décisive, elle n'apprenne, qu'elle en a perdu deux”.

Grossbeeren en Hagelsberg waren hierop het eerste antwoord.

Inmiddels heeft BLÜCHER de Katzbach-Bobergroep aangevallen en is NAPOLEON hierheen met zijne garde opgerukt. Op 21—22 Augustus wordt BLÜCHER aangegrepen, met groote verliezen teruggeworpen en had nu à outrance vervolgd moeten worden. Nu komt echter het bericht, dat de Oostenrijkers op den linker Elbe-oever vooruitkomen en Dresden bedreigen, waarop NAPOLEON van BLÜCHER af laat en besluit terug te keeren. Men voelt hier echter de strategische onjuistheid.

MACDONALD blijft aan de Katzbach achter met de order: „de tenir en échec l'armée de Silésie et d'empêcher, qu'elle ne se porte sur Zittau ou sur Berlin. Je désire, qu'il pousse l'ennemi au de là de Jauer et qu'il prenne ensuite position sur le Bober, où il se retranchera”. De cursieve woorden gaven, waar MACDONALD weder flankdekking werd, een minder gewenschten last en gaven aanleiding tot de nederlaag aan de Katzbach.

SCHWARZENBERG is intusschen met den aanval op Dresden begonnen, waarop NAPOLEON het meesterlijk plan opvat, ST. CYR in Dresden als frontgroep bezigend, de Oostenrijkers over Königstein te omtrekken en hen te dwingen tot een slag met verkeerd front. Te kwader ure ziet hij hier van af, om Dresden spoediger hulp te brengen, ¹⁾ draagt slechts VANDAMME de omtrekking op, en verricht een frontalen stoot uit Dresden. Wel gaat SCHWARZENBERG terug, doch zijn leger blijkt niet zóo gedemoraliseerd te zijn, als NAPOLEON hoopte, met het gevolg, dat de afzonderlijk vervolgende VANDAMME bij Kulm wordt vernietigd. Speelde nu reeds hier Dresden de rol van boozen geest, in het verdere zal dit nog duidelijker blijken.

LOUDON wordt door NEY vervangen; deze krijgt *niet* de opdracht, als flankdekking op te treden, doch wordt op Baruth gedirigeerd, waar NAPOLEON hem hoopt te steunen. Deze laatste gaat echter eerst MACDONALD te hulp, die, te zeer verzwakt, steeds terug wijkt. Als BLÜCHER

sance des embûches de la guerre, il battra un corps et coupera la retraite à l'autre”. Correspondance. V, blz. 10 aan JÉRÔME: „Je vois, que vous pensez, que deux colonnes qui en mettent une et demie au milieu ont l'avantage; mais cela ne réussit pas à la guerre, parce que les deux colonnes n'agissent pas ensemble, et que l'ennemi les bat l'une après l'autre”.

¹⁾ Een tijdelijk échec, het verloren gaan van Dresden, had hier de inleiding van een buitengewoon succes kunnen zijn.

nu omkeert, houdt ook NAPOLEON, bezorgd voor Dresden en indachtig aan NEY's opdracht, bij Görlitz halt. Op het bericht, dat de Oostenrijkers weder naderen, gaat hij naar Dresden terug.

NEY, vooruitgaande, doch zonder ondersteuning gelaten, wordt bij Dennewitz geslagen en moet op Torgau wijken; hij krijgt eerst nu de ware opdracht, vertragen van BERNADOTTE's marsch, met gebruikmaking van de Elbe tusschen Torgau en Wittenberg.

Naast de nederlagen beginnen nu ook de vermoeienissen en vooral de desertiën het leger te verzwakken. Wij zien dan eerst eene voorwaartsche beweging van NAPOLEON naar de zijde der Oostenrijkers, deze wordt weder gestaakt en vervangen door eene beweging naar de zijde van BLÜCHER, welke ook weder verloopt, ten gevolge van het onjuiste bericht van NEY, dat BERNADOTTE de Elbe is overgegaan. Waar, door de Franschen, nu nergens wordt doorgetast en de bondgenooten steeds versterkt worden (ook BENNINGSEN is verschenen), maakt BLÜCHER gebruik van de hem gelaten rust om zich bij BERNADOTTE aan te sluiten, terwijl NAPOLEON het leger meer om Dresden concentreert. Wanneer hij nu bericht krijgt van den Elbe-overgang bij Wartenburg op 2—3 October en het teruggaan van NEY, bereidt NAPOLEON eene operatie voor tegen BLÜCHER-BERNADOTTE (8—9 October), welke evenwel, niet met de noodige energie geschiedende, hen de vrijheid laat van verbindingen te veranderen en op de Saale terug te gaan. Ter zelfder tijd komt SCHWARZENBERG weder opzetten en nu besluit NAPOLEON, meenende, dat BERNADOTTE achter de Elbe is teruggegaan en onder den indruk van den afval der Beieren, den opstand in Westfalen, en den marsch van een Oostenrijksch-Beiersch leger naar den Rijn, tot het aannemen van een slag nabij Leipzig. Hij doet dus afstand van zijne bewegingsvrijheid en steekt met eene zekere berusting het hoofd in den strik.

Bij dezen slag bezorgt hem Dresden een laatste nadeel, doordien daar 40.000 man zijn achtergebleven (St. CYR LOBAU).

Resumeerende, kunnen wij zeggen:

dat, in de eerste periode, op meer dan één punt *te gelijk* wordt aangevallen, en dit door korpsen, die zich als flankdekkingen hadden moeten gedragen; ¹⁾ dat hierbij concentrisch-strategisch aanvallend wordt opgetreden, zoodat de bondgenooten het voordeel der binnenlijnen hebben; dat Dresden erger werkt dan eene rem.

In de tweede periode wordt nergens meer doorgetast, terwijl in de derde periode verzuimd wordt door te breken. Wilde NAPOLEON geen terugtocht op den Rijn, welnu, een uitbreken over Torgau, een baseeren op

¹⁾ JOMINI, Précis de l'art de la guerre, blzn. 279—282: Si la position centrale que NAPOLEON avait prise, en 1813, entre Dresde et l'Oder lui devint fatale, il faut l'attribuer aux désastres de Kulm, de la Katzbach et de Dennewitz. . . . VANDAMME, MACDONALD et NEY ont commis la faute de courir eux-mêmes au devant d'une lutte désastreuse, au lieu de se contenter du rôle de corps d'observation.

Berlijn, met aan zich trekken van de garnizoenen aan de Oder, zou den geheelen toestand gewijzigd hebben. (Het plan hiertoe heeft bestaan.)

Het verschil met 1796 ligt o. a. in het volgende: in 1796 grijpt NAPOLEON achtereenvolgens de groepen aan, in 1813 gelijktijdig.

In 1796 geeft hij Verona, zelfs zoo noodig Mantua, prijs, in 1813 is Dresden noodlottig.

Het besluit der bondgenooten slechts zijne maarschalken te bestrijden en hem te ontwijken, slaagde slechts gedeeltelijk en zou nog minder succes hebben gehad, wanneer hij zijne vervolgingen had doorgezet en door zijne maarschalken beslissingen had doen vermijden.

1814.

In dezen veldtocht maakt NAPOLEON zich de opgedane ondervinding ten nutte, zooals o. a. kan blijken uit de periode 10—18 Februari.

Na la Rothière hebben de bondgenooten zich weder gescheiden, marcheert BLÜCHER over Braux, Sommepuis naar de Marne, terwijl SCHWARZENBERG de Seine zal volgen. Op het bericht, dat het Pruisische leger, slechts van hem gescheiden door den Petit-Morin, zeer verspreid is, laat NAPOLEON VICTOR en OUDINOT tegen SCHWARZENBERG achter en snelt van Nogent over Sézanne naar Champaubert, ¹⁾ waar 10 Febr. OLSUWIEW wordt verslagen. Terwijl nu MARMONT den rug dekt tegen de korpsen KLEIST en KAPZEWITCH, wordt den 11^{en} SACKEN bij Montmirail geslagen, den 12^{en} worden hij en YORK, die hem wil steunen, bij Chateau-Thierry over de Marne geworpen, waarna NAPOLEON, terugkeerende, KLEIST en KAPZEWITCH bij Vauchamps verslaat.

BLÜCHER is door een en ander genoodzaakt het leger bij Châlons te reorganiseeren, van welken rusttijd NAPOLEON gebruik maakt om SCHWARZENBERG te lijf te gaan. ²⁾ 15 Februari wordt Meaux, den 16^{en} Guignes bereikt. Den 17^{en} wordt PAHLEN bij Mormant, LAMOTHE bij Valjouan vernietigd; 18 Februari het korps WURTEMBERG bij Montereau over de Seine geworpen, WREDE en WITTGENSTEIN teruggedrongen, waarop SCHWARZENBERG het leger achterwaarts bij Troyes concentreert.

Dit waren tastbare resultaten, op eene groote overmacht behaald. Men zal mij tegenwerpen, dat de einduitslag niet aan de verwachting beantwoordde, en te recht. Men wijte dit echter aan de groote wanverhouding der strijdkrachten, aan het onvoldoend versterkte Parijs, maar bovenal aan de zwakheid van het achtergebleven bewind en het verraad der maarschalken. Zoo ooit, dan hebben hier de binuenlijnen hun practisch nut getoond.

1870.

Zooals bekend is, heeft v. MOLTKE er in het Denkschrift 1868 op gewezen, dat de Duitsche legers in de Paltz, wanneer de Franschen

¹⁾ BLÜCHER's leger telt 58.000 man, NAPOLEON heeft 25.000 man.

²⁾ Zeker ware het beter geweest het succes op BLÜCHER te vervolgen, doch hier werkte Parijs als blok aan het been. Slechts MARMONT bleef bij Étoges.

zich bij Metz en Straatsburg verzamelden, op de binnenlijnen zouden staan en zich met voordeel tegen een der deelen zouden kunnen wenden. Wanneer wij verder de operatiën aan Duitsche zijde overzien, blijkt ons, dat men er in het eerste deel van den veldtocht in geslaagd is, tegenover BAZAINE en MAC-MAHON op de binnenlijnen te blijven, terwijl de poging van laatstgenoemde zich met BAZAINE te vereenigen tot een Sedan leidde. Beschouwen wij elk der Fransche legers *op zichzelf*, dan zien wij de Duitschers hiertegen op de buitenlijnen opereeren, met het gevolg, dat BAZAINE op 16 Augustus, MAC-MAHON tegenover het Maasleger op 25 Augustus gunstige kansen hadden.

In de 2^e periode van den oorlog waren de Duitsche legers niet in staat de Franschen tot Rijssel, Havre of Bourges te vervolgen, doch bepaalden zich tot operatiën op de binnenlijnen tot dekking van het beleg van Parijs. Het 1ste Leger is hiertoe in den driehoek Rouaan—Amiens—St. Quentin, het korps MECKLENBURG bij Chartres, het 2^e Leger bij Orleans—Blois—Gien opgesteld. ¹⁾ Na Coulmiers bespreekt men een oogenblik de mogelijkheid het beleg van Parijs tijdelijk op te heffen (als eertijds bij Mantua); ²⁾ v. MOLTKE stelt dit zelfs voor, ingeval het Loireleger nog meer succes mocht hebben.

In een later schrijven wijst hij er op, ³⁾ dat het 1ste en het 2^e Leger, bij herstelling der spoorlijnen Orleans—Parijs en Parijs—Amiens, elkaar zoo noodig kunnen ondersteunen, voor zoover niet beide gelijktijdig worden aangegrepen „und dagegen muss, wie bisher, die eigene Initiative zur rechten Zeit uns schützen”.

Wij willen hiermede eindigen, doch als voorbeelden in herinnering brengen: SUWAROW (1799) in Italië tegenover MOREAU-MACDONALD, MASSÉNA (Sept. 1799) in Zwitserland, de Franschen bij den Berezina-overgang (1812), de gevechten bij Polotzk (19 Oct. 1812), ⁴⁾ de Spaansche Vrijheidsoorlogen, ⁵⁾ de Pruisen in het 2e gedeelte van den veldtocht in Bohemen (1866) enz.

Volgens onze meening geldt nog steeds Rüstow's uitspraak: ⁶⁾

„Die Operation auf innerer Linie ist anerkanntermasze die fruchtbarste, welche gedacht werden kann, diejenige welche selbst einer Mindermacht gestattet, der Uebermacht Herr zu werden. In ihr offenbart sich am entschiedensten der Geist der Kriegskunst”.

¹⁾ Zie MOLTKE's Mil. Korrespondenz. 1870—71. II, blzn. 442, 462.

²⁾ Zie id., blzn. 377, 402.

³⁾ Zie id., blz. 530.

⁴⁾ BLEIBTREU, Marschälle enz., blz. 132.

⁵⁾ Id., Zur Geschichte der Taktik und Strategie, blz. 433.

⁶⁾ Strategie und Taktik der neuesten Zeit. I, blz. 108; zie ook VERDY. II, 3, blz. 61, waar hij even gunstig oordeelt.

Ten slotte zij voor de volledigheid vermeld, dat BLEIBTREU het begrip „binnenlijnen” uitbreidt tot operatiën tusschen 's vijands leger en diens basis (dus ook de strategische omtrekking er toe rekent). Voor hem is dus b.v. de opmarsch van het Fransche leger in 1805 tot afsnijding van MACK, of van 1806 tot verbreking der verbindingen van het Pruisische leger met Berlijn, eene operatie op de binnenlijnen.

Militiekader bij de Infanterie.

Eene der levensvragen voor het Wapen der infanterie is zonder twijfel de opleiding van het militiekader. Voor leger en landweer hebben wij veel kader noodig; niet alleen echter veel, maar vooral goed kader. Men mag zich niet tevreden stellen met alleen maar aan te stellen, doch men moet trachten waarborgen te verkrijgen, opdat de tot korporaal en sergeant aangestelde miliciens, ook werkelijk geschikt zijn om in dien graad in het gevecht op te treden.

Ik wil in de navolgende bladzijden eenige beschouwingen ten beste geven over de vorming van korporaals en sergeanten uit de militia, omdat wij, naar mijne vaste overtuiging, ten deze hoe langer hoe verder van den goeden weg af geraken.

In den „Grondslag Opleiding Infanterie” is aangegeven, aan welke eischen men moet voldoen om te worden aangesteld. Ik zal die eischen hier niet nader bespreken, doch alleen constateeren, dat nergens duidelijk staat uitgedrukt, dat de man geschikt moet zijn om gezag te voeren.

Laat ik liever eens nagaan, hoe men de aanstaande milicien-korporaals er uit zoekt.

Volgens de jongste bepalingen, moet de compagniescommandant op 1 Mei een zeker aantal 8-maanders opgeven voor indeeling bij eene opleidingsklasse. De mannen zijn dan 1 à 1½ maand in dienst en dan wordt dus feitelijk reeds beslist, wie wel en wie niet aan de opleiding zullen deelnemen. Het is wel een merkwaardige eisch, dat men in dien korten tijd van 70 à 80 wildvreemde menschen het karakter moet doorgronden, alsmede de eigenschappen en hoedanigheden moet leeren kennen, en het wordt nog merkwaardiger, wanneer men nagaat, dat zelfs de bataljonscommandant, volgens punt 88, Grondslag, alle miliciens individueel met de meeste belangstelling en aandacht moet waarnemen. Zoo iets klinkt aardig in een voorschrift, maar het is niet uitvoerbaar.

Ten aanzien van de 4-maanders is het echter nog merkwaardiger, want die moeten al op 15 Juni beoordeeld zijn, terwijl zij tusschen 15 Mei en 15 Juni onder de wapenen komen.

Volgens deze methode heeft men niet den minsten waarborg, dat werkelijk de besten worden uitgezocht, om aan de kaderopleiding deel te nemen, en misschien zou het nog beter zijn, om het lot maar te laten beslissen.

In de bataljons-opleidingsklasse komen de miliciens weder onder geheel vreemd personeel, een vreemden luitenant en vreemd kader, die dus weer opnieuw zullen moeten gaan doorgronden. Zij (de aspiranten) moeten nu eerst verder worden opgeleid tot soldaat en dan vervolgens tot korporaal. Of zij daarvoor geschikt zijn, wordt echter alweer door andere mensen bepaald, want eene examencommissie moet hen onderzoeken en de daarin zitting hebbende officieren zien de meesten weder voor de eerste maal. In enkele dagen tijd wordt het examenprogramma doorloopen en, als men het goed uitrekent, is er b.v. per aspirant niet veel meer dan 10 minuten beschikbaar om hem in den practischen veld-dienst te examineeren.

Op de tot nu toe gevolgde wijze is er dan ook hoegenaamd geen waarborg, dat werkelijk de beste elementen een graad verkrijgen, want doordien ze gedurende hun korten diensttijd telkens in andere handen komen, heeft niemand tijd hen te leeren kennen. Door de aanwijzing der aspirant-milicien-korporaals van 1 Juli te verleggen naar 1 Mei, heeft men een der belangrijkste waarborgen weggenomen, die volgens de vroegere bepalingen konden leiden tot het verkrijgen van goed kader, n.l. de mogelijkheid, dat de compagniescommandant de menschen kent.

Naar het schijnt is de reden van deze vervroegde opgave gelegen in het streven naar vroegere aanstelling tot korporaal en vroegere opleiding tot sergeant in verband met de inkrimping van het blijvend gedeelte.

Toch meen ik, dat het zeer wel mogelijk is om uit de militie en, wellicht zelfs in beperkte mate, uit de viermaanders, zeer goed kader te verkrijgen, ook zonder blijvend gedeelte, maar dan moet men een geheel anderen weg bewandelen. Dan moet de beoordeeling omtrent gedrag, karaktereigenschappen, practische bruikbaarheid en lichamelijke ontwikkeling (punt 91, Grondslag), en ik voeg daarbij geschiktheid om gezag te voeren, niet geschieden op het tijdstip, dat wordt beslist omtrent toelating tot eene opleiding, maar op het tijdstip, dat wordt beslist omtrent de aanstelling zelve.

En dat kan zeer goed, wanneer men de opleiding niet opdraagt aan het bataljon, maar haar in de compagnie laat. Het kweken van militiekader is thans nog veel te veel eene examendressuur. Het groote woord moet mij van het hart: men vertrouwt den compagniescommandant nog te weinig.

De opleiding moet geschieden *in den troep* en niet in speciale opleidingsklassen. Gezag voeren moeten de aspiranten leeren op soldaten en niet op elkaar. In de compagnie moet worden nagegaan, welke miliciens uitmunten door karaktereigenschappen, door flinkheid, betrouwbaarheid, beschaving, door practische bruikbaarheid, door aplomb, handigheid in het terrein, enz., door lichamelijke ontwikkeling, door bestand te zijn tegen vermoeienissen.

Men ziet in de compagnie vanzelf, welke miliciens overwicht hebben op hunne kameraden, wie er branie zijn. Men moet dan echter tijd

hebben tot waarneming. Diegenen, welke als het ware vanzelf naar voren treden, zijn de aangewezenen voor militiekader en met hen wordt door den kapitein, de luitenants en den sergeant-majoor-instructeur der compagnie wat meer behandeld. Gaandeweg wordt hen geleerd om gezag te voeren, door hen wat meer als patrouillecommandant te laten optreden, door hen bij de gymnastiek eens te laten voorwerken, door hen eens te belasten met het terugbrengen van eenige kameraden van het schietterrein naar huis; in één woord, door hen op te leiden tot korporaal.

De compagniescommandant, die zijne taak goed opvat en een juist gebruik maakt van de hem toebedeelde onderwijskrachten, zal de opleiding zoodanig kunnen regelen, dat tijdens de opleiding van het gros tot soldaat, er enkelen worden bekwaamd voor korporaal en zelfs sommigen tot aspirant-sergeant.

Zoo kan ik mij voorstellen, dat er onder de miliciens zóó flinke mannen zijn, dat de compagniescommandant reeds op 1 Juli er een of meer voordraagt tot korporaal; veertien dagen later misschien weer een paar en later nog eenigen en dat hij tegen einde Augustus al bij den bataljonscommandant er eenigen voor sergeant kan aanbevelen.

Maar, zal men vragen, moeten die menschen dan niet eens meer examen doen? Ik meen van niet. De examens, zooals die tegenwoordig plaats hebben, geven geen enkelen waarborg, dat de besten korporaal worden. Wanneer de bataljonscommandant het noodig oordeelt, kan hij zich persoonlijk overtuigen van de bruikbaarheid der door den compagniescommandant voorgedragenen, door dikwijls de oefeningen bij te wonen. Hij vormt dan, als men wil, zelf de examencommissie, desverkiezende bijgestaan door den luitenant-adjutant.

De compagniescommandant met zijne luitenants en onderofficieren zijn echter de aangewezen personen om het militiekader op te leiden en zeker niet de luitenant-adjutant en de sergeant-onderwijzer, die even van achter de schrijftafel komen om kader op te leiden.

Men heeft mij wel eens tegengeworpen, dat niet alle compagniescommandanten daarvoor geschikt zijn, maar kan dit ernst zijn? Is een luitenant-adjutant in deze dan geschikter dan een kapitein? Zoo ja, dan had men dien kapitein toch niet tot dien rang moeten bevorderen.

Ik weet zeer wel, dat kaderopleiding bij de compagnie veel toewijding eischt van den kapitein, maar waar men hem meer toevertrouwt, zal hij ook meer geven. Is het niet opwekkend voor een kapitein, als hij weet voor het grootste deel zelf te kunnen beslissen, wie er bij *zijne* compagnie milicien-korporaal en milicien-sergeant moeten worden? Voor bataljons- en regimentscommandanten blijft nog gelegenheid genoeg over om zich te overtuigen van het doelmatige der gevolgde opleidingsmethode en van de toewijding der kapiteins. Ja, zelfs de invloed van den bataljonscommandant zal grooter zijn, dan wanneer hij de opleiding delegeert aan den luitenant-adjutant en het examen aan eene commissie.

Wanneer men er toe overgaat om de taak van den kapitein, als

opleider van kader en manschappen, zooveel belangrijker te maken, zal hij vanzelf er toe komen om aan het hoofd zijner compagnie te zijn meer instructeur, dan inspecteur, zooals men helaas, nog veel ziet.

In den „Grondslag Opleiding Infanterie” dient duidelijk te worden omschreven, welke eischen moeten worden gesteld aan een milicien-korporaal en aan een milicien-sergeant, opdat de compagniescommandanten daaraan een leidraad hebben.

Ik zou verder willen bepaald zien, dat de compagniescommandanten tusschen 1 Juli en 15 Augustus aan den bataljonscommandant voorstellen doen voor bevordering tot korporaal, telkens wanneer zij meenen, dat daartoe aanleiding bestaat. Gelijktijdige aanstelling is volstrekt niet noodig. De bataljonscommandant overtuigt zich, zooveel noodig, telkens op de wijze, die hem gepast voorkomt, van de geschiktheid van den voorgestelde tot korporaal en zendt de voordracht door aan den regiment-commandant, wien ik in hoogste instantie het „jus promovendi” zou willen laten. Zoo eenigszins mogelijk moet men op deze wijze bij elke compagnie op den 15^{en} Augustus 6 milicien-korporaals hebben. Heeft men bij enkele compagnieën te weinig stof, dan overlegt de bataljonscommandant met de andere compagniescommandanten of daar wellicht meer dan 6 geschikten zijn om te geraken tot 24 per bataljon. Men moet elkaar geen vliegen afvangen!

De eerst aangestelden zullen ook het meest in aanmerking komen voor sergeant en daarom is er geen bezwaar tegen, dat de compagniescommandant tegen einde Augustus twee korporeals voordraagt voor sergeant.

Op die wijze verkrijgt men deze laatste aanstelling zóó tijdig, dat nog geruimen tijd dienst wordt gedaan als sergeant.

De mogelijkheid is niet buitengesloten, dat zelfs uit de 4-maanders enkele zeer op den voorgrond tredende miliciens niet alleen tot sergeant worden bevorderd, maar zelfs in dien graad nog eene maand dienst kunnen doen.

Het grootere belang, dat op deze wijze aan de compagnies-opleiding wordt toegekend, moet dan tot noodzakelijk gevolg hebben, dat deze wordt verlengd en dat is ook zeer logisch.

Een bataljons-tijdperk met ééne lichting is toch een wassen neus. Wanneer tegen 11 Juli het bataljons-tijdperk begint met twee compagnieën achtmaanders, terwijl de beide andere compagnieën, die viermaanders hebben, pas op 1 Augustus in het bataljon komen, zal van bataljons-oefeningen geen sprake zijn.

Er behoort dan ook te worden bepaald, dat bataljons-oefeningen alleen worden gehouden, wanneer meer dan ééne lichting onder de wapenen is en wanneer de vier compagnieën daaraan kunnen deelnemen.

De oplossing van het zoo nijpende militiekader-vraagstuk acht ik zeer eenvoudig door: *Kaderopleiding in de compagnie*. Decentralisatie, vertrouwen in menschen, die na 15 à 20 jaren dienst kapitein zijn gewor-

den en de 40 gepasseerd zijn. Dan alleen, kan men er op rekenen, dat de beste elementen niet uit zichzelf naar voren komen, maar door bevoegde chefs als zoodanig worden onderkend. Dan alleen, zal men uit de militie werkelijk aanvoerders krijgen en niet slechts gestreepte miliciens. Dan alleen, zal het afschaffen van het blijvend gedeelte ten aanzien van de vorming van militiekader niet het minste bezwaar meer hebben.

JHR. ALTING VON GEUSAU,
Kapitein der Grenadiers.

Een en ander over oefening van het cavaleriepaard,

DOOR

G. J. C. VAN ZIJLL DE JONG,

1ste Luitenant der Huzaren.

Das Pferd ist das Element der
Kavallerie und die Grundlage ihrer
Leistungsfähigkeit.

HOHENLOHE.

De oefening van het cavaleriepaard heeft ten doel, het te maken tot een krijgsbruikbaar, tegen vermoeienis, weersinvloed en voedselwisseling gehard en bestand paard.

Met inachtneming van de noodige rusttijden, geschiedt dit door doelmatigen, dagelijks voortgezette arbeid, aanvangende bij zijn aankomst aan het Remontedepot en daarna bij zijne latere overgangen bij een der Depots Huzaren en het eskadron, eerst zonder en daarna onder ruitergewicht.

Eene doelmatige oefening, gepaard aan eene goede verzorging en rationeele voeding, heeft tot einduitkomst, dat het cavaleriepaard in goeden vorm komt en een gespierd en gezond voorkomen verkrijgt; alsdan wordt het genoemd, te zijn in goede conditie.

Bij het renpaard, zoowel als bij het krijgspaard is dan de huid glanzend, zijn de spieren duidelijk zichtbaar en ontdaan van de overvloedige vetlaag en staan de oogen helder.

Alvorens in bijzonderheden na te gaan, wat eene doelmatige oefening van het cavaleriepaard zool in zich sluit, zij in het algemeen opgemerkt, dat, wil de arbeid getoetst kunnen worden aan den eisch van doelmatigheid, zij aan bepaalde lijnen van stelselmatige oefening (training) moet vasthouden, daar min of meer beduidende afwijkingen daarvan, niet straffeloos plaats kunnen hebben en zich kenbaar maken door minder goede conditie van het paardenmateriaal, welke alleen verbeterd en herwonnen kan worden door terugkeer naar en nauwkeurig vasthouden aan deze lijnen van stelselmatige oefening (training).

Deze lijnen strekken zich uit over:

Juiste en rationeele vermeerdering en vermindering der arbeidseischen, naar gelang der jaargetijden.

Mil. Spect. 1907.

Juiste verdeling van arbeid en rust, zoowel gedurende de oefeningen als daarna.

Naauwgezet onderhouden van middelmatige (voorgeschreven model-) tempo's.

Van den ruiteraanvoerder wordt voortdurende zorg gevergd om te waken voor de goede conditie van het paardenmateriaal, welke afhangt van zoovele factoren, doch waarvan vooral de factor *beweging* de voornaamste genoemd kan worden. Deze factoren zijn: zwaarte en duur van den arbeid; opvolging en indeeling van rusttijd en rustduur; indeeling aan geschikte ruiters; vrijstelling van onlangs herstelde paarden van lichte of zware oefeningen en van den galop, het springen enz.; verpleging op stal, in verband met ventilatie en staltemperatuur (dikwerf afhankelijk van wisselende inzichten van, daarvoor verantwoordelijk gesteld, doch niet immer zoozeer competent kader); poetsaangelegenheid, in verband met, tot het uiterst betrachte zindelijkheid; enz.

„Trainergave”, met hare subtiele waarneming van de wisselwerking van actie en reactie in hare vele, zich bij de paarden daarbij voordoende verschijnselen, zal den ruiteraanvoerder zeer van pas komen.

Dr. MEURER — die de training geleid heeft van den bekenden sportsman OOMS, met den schitterenden uitslag dat hij (OOMS) in Engeland de eerste buitenlander is geweest, die in 1892 te Henley de „diamond skulls” won, na eene voorafgaande training gedurende 7 weken en nadat hij 9 jaren, zonder of onder slechte leiding, slechts weinig succes in de roeisport behaald had — zegt omtrent de gave van trainer: „Voor een goed trainer moet men aanleg hebben. Een slecht trainer „kan zijn leerling wel een goeden stijl aanleeren, doch hij verknoeit hem „lichamelijk, door hem elken dag, weken en maanden achter elkaar „zware oefeningen te laten verrichten, zoodat op den dag van den „wedstrijd blijkt, dat alle moeite te vergeefs is geweest en het mogelijk „is, dat reeds schadelijke gevolgen voor de organen zijn ingetreden”.

Wat oefening heet voor het krijgspaard, wordt entaineeren genoemd voor het renpaard.

Voor beide categorieën is de oefening en training verschillend van aard en toepassing. Draagt zij voor het renpaard min of meer een individueel karakter, ahangende van individuele eigenschappen en temperament, zoo kan de oefening van het krijgspaardenmateriaal zich niet ophouden met individualiseering, doch is zij gebaseerd op oefening van het geheel en wel pelotons- of eskadronsgewijze en kunnen alleen in den wintertijd eenige categorieën van jonge of verbeterde dressuur behoevende paarden klassegewijze geoefend worden.

De beroemde Amerikaansche entaineur LEIGH — die in Frankrijk in 1903 op één rendag, met door hem getrainde paarden, 5 rennen won en tot dat jaar reeds een 150-tal overwinningen had behaald — antwoordde op de vraag, hoe hij sommige paarden zoo spoedig in andere conditie wist te brengen, dat hij de meest merkwaardige veranderingen

verkregen had, door de renpaarden juist tegenovergesteld te behandelen, van wat zij tevoren gewend waren. Paarden die gewoon waren elken morgen 4 tot 6 KM. te galoppeeren, liet hij slechts over 800 M. gaan.

Terwijl voor een, niet vol in de spieren zijnd en mager renpaard, de winkans op de renbaan zeer gering kan gesteld worden en kleine hygiënische stapoefeningen bij sterke voeding als middelen worden toegepast, om het zoo spoedig mogelijk weder in vollen vorm en in goede conditie te doen terugkomen, kan zulks bij magere soldatenpaarden bezwaarlijk stelselmatig doorgevoerd worden en gaan zij, niet kreupel of ziek zijnde en bij gelijk getal paarden als ruiters, mede op groote oefeningen en manoeuvres.

Terwijl voor training van het renpaard de normaalgangen zijn stap en galop — zijnde de stap de rustpauze na de oefening tot ontwikkeling van den snelsten gang en deze galops alzo beoogen de bijzondere oefening der strek- en buigpezen —, zoo wordt het cavaleriepaard geoefend in stap, draf en galop, in nauwgezet onderhouden modeltempo's, met het doel het cavaleriepaard te oefenen, zoowel in de bewegingen voorwaarts, als wel om de spieren te oefenen in vermeerdering van het draagvermogen, ten einde gedurende uren achtereen het ruitergewicht te kunnen dragen.

Oberst-leutnant VON SANDEN zegt hiervan in zijn brochure „Einfluss von Dressur, Übung und Erziehung auf das Kriegspferd“: „Für ein „Kriegspferd, das 250 Pfund tragen soll, ist Tragfähigkeit ein Hauptforderniss, und neben Ausbildung der Lunge auch die einzige Gewähr für Ausdauer unter der Belastung. Der wird jedesmal einen Fehler machen, der die eine vor der andern Richtung bei dem Soldatenpferd bevorzugt. Gerade die, welche die Ausarbeitung der Tragmuskeln bei unsern schwertragenden Pferden nicht in Betracht ziehen, verkennen am meisten den Zweck der Dressur. Unser leichtes Pferd, das 250 Pfund unter schwierigen Verhältnissen tragen muss, kann die dazu nötige, ausdauernde Tragfähigkeit im wesentlichen nur durch die Ausbildung der Tragmuskeln nach Dressurgrundsätzen erreichen“.

Tusschen snelheidsontwikkeling en draagvermogen bestaat verband; uit genomen proeven is gebleken, dat over een afstand van 1000 M. een paard in den zelfden tijd 3 à 4 M. minder aflegt, indien het 1 KG. meer draagt.

Door vermeerdering van het draagvermogen wordt aldus snelheidsontwikkeling bevorderd.

Wat moet in acht genomen worden voor een doel- en stelselmatige oefening van het paardenmateriaal?

Tot beantwoording dier vraag dient men zich eerst voor oogen te stellen, het doel, dat daarmede bereikt moet worden.

Het doel van de oefening van het cavaleriepaard is het, bij de opvoering tot het hoogste arbeidsvermogen, te gelijker tijd te harden tegen vermoeienissen, tegen weersinvloeden en voorkomende voedingwisselingen, waardoor het paard bestand is tegen de zware diensten,

welke het gedurende een 10-tal jaren bij de cavalerie te verrichten heeft.

Ten einde dezen hoogsten graad van geoefendheid te bereiken, wordt vereischt:

- A. doelmatige arbeid;
- B. doelmatige verzorging voor en na den arbeid;
- C. rationeele voeding.

A. Doelmatige arbeid.

Geleidelijke opklimming en daling der arbeidsverrichtingen.

Doelmatige arbeid bestaat in eene trapsgewijze opklimming der arbeidseischen, met toepassing van eene juiste verdeling van arbeid en rust, in verband met de, van het jaargetijde afhangende, conditie van het paardenmateriaal.

Eene trapsgewijze opklimming en daarop gevolgde vermindering der arbeidseischen is voor het cavaleriepaard noodig wegens de verharing in voor- en najaar, welke veel arbeidsvermogen aan het paard onttrekt, zoodat met de arbeidscapaciteit van het paard rekening dient gehouden te worden.

De tijden van de verharing hangen samen met het zachter en kouder worden der jaargetijden. Plotseling ingevallen weersverandering oefent invloed uit op den voortgang van reeds aangevangen verharing. Men kan dus de verhaartijden niet binden aan bepaalde datums. Nadat het cavaleriepaard in het zomer- of winterhaar is gekomen, behoeft de ruiteraanvoerder, zonder evenwel het trapsgewijze daarbij uit het oog te verliezen, met minder omzichtigheid zijne oefeningen in te richten en kan de maximum-arbeid van het cavaleriepaard gevorderd worden in de tusschentijdperken, alzoo in den zomer en in den winter.

Waar de ontzaggelijk hoog opgevoerde arbeidsverrichting bij het renpaard het noodzakelijk doet zijn, bij de training opmerkzaam te zijn op de minste symptomen, welke den geregelde voortgang in gevaar zouden kunnen brengen, is het niet meer dan oordeelkundig voor aanvoerders van het ruiterswapen, te letten op hetgeen de trainers van renpaarden daarbij aanbevelen.

Gewaarschuwd wordt dan, vooral voorzichtig te zijn met de arbeidsverrichting in den overgangstijd van winter en voorjaar, daar de paarden, uit de manege op het vrije veld komende, aanvankelijk zeer opgewekt en heftig zich toonen, wat allicht tot *valschen arbeid* zou kunnen verleiden.

In aanmerking moet genomen worden, dat de paarden in dien overgangstijd, samenvallende met den tijd van haarwisseling, mede door inwerking van zon en zoele voorjaarslucht, spoediger vermoeid worden en spoediger gaan zweeten.

Door den trainer wordt dan ook aanbevolen veel stap en voorloopig zelfs geen galop te beoefenen.

Nu is het wel waar, dat in den winter het cavaleriepaard, behalve

in de manege, eveneens naar buiten gereden wordt en aldus tevens gehard wordt tegen weersinvloeden, doch dit neemt niet weg, dat in den haarwisselingstijd *matige arbeid* bepaald noodig is, wil het paard in goede conditie blijven en vol in de spieren zijn bij den aanvang van het zomertijdperk, met zijne achtereenvolgens zwaarder wordende oefeningen.

De trainer raadt dan ook aan, om aan den grondregel vast te houden, aan te vangen met een minimum aan arbeid, d.w.z. langzaam en over korten afstand, daarbij, voortdurend en geleidelijk, arbeid en afstand vermeerderende.

Theorie met den troep over de beginselen van den velddienst, tijdens den stap, is in dat tijdperk geschikt met elkaar verenigbaar.

Er bestaat nog eene andere beweegreden om de opklimming der arbeidseischen, *met weinig beginnende, langzaam te doen geschieden*, n.l. dat niet een enkel paard, doch eene afdeeling paarden te gelijk geoefend wordt en aldus rekening moet gehouden worden met het minst sterke der paarden, wil de aanvoerder het aantal op zieke stalziek zijnde paarden zoo gering mogelijk doen zijn.

In het algemeen beschouwd, kan als regel aangenomen worden, dat de goede conditie van het paardenmateriaal bij den aanvang van het zomertijdperk — ten gevolge van geringe en zeer geleidelijke opklimmende arbeidseischen in het voorjaar — daarna eene *snellere* opklimming der arbeidsverrichtingen toelaat, dan indien de aanvoerder dezen grondregel van oefening niet zorgvuldig opvolgt, waardoor het paardenmateriaal op dat tijdstip, in plaats van vol in de spieren te zijn, ribben vertoont, mager en niet gevuld is in de flanken.

In dit laatste geval is *voorzichtige en langzame* opklimming raadzaam en geboden, wil het paardenmateriaal, zelfs bij minder zwaren dienst en arbeid, niet in zeer mageren vorm komen, het weerstandsvermogen verminderen, tegenover allerlei schadelijke invloeden bij minder gunstige verplegings- en voedingstoestanden, en veelvuldige koliekgevallen daarvan het gevolg zijn.

Bij den aanvang van den zomer niet vol in de spieren zijnde, zal het paardenmateriaal gedurende het zomertijdperk met zijne, allengs zwaarder wordende oefeningen, bezwaarlijk meer daarin terugkomen, tenzij wellicht ten koste van de noodzakelijke opklimming der oefeningen.

Evenwel moet, ook bij goede conditie van het paardenmateriaal op dat tijdstip, groote omzichtigheid in acht genomen worden met de arbeidsverrichtingen der jonge 6- en 7-jarige paarden, willen die zware oefeningen hen niet „in de beenen” komen en oorzaak zijn van meermaalen bij hen voorkomende peesscheede-ontstekingen en kogelverstuikingen, welke veelal een langdurig herstellingsproces vereischen en gemakkelijk recidiven ten gevolge hebben. Aanbevelenswaard is het daarom hen bij zware oefeningen bij de kern en niet bij de patrouilles in te deelen of wel hen z.m. op zulk een dag niet mede te doen uitrukken.

De Fransche Generaal DE LIGNIÈRES, die genoemd wordt „l'homme

de cheval le plus accompli qu'ait eu la cavalerie française" zegt: „Maintenir le cheval dans un état constant d'entraînement, ou — ce „qui est peut-être pire — lui infliger un travail irrégulier, parfois „anodin, parfois violent, dans une saison où la bourre de son poil le „met immédiatement en nage, amène une déperdition considérable de „ses forces, puis l'expose à se refroidir à l'écurie avec sa chemise „mouillée ou mal séchée sur le dos, c'est condamner les cheveux à „baisser de condition. Remettre en état, au printemps un cheval „maigre, en continuant le travail et même en l'augmentant, est une „difficulté presque insurmontable.”

De schrijver van „Chansons d'Avril" in de Revue de cavalerie, April 1906, zegt over den voorjaarsarbeid der cavaleriepaarden: „Ne pas „tenir compte de la mue des chevaux, profiter de l'époque de la mise „au vert pour pousser le travail quand il n'y a pas nécessité, ce sont „là des crimes de lèse-équitation, dont il faut laisser la responsabilité „à qui veut l'assumer. Toute méthode de dressage qui n'a pas pour „base la mise en condition du cheval, n'est pas une méthode de guerre”.

Rustpauzen en afstijgen.

Vooral bij voorjaarsoefeningen werken rustpauzen, waarbij afgestegen wordt, het verkrijgen van de goede conditie van het paardenmateriaal zeer in de hand.

Het is bekend, en HOHENLOHE haalt dit ook aan in zijne „Briefe über Kavallerie”, dat paarden meer vermoeid worden, ten gevolge van het *langdurig dragen van het ruitergewicht dan van de voortbeweging.*

Het zijn niet zoozeer de buig- en strekpezen en spieren, welke de vermoeienis bij mensch en paard veroorzaken, dan wel die spieren, zoomede de gewrichten, *dienende voor het in evenwicht houden van het lichaam.* De proef daarvoor is wel, dat iemand, die gedurende 2 uren recht op en onbewegelijk stil staat, veel vermoeider is, dan iemand, die gedurende dien tijd gewandeld heeft. Evenzoo vermoeit het zeer langzaam wandelen, z.g. flaneeren, meer dan marcheeren en ferm doorstappen. De buig- en strekspieren, evenals de tongspieren zijn bijkans onvermoeibaar. Aanbevelenswaard is het daarom den troep niet langer te paard te doen blijven, dan de omstandigheden zulks noodzakelijk doen zijn.

Het afstijgen van tijd tot tijd, tijdens de voorjaarsoefeningen en later bij langdurige en vermoeiende marschen, verfrist de paardenruggen en vermindert de kans voor drukken en schaven, doet de paarden uitrusten en alzoo nieuwe krachten opdoen en wordt dusdoende de goede conditie in hooge mate bevorderd. Bovendien heeft het, van tijd tot tijd marcheeren met de paarden aan de hand, het nut, dat dit vertreden eveneens de ruiters verfrist, aldus dubbel nuttige uitkomst oplevert, aangezien de vermoeide ruiter nog in meerdere mate zijn paard zal vermoeien.

Zware arbeidsverrichtingen.

Eene goede oefening — uit het oogpunt van spierontwikkeling, tevens bevorderlijk zijnde voor de goede conditie van het paardenmateriaal — bestaat, wanneer de afwisseling van arbeid en rust zoodanig gekozen is, in verband met de geleidelijke opklimming der arbeidsverrichting, het jaargetijde en de weersgesteldheid, dat — over het geheel beschouwd — de paarden geen sporen vertoonen van overgrootte vermoeienis en van uitputting, kenbaar aan zeer sterke zweetafscheiding over het geheele lichaam, veelvuldig klappen in de ijzers (ten gevolge van sterke tempo's!), hangende halzen en naslepande achterhand. Het paardenmateriaal moet, als het ware, zooveel overschot aan frissche krachten nog bezitten en vertoonen, dat desnoods, na terugkeer, onmiddellijk weder voor eene korte oefening uitgerukt zou kunnen worden.

Wordt hieraan, als regel, vastgehouden bij de voorbereidende oefeningen voor de manoeuvres, dan is het paardenmateriaal, bij voorkomende gelegenheden, ook in staat tot zeer buitengewone arbeidsverrichtingen, zonder dat dit merkbare of noemenswaardige reactie veroorzaakt aan de goede conditie. Zware arbeid, van tijd tot tijd, gedurende het zomertijdperk, schaadt in geen deele een, in goede conditie zijnd paardenmateriaal; is zelfs noodig voor het opvoeren tot *nagenoeg* het hoogste arbeidsvermogen, als voorbereiding voor de manoeuvres, de „clou” voor de oorlogsvoorbereiding.

Evenwel zullen hierdoor enkele categorieën paarden, zooals de minder gunstig gebouwde, zenuwachtige en oude paarden, wel in de flanken afvallen, doch — mits bij deze categorieën de graad van veerkracht en weerstandsvermogen niet is overschreden — komt, ten gevolge van het regeneratievermogen van gezonde paarden, bij goede verzorging en voeding, de vorm weder spoedig terug.

Daarbij moet echter aan ééne voorwaarde voldaan worden en wel om het paardenmateriaal na zware(n) arbeidsdag(en) gelegenheid te geven voor deze regeneratie, hetzij door het geven van volstrekte rust — rustdag — hetzij door het laten verrichten van weinig en kalmen arbeid, b.v. voorpostendienst, seingemeenschapsdienst, ordonnansendienst, enz.

Alzoo regeneratie door rust, ten einde de spieren in den kortst mogelijken tijd weder de volle capaciteit te doen herwinnen.

Zware arbeid heeft voor het cavaleriepaard plaats bij groote en langdurige velddiensten en marschen of bij korter duur van uitrukken door verrichting van intensieveren arbeid, b.v. zeer vlot exerceeren, veel galopbeweging, gevechtsexerceeren, enz.

Voorkomende verschijnselen na zwaren arbeid.

Niet alle paarden zullen door zwaren arbeid in de zelfde mate aangegrepen worden. De verschijnselen van overarbeid openbaren zich

het eerst bij zwakke en slechtgebouwde, dan wel bij die paarden, welke reeds op jeugdigen leeftijd in het beenderstelsel geleden hebben.

Laat de ruiteraanvoerder het paardenmateriaal op te veel achtereenvolgende dagen zwaren arbeid verrichten, dan heeft hij kans een toestand te scheppen, waarvoor de trainer waarschuwt, namelijk dat, ten gevolge van te veel en te lang trainen, overspanning en overtraining plaats heeft.

De training beoogt niet alleen versterking van het spierstelsel, van de banden en gewrichten, doch eveneens van het zenuwstelsel. Bij een te ver doorgezette training — overtraining — openbaren zich eerst stoornissen in het zenuwstelsel, alvorens deze in het spierstelsel plaats hebben.

Dr. MEURER zegt in zijne medische studie over training (Ned. Sport Nos. 1015 tot en met 1018): „Gedurende de training is een stadium, „waarin de wil ons in staat stelt de spieren gedurende langen tijd „krachtig samen te trekken. Bij niet goede leiding volgt een stadium, „waarin de wil voor het bevel tot krachtig samentrekken niet krachtig „genoeg is; waarbij de capaciteit der spieren nog voldoende kan zijn — „het zenuwstelsel is dan overprikkeld, vermoeid.”

De gevolgen zijn dan: spoedige vermoeidheid, ook bij minder arbeid; vermindering van den eetlust; gewichtsvermindering, gepaard gaande met vermagering; lusteloosheid en slapeloosheid.

Stoornis in het zenuwstelsel heeft invloed op de maagfunctiën, zoodat het paard bij oververmoeienis zijn voedsel laat staan. Verloren eetlust is een der symptomen voor overarbeid en is daarvoor eene ernstige waarschuwing, ernstiger dan gezwollen (aangelopen) kogels en zuchtige beenen. Waar toch langdurige rust herstelling voor het eerste kan geven, kunnen gezwollen kogels of beenen na korteren rusttijd weder normaal worden.

De categorieën zwakke en slecht gebouwde paarden (in den regel volgt het een uit het ander) zijn aan ieder eskadronscommandant bekend; zij kunnen — bij overcompleteet aan paarden — bij zware oefeningen op stal gelaten worden, terwijl het zeer de voorkeur verdient, indien zij bij gewone oefeningen steeds door de bekzamere ruiters in het eskadron gereden worden, die in staat zijn hen in betere (evenwichts)houding in te rijden of terug te brengen en hen daardoor in bruikbaarheid en duurzaamheid te doen winnen. Door indeeling dezer categorieën aan middelmatige en kortelings afgerichte ruiters — voor wie indeeling van goed (vierkant) gaande en goedgebouwde paarden meer geëigend is — zou het procent kreupele en magere (aldus in slechte conditie zijnde) paarden slechts vermeerderen, want, zooals de reeds genoemde schrijver van „Chansons d'Avril” zegt: „un cavalier maladroit sur un cheval raide, „c'est le cheval couronné ou le cheval blessé à coup sûr”.

Door dagelijkschen en niet te zwaren arbeid worden deze categorieën nog het best voorbereid voor de manoeuvres; bovendien bestaat voor den eskadronscommandant de gelegenheid deze paarden in te deelen aan

non-combattanten, die minder zware arbeidseischen aan hunne paarden behoeven te stellen.

De paardeninspectiën, na zware oefeningen bij het garnizoen en op manoeuvres, stellen den ruiteraanvoerder in staat, uit de daarbij aan het licht tredende symptomen een oordeel te vellen, in welke mate het paardenmateriaal door den arbeid aangegrepen is geworden.

Deze symptomen kunnen zijn:

a. het paard stilstaande: magerheid; opgetrokken flanken; gezwollen beenen; gezwollen kogels; strijkkogels; steile stand der kooten; weinig doorstraling en huidglans of wel doffe haarkleur; hangende hals; stand op 3 beenen; enz.

b. het paard in stap en draf gemonsterd: slepende gang der achterbeenen bij weinig actie der voorbeenen, waardoor deze spoedig aantooten; naar voren doorzwickende kogels; onzekere gang bij lage halshouding; korte en afstootende passen der stijve, niet in de gewrichten doorbuigende achterbeenen, ten gevolge van stijfheid in romp en ledematen; zeer lichte kreupelheid in voor- of achterhand, veroorzaakt door de zware vermoeienis bij reeds vroeger aldaar voorgekomene kreupelheden; enz.

Is de toestand van het paardenmateriaal zoodanig, dat zich vele der genoemde kenmerken van groote vermoeienis voordoen, dan is volstrekte rust op den volgenden dag het beste middel tot spoedig herstel; doch is, in geval voor de paarden geen rustdag gehouden wordt, matige arbeid zeer zeker geboden, wil de aanvoerder deze verschijnselen acuut doen zijn en niet van chronischen aard doen worden.

De aard der opgemerkte symptomen kan dan eene aanwijzing zijn, dat het paardenmateriaal *te veel arbeid* heeft verricht, in verband met den *verkregen graad* van voorbereiding — wat evenwel met daaropvolgende rust geen blijvend nadeel oplevert — óf van goede conditie. Het kan ook mogelijk zijn, dat de aanvoerder *buitengewone* eischen heeft gesteld aan snelheid, tempo's of wel tijdduur, gedurende welke beide beoefend zijn geworden, *wat zich alsdan den volgenden dag wreekt in bovengenoemde symptomen*.

„Gemiddeld weerstandsvermogen” van het paardenmateriaal.

Indien men het paardenmateriaal van een korpseenheid, als een geheel beschouwd, kan men spreken van een „gemiddeld weerstandsvermogen” van dit paardenmateriaal.

De methode van oefenen van het paardenmateriaal van elke korpseenheid zal zich afspiegelen in den toestand, in den graad van goede conditie, waarin zich de paarden zullen bevinden.

Het „gemiddeld weerstandsvermogen” van het paardenmateriaal der verschillende korpseenheden is verschillend; het is afhankelijk van den arbeid, welken de paarden verricht hebben, en van de arbeidsverdeeling, welke bij de opklimming der oefeningen gevolgd is geworden. Hoe rationeeler en deskundiger deze geweest zijn, des te meer weerstandsver-

mogen het paardenmateriaal bezit en des te beter voorbereid het zal zijn voor de oorlogstaak.

Het „gemiddeld weerstandsvermogen” van het paardenmateriaal kenmerkt zich in de meer of minder goede conditie, waarin het gekomen is na het volbrengen der krachtproeven, die in den vorm van manoeuvres of eene reeks van zware oefeningen gevorderd zijn geworden.

Voor al de jonge en de slecht gebouwde paarden vereischen voortdurende zorg van den ruiteraanvoerder, de eerste, wat de hoeveelheid van den te verrichten arbeid, de laatste, wat de indeeling aan bekwame ruiters aanbetreft, die hen in betere houding kunnen aanrijden. Zij behoeven niet zoozeer gespaard te worden, door hen, indien mogelijk, niet mede te laten uitrukken, doch integendeel door hen licht werk te laten verrichten, door b.v. bij velddiensten ze bij voorkeur bij de kern en niet bij de patrouilles in te deelen.

Waar dit mogelijk is, verdient het aanbeveling, ze niet aan zeer zware oefeningen te laten deelnemen. Allengs aansterkende, verhoogen zij tevens het „gemiddeld weerstandsvermogen” van het geheel.

(Wordt vervolgd.)

Eene groote verbetering van den opzet.

Ons veldkanon mist de onafhankelijke richtlijn.

Dit gemis werd gevoeld bij de in dit jaar door den troep gehouden vuren met scherp en wel bij die — nieuwe — schietopdrachten, waarbij een prikkel (natuurlijke dwang) tot snelheid van bedienen gelegen was in den aard der opdracht zelve.

Bedoeld worden: de schietwedstrijden op liniën valschijven, de drie-minuten vuren op klapdoel, de vuren met indirecte richting op dwars (schuin) bewegend doel.

Bij de wedstrijden werd de tijd in rekening gebracht; bij de in de 2^e en 3^e plaats genoemde vuren was men aan een bepaalden tijd gebonden — bij de vuren op dwars bewegend doel, omdat daarbij het doel, met het oog op de veiligheid, slechts in een beperkt rayon kon worden bevuurd.

Voor al bij laatstgenoemde vuren *treedt een te kort aan snelheid van bedienen onmiddellijk voor oogen*. Het doel wordt hierbij n.l. in opvolgende standen ingewacht. Om in het beperkt rayon nog tijdig uitwerkingsvuur te kunnen afgeven, moeten de standen dicht bij elkander liggen. De bediening *moet* hierbij dus snel plaats hebben. ¹⁾

Het hinderlijke van het gemis van eene onafhankelijke richtlijn is gelegen in de onderbreking, veroorzaakt door het verstellen van den opzet en het opnieuw geven van de hoogterichting, noodig bij verandering van den afstand. ²⁾

¹⁾ Alleen uit dezen hoofde reeds dienen de vuren met indirecte richting op dwars (schuin) bewegend doel eene vaste plaats op de schietprogramma's te verkrijgen.

²⁾ De richtlijn heeft, bij een bepaalden terreinhoek, een vasten stand in de ruimte (d.i. ten opzichte van twee vlakken door de affuitas) — onafhankelijk van den afstand (richthoek). Bij elke richting wordt de kijkeras in dezen stand teruggevoerd.

Bij *niet* onafhankelijke richtlijn wordt nu, bij verandering van den afstand, de kijkeras, door het verschuiven van den opzet, uit dien stand gebracht en moet met het stelrad daarin weder worden teruggevoerd.

Bij onafhankelijke richtlijn behoeft alleen de zeer geringe werking van het

Op drieërlei wijze kan het nadeel van het gemis der onafhankelijke richtlijn tot kleinere verhoudingen worden teruggebracht:

- 1°. door eene verbetering van den opzet, waardoor de bedoelde onderbreking zoo kort mogelijk duurt;
- 2°. door eene zorgvuldige opleiding in het richten;
- 3°. door vuren met scherp, waarbij:
 - a. uitwerking alleen kan verkregen worden bij eene snelle bediening, n.l. vuren op kort verschijnend stilstaand- of in beperkt rayon dwars of schuin bewegend doel;
 - b. de tijd een belangrijken factor uitmaakt, n.l.: schietwedstrijden.

N A S C H R I F T.

De verbetering, ad 1°. bedoeld, bestaat in het klemmen van een messing ring met handvat om het rondsel, waarmee de opzet bewogen wordt. Op deze wijze ontstaat een draaiwiel, waarmee het in- en uitschuiven van den opzet met weinig inspanning en snel geschieden kan. Eene dergelijke inrichting ¹⁾ bleek mij *witnemend* te voldoen.

Een milicien vatte zijn oordeel aldus samen: „dat is fijn, — met 't ver...te rondsel draai je altijd je vingers stuk”.

Het komt mij noodzakelijk voor, dat deze *grootte* verbetering snel worde in- **en** *uitgevoerd*. De richters snakken er naar.

A A N T E E K E N I N G.

Door de Oefeningsbatterij werd deze verbetering 2 jaren geleden voorgesteld. Toen was de zaak nog niet rijp — thans wèl.

's Hage, 1907.

P. L. BERGANSIUS,

Kapitein der Artillerie.

schot op de kijkeras, door narichten, te worden veronzijdigd, terwijl de verandering der elevatie op mechanische wijze door den sluitstukbediende wordt bewerkstelligd.

Hierbij wordt bedoeld eene inrichting van de onafhankelijke richtlijn, waarbij de richtarbeid *verdeeld* is. Bij inrichtingen, waarbij dit niet het geval is, geeft men het grootte voordeel van deze arbeidsverdeling prijs, uit hoofde van wantrouwen in de goede uitvoering der (mechanische) verrichting door N°. 2. Wantrouwen is echter m. i. geen goede vóór- (uit) lichter.

¹⁾ De betrokken werklieden der C. W. maken er gebruik van.

Observatietoestel bij de Veldartillerie.

In aansluiting aan een artikel over bovengenoemd onderwerp in dit Tijdschrift, acht ik het onderstaande van voldoende belang, om daarvoor een bescheiden plaatsje te vragen in de kolommen van den Militairen Spectator.

Geheel instemmende, dat een goed en bruikbaar observatietoestel bij de hedendaagsche veldartillerie in vele omstandigheden, vooral in onze vlakke en dikwijls zeer bedekte terreinen groot nut kan opleveren, is door mij een toestel ontworpen, dat nu reeds eenige maanden bij mijne batterij in gebruik is. Daarbij is van het beginsel uitgegaan, dat het toestel moet voldoen aan de volgende eischen:

gemakkelijk zijn mede te voeren,

niet te zwaar zijn,

hooger zijn dan de observatieladder bij het oude geschut, en

gelegenheid bieden voor rustige waarneming op willekeurige plaatsen.

De hierbij gevoegde photo's zullen wel een voldoende duidelijk beeld geven van het observatietoestel, waarbij het volgende tot toelichting dient.

Het toestel bestaat uit een driehoek, waarvan ieder der beenen weder bestaat uit twee IJ. buizen, welke in elkander kunnen schuiven en in den handel verkrijgbaar zijn.

De onderste buis is L. 2,5 M.; binnenwijdte 0,037 M.;

de bovenste " " " 2,65 " buitenmiddellijn 0,033 " .

Aan de onderzijde der *onderste* buizen is vastgemaakt eene kram, tot *bevestiging*, bij het vervoer, van het toestel *aan* den caissonachterwagen, en tot *bevestiging*, *bij het gebruik*, van de uiteinden van den touwladder. In deze buizen is op 4 en 8 dM. van het boveinde aangebracht een doorlopend gat met sleuf tot doorlating van een sleutel met nok. De sleutel is door middel van een ketting, op 6 dM. van het boveinde, bevestigd aan een niet doorlopend ingeschroefd en gesoldeerd oog. Op 5 dM. van het ondereinde van ééne der buizen bevindt zich nog eene kram, tot *bevestiging* van een riem, die bij het vervoer de drie buizen bij elkaar houdt.

Aan de onderzijde der *bovenste* buizen is een doorlopend, eenigszins langwerpig gat gemaakt tot doorlating van den bovengenoemden sleutel

met nok en tot koppeling van de bovenste aan de onderste buizen bij het gebruik.

Aan de bovenzijde van elke der bovenste buizen bevindt zich weder

eene doorloopende kram. Deze drie krammen zijn aan elkander verbonden door middel van een gesmeed IJ. ring, D. 0,015, Ml. 0,06 M.

In het ondereind van de onderste buizen is een houten prop aangebracht, om, bij het oprichten van den driehoek in lossen grond, het inzinken te voorkomen.

Bij dezen drievoet behoort eene touwladder, vervaardigd uit een dubbel geslagen touw, ter dikte van de vaste strengen, en aan welker uiteinde is aangebracht een IJ. kous met haak tot bevestiging aan den ring van de bovenste buizen.

Op 1,10 M. van het topeinde is tusschen de touwen aangebracht eene houten sport, D. 0,06, L. 0,80 M.; op 0,06 M. van de uiteinden van deze sport bevindt zich een doorlopend gat voor een touw, D. 0,004, L. 0,70 M., tot bevestiging van de sport aan een been van den drievoet. Het touw is met eene doorgestoken lus en met een kopspijker aan de sport bevestigd.

Verder naar onderen zijn tusschen de touwen op afstanden van 4 dM. kleine sporten aangebracht; deze zijn D. 0,03, L. 0,25 M. en bevestigd als de eerste sport.

Na het oprichten van het observatietoestel worden de uiteinden van de touwen met een halven slag aan de krammen van twee beenen bevestigd.

Zooals hierboven reeds gezegd werd, passen de buizen der beenen in elkander; bij het vervoer worden de sleutels dus uitgenomen, de buizen in elkander geschoven, en met den grooten ring in den noodhaak van den caissonachterwagen gehangen, terwijl de drie krammen der dikke buizen worden gehangen in een haak, aangebracht aan de voorzijde van den langboom.

Om deze voorzijde, ter plaatse van het ronde gedeelte, waar de oogbout door den langboom gaat, en vóór de omgeslagen zijde van den langboom, is n.l. gebogen een IJ. beugel, D. 0,01 M., en aan weerskanten tot een oog gevormd.

Aan deze oogen is bevestigd een tweede kleine beugel (D. 0,01 M.), hebbende aan beide einden ook een oog. Aan dezen ondersten beugel bevindt zich de bovengenoemde haak (D. 0,015 M.).

De afstand van de onderzijde van den langboom tot de onderzijde van den haak is 0,15 M.

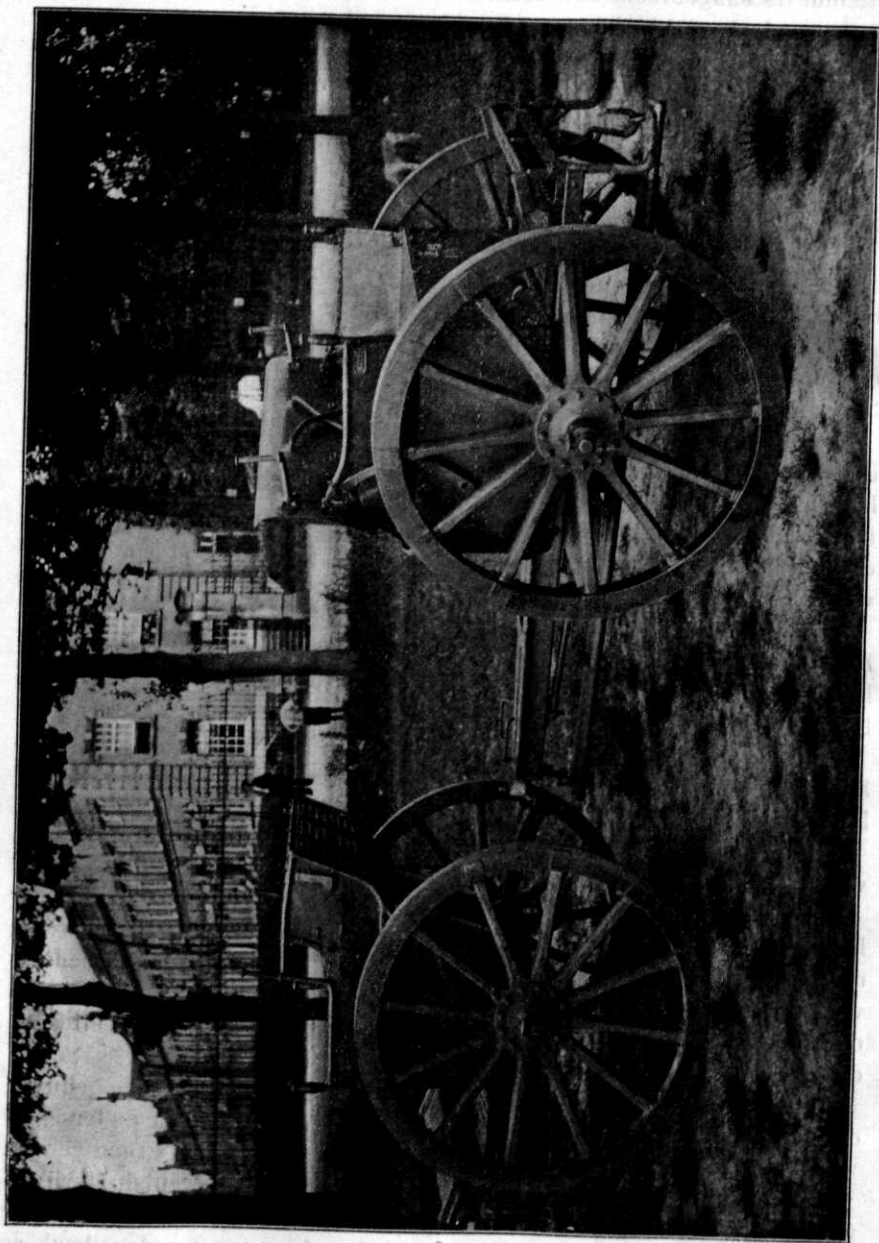
Aan een der sleutels is een riempje vastgemaakt, om bij het vervoer het verloren gaan der sleutels te voorkomen. Het observatietoestel wordt op deze wijze zeer gemakkelijk met den caissonachterwagen medegevoerd en de ondervinding, gedurende twee maanden bij alle oefeningen der batterij en bij de laatst gehouden groote manoeuvres, heeft geen enkel bezwaar aan den dag gebracht.

Bij gebruik van den steunstok wordt de ladder iets op zijde geduwd, en daarna de steunstok losgemaakt. Bij gebruik van het onderschild wordt de drievoet met het dikke einde of geheel op den grond gelegd.

Het is wenschelijk, dat het toestel zich bij de gevechtsbatterij bevindt, om ieder oogenblik te kunnen worden gebruikt, zoodat één der caissons van de batterijgevechts van den bovengenoemden haak is voorzien. De touwladder wordt bevestigd tegen de achterzijde van het schild van den achterwagen op de zitplaatsen.

Bij het oprichten wordt de drievoet met ladder door twee man afge-

nomen, (hetgeen gemakkelijk geschiedt, aangezien de drievoet slechts 40 KG. weegt en de ladder bijna 5 KG.), de drievoet wordt op zijn plaats

gelegd (zie fig.), de riemen worden losgemaakt, de buizen uitgeschoven en de sleutels ingestoken. Daarna worden de twee linksche beenen over het rechter gelegd, zoodat de twee buitenste elkaar zoo hoog mogelijk krui-

sen; de haak van de ladder wordt van onder naar boven aan den ring gehaakt tusschen de kram van het 3e been (was middelste) en die van het rechter (was linksche) en vervolgens de ladder uitgerold langs de gekruiste beenen. Een der einden touw van de bovenste dikke sport wordt *dadelijk* aan één der gekruiste beenen vastgemaakt.

Thans wordt de drievoet opgericht door *drie* man, waarvan één het 3e been los laat medegaan en daarna juist plaatst tusschen het midden der vaste beenen en met het ondereinde ongeveer op den zelfden afstand, als die der vaste beenen bedraagt; deze laatste wordt hierdoor bepaald, dat de bovenste sport tegen deze beenen moet rusten.

Indien het oprichten op deze wijze geschiedt, heeft nergens wringing plaats, staat de toestel zeer *stevig* en is geschikt voor gebruik door een waarnemer.

Deze begeeft zich met zijn ZEISSkijker en richtliniaal langs de sporten naar boven en zoodra hij op de bovenste *dikke* sport staat en steun vindt in het ruime kruispunt kan hij *veilig* waarnemen. Wordt hij vermoeid, dan gaat hij op de dikke sport *zitten*, en neemt aldus waar.

Het oog van den waarnemer bevindt zich in staande houding, zooals de photo aangeeft, op 5 M. boven den grond.

Het is een zeer overdreven eisch, dat in het observatietoestel eene inrichting moet worden gemaakt voor het toestel van den B.C.

Voor het zeldzame geval, dat geen der vuurmonden der batterij het toestel van den B.C., op den grond geplaatst, zou kunnen zien, is het toch heel bezwaarlijk eene constructie te maken, die uit den aard der zaak zeer kostbaar zou zijn, maar bovendien door verplaatsing van den waarnemer *in* het waarnemingstoestel tot groote onnauwkeurigheden en gevaren zou aanleiding geven.

In dit geval zou het m.i. beter zijn de stukken eene andere plaats te geven.

Voor het geval de waarnemer met het toestel van den B.C., op den grond geplaatst, het doel niet kan zien, plaatst hij (B.C.) zich op het observatietoestel, en het toestel B.C. op eenigen afstand vóór zich in de *richting* van het doel, zoodanig, dat één der vuurmonden het toestel B.C. kan zien. De waarnemer richt het vizier van het toestel B.C. op het doel, waarbij nagenoeg *geen* fouten worden gemaakt, en de batterij plaatst zich daarna in de richting.

De beschrijving van het observatietoestel is eenigszins lang geworden, doch het afnemen van den drievoet, van onder de caisson, en het oprichten gaat bij een weinig oefening van een paar manschappen vlug.

Ten gevolge van het aanwezig zijn bij de batterij van eene touwladder, kan deze door middel van een fouragestrick in iederen boom, geschikt voor waarneming, bevestigd worden, en is ook de waarneming door bijna ieder officier van uit dien boom gemakkelijk te doen.

De vervaardiging van den drievoet met touw heeft slechts f 16.— gekost.

Het zij mij vergund aan het slot van dit artikel nog een paar opmerkingen te maken over het toestel van den B.C.

Bij de batterijen te *Amersfoort* zijn thans, voor behulp, in gebruik drievoeten, gemaakt van holle IJ. stangen, waarop een paar bijzonder ingerichte schijven, en waarin de verlengstang van den opzet in een koperen huis onbeweeglijk kan worden vastgezet.

Aangezien de drievoet met verlengstang van den opzet, bij mijne batterij in gebruik, nog geen 6 KG. weegt, kan het toestel gemakkelijk te paard worden medegevoerd en is men in staat bij indirecte richting steeds *nauwkeurig* den directievuurmond evenwijdig te stellen aan de lijn: waarnemer-doel.

In bijna alle omstandigheden is men in staat, vrij nauwkeurig den

bewusten loodrechten afstand (vooral nu een observatietoestel den B.C. in den regel dicht bij de batterij kan doen blijven) af te passen en de correctie aan te brengen, zoodat de directievuurmond op het doel gericht komt.

Het meten van den terreinhoek kan geschieden door middel van de kaart of kan bij eenige oefening vrij nauwkeurig geschat worden; zoodat, wel is waar, bij het eerste schot eene fout van eenige duizendste zal worden gemaakt en de springhoogte niet geheel zuiver zal zijn, doch deze fouten kunnen onmiddellijk verbeterd worden en het eenvoudige toestel, thans hier evenals bij de 3^e bñ. van het regiment in gebruik, heeft dan zijn plicht gedaan.

Op den rug van den hulprichter, de verlengstang in een linnen zakje en het geheel in eene leeren hoes, aan een riem gehangen, of bevestigd op de zadeltasschen, hetgeen geen aanleiding geeft tot beschadiging van den kijker, is de B.C. hiermede, volgens mijne meening, voldoende geholpen, om in geval van nood zijne batterij bijna altijd vrij nauwkeurig in de richting te stellen.

Het *modeltoestel* B.C. kan den terreinhoek meten, doch aangezien de B.C. bijna altijd iets hooger of lager staat dan de directievuurmond, zoo wordt hiermede de terreinhoek voor den directievuurmond ook *niet* volmaakt zuiver gemeten.

Het *modeltoestel* B.C. kan, indien de afstand van den directievuurmond tot het toestel nauwkeurig bekend is, ook dadelijk zonder berekening verder de bewuste correctie aanbrengen, *doch* genoemde afstand wordt afgepast en in verschillende gevallen (bij slooten, heuveltjes, enz.) zal die afstand dus niet geheel juist zijn en zullen daardoor fouten worden gemaakt. Bij eenige slijtage van het toestel B.C. worden wederom geringe fouten gemaakt.

Nu is de prijs van het eenvoudige hulptoestel, dat bij gebreke van het modeltoestel B.C. wordt gebezigd, slechts een tiental guldens, terwijl het modeltoestel zeer veel meer kost. Wel is waar, wordt bij het hulptoestel B.C. de verlengstang van den opzet gebruikt, doch deze behoeft hierdoor niets te lijden.

Het zou dus zeer gewenscht zijn, aan iedere batterij slechts één *modelrichttoestel* B.C. te geven, en in geval van splitsing der batterij in sectiën, steeds over een drievoet, als boven beschreven, te kunnen beschikken, waardoor de afzonderlijk optredende sectie zich bij indirecte richting altijd zou kunnen redden.

Amersfoort, September 1907.

C. G. PREUYT.

Mijn standpunt in zake eerste-oefeningstijd en voortgezette opleiding.

Nogmaals toegelicht. — Slotwoord. —

Door de brochure van den Ritmeester BENTELN, betreffende „de eerste-oefeningstijd der cavalerie” ¹⁾ opnieuw uit mijne tent gelokt, gord ik mij ditmaal slechts noode aan tot den strijd.

En dat niet zoozeer, wijl ik reeds in mijn antwoord aan den Majoor Twiss verklaarde, de gedachtenwisseling over het bekende onderwerp thans mijnerzijds te staken ²⁾, dan wel, omdat ik het aanvankelijk niet geheel met mijzelf eens was, of *hier* wel een antwoord moest volgen.

Immers de Schrijver der brochure verklaart zelf ³⁾, een eigenlijk debat met *mij* over den eerste-oefeningstijd van huis uit tot onvruchtbaarheid veroordeeld (derde rubriek), terwijl „*zijne plunje*” (eerste rubriek) die moeite niet bepaald waard is en de „*volkswil*” (tweede rubriek) thans wel duidelijk genoeg tot een ieder zal zijn doorgedrongen.

Onvruchtbaar was naar mijne meening het debat met den Majoor Twiss ten minste niet, in zoover deze de onderwerpen, door mij behandeld, en de stellingen, door mij opgeworpen en verdedigd, categorisch onderzocht en uitploos.

Al was hij het dan meestal niet met mij eens, het bekende: „du choc des opinions etc.” was *hier* dan toch zeer zeker van toepassing.

Zij, die niet bepaald in het Wapen thuis zijn, maar er toch *meer* van dienen te weten, maakten op die wijze kennis met allerlei belangrijke zaken omtrent opleiding en oefening, welke zij — en dat was een onmiskenbaar voordeel — thans van *twee* zijden hel belicht zagen; zaken, welke tot dusverre voor *hen* vrijwel in het duister rustten.

Aan *hen* bleef daarbij de toepassing van een ander bekend spreekwoord: „Onderzoekt alle dingen en behoudt het goede”.

En ik hoop van harte, dat zij er vooral *dit goede* uit hebben be-

¹⁾ „De eerste-oefeningstijd der Cavalerie”, door J. M. BENTELN, Ritmeester. W. P. VAN STOCKUM & ZON. 's Gravenhage, 1907.

Waar deze brochure door mij wordt aangehaald, geschiedt dit als brochure B.

²⁾ Mil. Spect., Juni 1907, blz. 418, alinea 6.

³⁾ Brochure B., blz. 20, voorlaatste alinea. — Vergelijk ook den aanhef blz. 5, onder 1°., 2°., en 3°.

houden: „dat zij *thans* weten, hoe bij de cavalerie in den laatsten tijd de beschikbare tijd niet ten volle is „ausgenützt”, en zij de overtuiging zijn rijk geworden, dat, *als* dit inderdaad geschiedt in 18 maanden van *oordeelkundig werken*, de milicien beter tot een bruikbaar cavalerist kan worden gevormd, dan in 24 maanden van — wel is waar goed bedoeld — doch dan toch niet aan de eischen eener goede practijk voldoende, *bezig zijn*”.

Hetgeen dus neerkomt op een beter gebruik van den tijd en zes maanden tijdwinst, welke zoowel aan het Wapen als aan het economisch leven onzer maatschappij ten goede kunnen komen. Zeer zeker was *zulk* een prijs het waard, de mogelijkheid, om tot dien toestand te geraken, kalm en zakelijk met elkander te bespreken.

Het is mij echter overtuigend gebleken, dat velen niet hebben *willen* lezen en dat door hen aan eene werkelijk eerlijk bedoelde poging, om evenbedoelden prijs te winnen, het onwelwillende karakter van ongemotiveerde beschuldiging, van ergerlijke overdrijving, van een koortsachtig dringen en jagen in de z.g. „Nieuwe Richting” werd verleend.

En dat hoofdzakelijk, omdat zij in die poging eene brutale verstoring hunner rustige rust zagen, zonder zich van de ware beweegredenen van dit streven voldoende rekenschap te willen geven.

Zoo ik mij dan ook de moeite geef, den Ritmeester BENTELJN te antwoorden — hij zou anders kunnen denken mij met één forschen armzwaai vermorzeld te hebben —, is het wel in de eerste plaats, om mijn standpunt, dat men te vertroebelen tracht, nog eens scherp te omlijnen. „En passant” vind ik dan tevens wel gelegenheid, hem te woord te staan. Dat ben ik hem trouwens wel verschuldigd, want zonder de enkele „Seitenhiebe”, die ik hem in mijn repliek aan Majoor Twiss toebrecht, zou zijne „Brochure” hoogstwaarschijnlijk in de pen gebleven zijn.

Of ik nu soms de door mij gekozen richting — onverschillig of die nu al dan niet „*De nieuwe Richting*” is — wil loochenen? Het lijkt er niet naar! Ik verlang slechts, dat men mij goed begripe en mij geen zaken in de schoenen schuift, welke mij dáár, als ieder ander hinderen. Dáárom wil ik ook hen, die in de hun eigen populaireren trant vertellen, dat ik met de Heeren THOMSON en RAM „onder ééne deken lig” verklaren, dat dit onjuist is, wjl deze mij *al* te voortvarend zijn en mij doen vreezen, dat zij al, wat ik door geleidelijke, doch stage voortbeweging hoop te zien geschieden, door plotselinge verandering — en dus ontwrichting — van bestaande toestanden trachten te bewerken.

Met alle waardeering voor hunne oorlogservaring, hunne energie en hunne strijdvaardigheid, geloof ik toch, dat zij zich niet voldoende rekenschap geven van den eisch tot *geleidelijke* verbetering van toestanden, die, weliswaar, niet meer van onzen tijd mogen heeten, doch

welke *vooral* in het Wapen, dat ik beter ken dan zij, met een ouden, haast versteenden wortel in den bodem zijn vastgegroeid.

Dat *hun* einddoel en het *mijne* in den grond het zelfde zijn, in zoverre het betreft een aansturen op een homogeen leger, waarin bij alle Wapens, dus ook bij de cavalerie alle bruikbare zonen des volks hun aandeel persoonlijk in de verdediging des lands dragen en daarbij dus niet door gehuurde soldaten vervangen worden, erken ik daarentegen gaarne.

Dat in een dergelijk leger geen plaats is voor het verouderd instituut van vrijwilligers, zelfs niet bij een Wapen, dat een langeren eerste-oefeningstijd dan de andere *moet* bezitten, staat bij mij vast. ¹⁾

Natuurlijk óók, dat in zulk een leger die eerste-oefeningstijd ter wille van de economische eischen niet langer mag zijn, dan strikt noodig wordt geacht, en dat getracht moet worden, de grens van dien oefeningstijd steeds nauwer en nauwer te trekken.

Dat heeft men ook in Zwitserland, het land van het volksleger (zonder?) gedaan.

Het wil mij zelfs toeschijnen, dat men dáár thans meent, die grens zelfs *te* nauw getrokken te hebben.

Een leger als in Zwitserland moeten wij in Nederland — mits geleidelijk — óók kunnen verkrijgen, indien maar een ieder met goeden wil in die richting wil werken en niet zich zelven — en anderen — terughoudt.

Zulk een leger noem *ik* een Volksleger, al is het dan misschien niet „*het Volksleger*”, waarover zoovelen den mond vol hebben, zonder dat hun dit beeld inderdaad klaar voor oogen staat.

In het Zwitsersche leger heeft men althans een tastbaar voorbeeld, waarnaar men verlangend de hand kan uitstrekken, zonder te moeten vreezen, dat het in eene „algemeenheid” vervaagt, indien men het eindelijk tracht te grijpen.

In het bekende rapport van den Ritmeester BENTELJN zagen wij eene, naar wij meenden, juiste teekening van dat beeld met vele mooie en weinige leelijke lijnen.

Mochten wij dáár niet reikhalzend naar zien? Zelfs al erkennen wij — ofschoon niet in *die* mate — met den samensteller van dat verslag de ondeugden, de gebreken van ons eigen volk.

Dát is toch zeker wel de eerste schrede, om tot verbetering te geraken. Doch *dan* zij ook aanpakken, verbeteren, niet terugdeinzen of zich vastklampen aan het oude, vermolmde de leuze. Zelfs *mag* men, als men dit voelt, niet langer onverschillig zijns weegs gaan. Want dat het *thans* goed is, dat durven zelfs mijne bestrijders niet beweren. ²⁾

¹⁾ De eerste opleiding en de voortgezette oefening der Cavalerie”, door H. D. Twiss, Majoer der Huzaren, blz. 6, alinea 5.

²⁾ Brochure B, blz. 51, voorlaatste alinea.

— Voor mannen, op eene plaats als de hunne gezeten, is dat al héél veel gezegd. —

En nu mijn standpunt:

1°. De oefeningstijd van den Nederlandschen cavalerie-milicien wordt niet voldoende gebruikt — „ausgenützt” luidt de teekenende Duitsehe term, welke ik daarom reeds eerder bezigde.

2°. De onbedriegelijke teekenen des tijds wijzen er op, dat wij het weldra (bij de cavalerie) met een korteren eerste-oefeningstijd zullen moeten doen.

En dat niet alleen, omdat men begint in te zien, dat zulks mogelijk is, doch vooral, omdat *naast* de gebiedend *militaire* (technische) eischen, het sociale leven zijne *economische* eischen stelt.

3°. Wij moeten komen tot militie-cavalerie, omdat in een militie-leger als het onze, een klein staand legertje, als de cavalerie, een anachronisme vormt. Doch tevens — *nood gedwongen*, omdat het te kort aan vrijwilligers, ondanks alle middelen ter verbetering, hand over hand toe neemt.

Gedurende dezen overgangstijd ga daarmede gepaard uitbreiding van het voor de cavalerie bestemde contingent militie en thans reeds verkorting van oefeningstijd, indien zulks inderdaad mogelijk blijkt.

4°. Nederland moet het voorbeeld van Zwitserland trachten te volgen, doch geleidelijk, door evolutie, en naarmate ons volk daar meer en meer rijp voor blijkt — als gevolg van ons voortdurend streven om het daarvoor rijp te *maken* —, terwijl elke schrede voorwaarts op dien weg door degelijke proefnemingen moet worden ingeleid.

Al deze stellingen komen reeds voor in de Maart-aflevering van den Militairen Spectator en worden dáár verdedigd.

Ik kom daarop dus niet meer terug.

Slechts eene korte aantekening ad 3°.

De Ritmeester BENTEIJN deelt ons n.l. mede, dat het incompleet aan vrijwilligers reeds tot ruim 600 man is gestegen ¹⁾ en de *Nieuwe Rotterdammer Courant* vermeldt, dat tusschen 1 Maart en 1 September bij het 2e regiment huzaren, dat garnizoen houdt te Venlo en te Roermond 51 onderofficieren, korporaals en huzaren den dienst hebben verlaten, terwijl zich in dien tijd *één man* heeft aangemeld tot het aangaan van eene verbintenis, dus een achteruitgang in de sterkte van 50 man in 6 maanden.

Men heeft bij dit regiment geen stof, om korporaals aan te stellen, evenmin om remonteberijders naar het depot te zenden.

Bij de andere regimenten is de toestand niet zóó treurig, maar gaat het aantal vrijwilligers steeds terug. Zoo zijn bij het 4^e regiment in den genoemden tijd afgegaan 26, bijgekomen 12 vrijwilligers, dus een verlies van 14 man.

¹⁾ Brochure B. blz. 53, slot van alinea 2.

Waarbij deze Courant aan teekent:

„Nu zullen wij het verminderen der beroepssoldaten, ja, zelfs het geheel verdwijnen hiervan niet betreuren, tenzij zij in dienst zijn gekomen, met het doel zich een rang te veroveren; maar met deze omstandigheden dient het legerbestuur rekening te houden bij de verdeeling van het militie-contingent over de verschillende regimenten, anders wordt het gaande houden van den dienst onmogelijk”.¹⁾

Het begint dan toch te dagen in het Oosten, wanneer onze groote, gematigde bladen zóó gaan spreken.²⁾

En wij roepen: Juist! — tracht de goede, nuttige vrijwilligers, de bruikbare onderofficieren, n.l. voor de instructie en de administratie, in het Wapen te behouden, laat de anderen gerust gaan, vorm verder een vast korps uitstekende remonteberijders en daarmee uit.

Geef dezen onderofficieren eene goede positie en betaal de remonteberijders flink voor hun vermoeiend en dikwerf gevaarlijk werk.

En maak de geheele cavalerie dan tot militie-cavalerie; eerder komt Ge toch niet uit de ellende — geloof mij!

Ik kom thans tot den door den Ritmeester BENTEIJN in mij gewraakten „eerbied voor den volkswil”, waarmede volgens hem mijn betoog van het begin tot het einde is „doordrenkt”.¹⁾ Zeker — dien volkswil heb ik zeer duidelijk waargenomen en ik buig mij daarvoor, als is zij dan nog niet in den *letterlijken* zin van het woord *wet*.

Een volkswil, welke zich echter zóó beslist uit, als dat in de laatste jaren in ons land, zoowel *in* als *buiten* de volksvertegenwoordiging, het geval was, is dat feitelijk reeds.

Doch deze Ritmeester spreekt hier, als één der collega's, die steeds bij alles vroeg: „wáár staat het?” — als een man, die aan den geest niet hechtte, doch op de letter dood bleef. Moet ik *hem* nog eens den strijd van 1906 in herinnering brengen en de gedeeltelijke uitvoering

¹⁾ N.R.Ct., 2 Oct. 1907, Het blijvend gedeelte. Cursiveering van mij. Het trekt de aandacht in deze mededeeling, dat de militaire medewerker, die toen schreef, blijkbaar niet weet, dat met de door hem bedoelde omstandigheden reeds rekening gehouden wordt.

²⁾ Men neme in dit verband ook nog eens kennis van het slot van een artikel in de N. Ct., 27 Sept. jl., „Opnieuw het blijvend gedeelte” en van het slot van een artikel in de N. R. Ct. van 27 Sept. jl. handelend over de „Oorlogsbegroting van 1908”: van hetgeen de 1ste Lt. v. MENS zeide in zijn voordracht in de Vereeniging ter Beoefening van Krijgswetenschap op 27 April 1906 (Mil. Spect., Maart 1907, blz. 193.) en ten slotte van de vraag, welke Majoor Twiss stelt in zijn „Slotwoord over de 1ste opleiding en de voortgezette oefening der Cavalerie”. (Mil. Spect., Aug. 1907, blz. 58.): „Het ontwerp van Wet op verkorten oefentijd is er.... tevens een voorstel tot opheffing der *onbruikbare Cavaleriegarnizoenen Amsterdam en den Haag?*” er aan toevoegend: „Aan de eene zijde wordt genomen.... wordt er aan de andere zijde iets gegeven?”

— Meer en meer stemmen paren zich dus blijkbaar aan de mijne.

van den eerste-oefeningstijd van 18 maanden op den 31sten October van dat jaar? Is het *hem*, nu de nieuwe begrooting Hoofdstuk VIII vóór hem ligt, soms *nog* niet duidelijk, dat de tegenwoordige M. v. O. in deze de beginselen van zijn voorganger deelt, al geeft hij daaraan op andere wijze uitvoering?

Is het soms onjuist, dat de linkerzijde en een groot deel der meer democratische leden van de rechterzijde onzer 2^e Kamer vóór verkorting van den eerste-oefeningstijd zijn, mits zij slechts *tijdig* en voldoende omtrent de daartoe door de Regeering noodzakelijk geachte maatregelen worden ingelicht?

Doch de Ritmeester BENTEIJN leeft — zoo het schijnt — als een ouderwetsch soldaat, *alleen* in het leger; wat in de burgermaatschappij wordt gedacht en gedaan, gaat *hem* voorbij.

Mijn geachte bestrijder haalt in zijn „*Volksleger*”? zijn verslag over „*Het Volksleger*” niet aan omdat hij zich niet op zijn eigen *meening* wil beroepen. ²⁾

Hoe bescheiden!

Hij verliest daarbij echter uit het oog, dat dit Verslag niet zoozeer zijne *meeningen*, als wel zijne *ervaringen* bevat, n.l. hetgeen hij met eigen oogen en ooren waarnam. Dat hij toch niet „officieel” werd uitgezonden, om, terugkeerend, „meeningen” te verkondigen, doch om te noteeren de ervaringen, welke hij, als deskundige, dagelijks opdeed en deze vervolgens in een Verslag den M. v. O. aan te bieden. En zegt hij: „ik heb niet over mijn rapport gesproken, omdat ik kon aannemen, dat iedereen het kende”, dan geloof ik toch, dat enkele aanhalingen allicht niet overbodig zouden zijn geweest, omdat de meeste menschen, zelfs een belangrijk en degelijk Verslag, als dit, niet lezen en er gewoonlijk maar van hooren zeggen over medepraten.

Doch er is meer!

In een eigen, volmaakt onafhankelijk geschrift, op eigen initiatief uitgegeven, n.l. in het „*Volksleger*?” stond hij tegenover het Zwitsersche leger en tegenover zijne eigen Regeering vrij en daarom juist kon men verwachten, dat hij *nu* van het Zwitsersche leger eens wat meer zou mededeelen.

Hiervoor bestond te meer reden, omdat de Ritmeester BENTEIJN „de publicatie van het Verslag niet in gevaar wilde brengen” en daarom rekening hield met „welvoegelijkheidsredenen tegenover een gastvrij leger” ³⁾ doch . . . daardoor kwam zijn *ongunstig* oordeel zoo weinig uit, dat alleen wat *hij* noemt „een denkende(n) lezer” het uit zijn Verslag kon lezen.

Maar nu vraag ik, kreeg niet ieder uit zijn Verslag den indruk, dat

¹⁾ Brochure B., blz. 48, 1ste alinea.

²⁾ idem., blz. 6, 1ste alinea.

³⁾ idem., blz. 12, alinea 3, 2^e zinsnede.

de Zwitsersche cavalerie, het Zwitsersche leger werkelijk bewonderenswaardig zijn en deden de zwakke tonen van afkeuring, welke de samensteller hier en daar liet hooren, iets tot dien stelligen indruk af? ¹⁾

Uit de lezing zijner laatste brochure ²⁾, dat weet ik *nu* wel, moet ik echter begrijpen, dat in het Verslag zijn oordeel over de Zwitsersche cavalerie integendeel verre van gunstig was.

Doch dan voeg ik er bij, wat heeft men nu aan zoo'n Verslag?

Met niets ontziende waarheidsliefde gaat de Ritmeester BENTEIJN in zijne brochure het Nederlandsche volk te lijf, terwijl hij voor den buitenlander, den Zwitser, niets dan woorden van groote lof bezit.

Een ernstig woord van protest is hier zeker niet misplaatst.

Wij willen dat harde oordeel op verschillende bladzijden uitgesproken en herhaald, hier maar niet wedergeven. ³⁾

Wij meenen echter, dat, al is ons volk eene handeldrijvende natie — een koopliedenlandje, zegt Majoor Twiss ⁴⁾ — en dus niet bij uitstek militair aangelegd, zijne offervaardigheid voor defensiebelangen tegenover die van andere kleine Staten een zeer goed figuur maakt. ⁵⁾ Wij meenen óók, dat al treden de zonen van ons volk niet van harte in het leger, zij er hun plicht gehoorzaam, ernstig en met goeden wil vervullen. Dat zij (of hunne ouders voor hen) daarnaast den eisch stellen, dat zij niet langer in het leger worden gehouden, dan voor hunne oefening strikt noodig is, acht ik billijk.

Doch ga ik te rade met *eigen* ondervinding, in stede van, zooals de Ritmeester BENTEIJN, met oordeelvellingen omtrent het Nederlandsche Volkskarakter door „Geleerden” van achter hunne studeertafel verkondigd, dan kan ik *zeker* niet zwijgen. Dan kan ik verklaren, dat, waar ik ook met den Nederlandschen milicien in aanraking kwam, ik steeds den stelligen indruk kreeg van zijne gehoorzaamheid, van zijne ernst en van zijn goeden wil, eigenschappen, welke het mogelijk maken van elken jongen man, tenzij hij oliedom is of fysiek ongeschikt — een bruikbaar soldaat te vormen.

En nu spreek ik hier niet alleen over de cavalerie; deze maatstaf is te klein en bovendien onjuist, omdat, zooals bekend, tot dusverre steeds het minst ontwikkelde gedeelte der militie daarbij werd ingedeeld, al is dat nu gelukkig veranderd.

¹⁾ Tot dien indruk doet het evemin iets af, of hij nu, bijeengezocht en uit hun verband gerukt uit de 90 bladzijden van zijn Verslag op 1½ bladzijde die enkele minder gunstige oordeelvellingen samendringt (blz. 13, Brochure B.).

²⁾ De eerste-oefeningstijd der Cavalerie, door J. M. BENTEIJN, Ritmeester.

³⁾ Broch. B., blz. 14, alinea 5; blz. 24, alinea 5; blz. 32, alinea 3.

⁴⁾ Mil. Spect., Aug. 1907, blz. 533, bovenaan.

⁵⁾ Zie ook Mavors, N°. 10, 1907: „Eenige cijfers en opgaven omtrent Militaire zaken, betreffende 20 verschillende landen, samengesteld uit v. LÖBELL'S Jahresberichte enz. door den 1ste Luitenant der Grenadiers A. DUDOK v. HEEL (de eerste 9 rubrieken).

De beste ervaring kan men in dit opzicht opdoen bij het Hoofdwapen. Bij de vermoeiendste oefeningen, in garnizoen, in kamp of op manoeuvre doet de milicien der infanterie, zonder klagen of verzet, dikwijls zelfs met opgewektheid, zingend langs den modderigen of stoffigen weg, zijn plicht.

En als men hem van nabij onder dergelijke omstandigheden onder den zwaren ransel geduldig zwoegen ziet, hernieuwt die indruk zich steeds. Zeker, men ziet hem — ook bij de laatste manoeuvres kwam dat voor — op marsch wel eens tijdelijk achterblijven. Doch weet Ge wel, wat dat beteekent ruiter; Gij, die een bedenkelijk gezicht trekt, als Ge U na een langen marsch wat stijf gevoelt of doorgereden hebt?

Hebt gij die doorgelopen voeten wel eens gezien? Niet? Welnu, veroordeel hem dan niet te spoedig, verzwijg vooral het leelijke woord, dat Gij zoo spoedig voor hem klaar hebt.

Dat is nu *mijn* kijk — of beter mijn *ervaring* omtrent het Nederlandsche volkskarakter onder den jas van den eenvoudigen infanterist.

Jammer, dat de Ritmeester BENTEIJN in dit opzicht zijn blik niet eens verruimd heeft, omdat hij zijn eigen Wapen nooit verlaten heeft.

Wat mijne ervaring bij de *cavalerie* betreft, verwijs ik den Ritmeester naar mijne vroegere mededeelingen aan Majoor Twiss. ¹⁾

Daartegenover staat nu de ervaring van mijn bestrijder, welke hij volgens zijne eigen woorden *vooral* grondt op zijne 7-jarige ondervinding, opgedaan aan de Koninklijke Militaire Academie, dus met cadets (dat een cadet een cavalerie-milicien is, wist ik nog niet). ²⁾

Hoe kan men nu toestanden, als aan de K. M. A., leerlingen-materiaal als cadets, de sociale omstandigheden, waaronder deze jongelieden in het leger komen, en vooral de bij uitstek hooge eischen, aan onze toekomstige (beroeps-) cavalerie-officieren te stellen, ook maar in de verste verte als eene basis van vergelijking bezigen tegenover de eerste opleiding en de voortgezette oefening (ook voor een rang) van den milicien in het eskadron! Bij *zulke* ongelijkwaardige grootheden is het mij niet mogelijk de Academie-ervaring van den Ritmeester BENTEIJN — althans in dit opzicht — te laten gelden. *Dan* gelden mij nog meer de 2 jaren, gedurende welke hij, als *ritmeester*, de pelotonsgewijze opleiding der militie onder zijne leiding had, ofschoon dit altijd nog iets anders is, dan het *zelf* te doen. Ook de ervaring als luitenant-instructeur bij het vroegere Depot-Eskadron, ofschoon ontegenzeggelijk routine gevende, kan hier moeilijk een belangrijken factor vormen, omdat ook *deze* opleiding op zoo geheel andere grondslagen rustte.

Wat blijft er nu over van de, door hem zelf op den voorgrond gebrachte, ervaring van dezen ritmeester?

Dat juist *hij mij* echter alle ervaring ontzegde, en kalmweg mijne mededeelingen, welke toch zienderoogen aan de practijk werden ont-

¹⁾ Mil. Spect. Juni 1907, blz. 408, alinea 3.

²⁾ Brochure B., blz. 41.

leend, voor onjuist, voor steeds meer en meer aanvechtbaar, enz., enz., verklaarde, was mij, ofschoon ik verder alle persoonlijke aanvallen ter wille van de zaak heb laten gaan, wat *heel* sterk.

Het noodzaakte mij tot mijn spijt eens nauwkeurig aan te geven, wáárop dan eigenlijk die ervaring, welke zulk een toon van meerderheid zou moeten rechtvaardigen, berustte.

Naast eigen ervaring — welke hij echter niet telt — bezit ik, zooals mijn tegenstander spot: „tweede-handservaringen”.¹⁾ Ik geloof niet, dat die spot hier gewettigd is; wél dat het juist *goed* is, in deze eigen ondervinding aan die van goed bekend staande, oude onderofficieren te toetsen.

Zij toch, zitten meer in den troep, dan voor eenig officier mogelijk is, en veel, wat *ons* anders ontgaat, kunnen *zij* ons leeren. Zij vormen de schakel, waardoor wij op goede wijze de onmisbare voeling met dien troep behouden; deze schakel echter wordt door mijne bestrijders niet geteld. Zij trachtten deze verdienstelijke menschen te ridiculiseeren.²⁾ Of zij daaraan goed deden, is eene andere vraag. Juist op het punt van de z.g. „africhting” is hunne ondervinding *mij* zeer veel waard.

Over die „africhting” nog een enkel woord.

De Ritmeester BENTEIJN schijnt te meenen, dat „overgaan in het eskadron” en „als afgericht daarin opgenomen worden” twee verschillende zaken zijn, die niet verward mogen worden. Doch in de practijk is het 't zelfde, zooals ik den Majoor Twiss reeds aantoonde.³⁾ Een feit is het ook, dat, worden de recruten eenmaal in het eskadron opgenomen, zij uit dit verband — ik stel hier het eskadron der afgerichte ruiters tegenover de klassen recruten — niet dan bij hooge uitzondering weder worden losgemaakt.⁴⁾

Die africhting eischt (herhaling)⁵⁾:

„Dat de man stevig te paard moet zitten — goed moet kunnen rijden in den gewonen zin van het woord, *hetgeen natuurlijk elk hooger rijkunstig idee of africhtingseigenschappen uitsluit*, dat hij zijn sabel flink te paard moet kunnen hanteeren en goed moet kunnen schieten.”

Dat zijn de hoofdeischen.

Daarnaast moet hij zich de eerste elementaire begrippen van den

¹⁾ Brochure B., blz. 42, alinea 4.

²⁾ Id. blz. 42, laatste 3 regels; brochure Maj. Twiss, blz. 8, alinea 3.

³⁾ Mil. Spect., Aug. 1907, blz. 579, alinea 4.

⁴⁾ *Wel* is het daarentegen gewenscht, dat er wat meer eenheid van inzicht, wat meer vastheid van beginsel bij de tegenwoordige „africhting” kome. Er is om zoo te zeggen geen stelsel meer en het „zooveel hoofden, zooveel zinnen” spreekt bij de pelotonsgewijze opleiding wel wat sterk. Ook ware het wel gewenscht, dat *allen* aan die vier maanden voor eerste africhting geëischt, vasthielden en eerst daarna de recruten, dus dan ook als *afgericht* in het eskadron lieten overgaan. Dit belet intusschen niet, hen voor hunne *oefening* desgewenscht *tijdelijk* in het eskadron op te nemen (exerceeren, velddienst).

⁵⁾ Mil. Spect., Maart 1907, blz. 91, alinea 6.

velddienst en van het gevecht te voet hebben eigen gemaakt, terwijl natuurlijk reeds vanzelf de *gymnastiek* en de *voltige* (op- en afspringen, bij het gezadelde en gepakte paard vooral), *schermen* en *theorie* (weinig), *voetexercitie* en *voorbereidende schietoefeningen*, juist de middelen zijn, om hem tot een bruikbaar sabelruiter en een goed karabijschutter te vormen.

In verband met *die* eischen, heb ik meermalen gezegd: „Niet onbelangrijk ware het, eens na te gaan, hoeveel van de manschappen, die in de laatste jaren in dienst kwamen, binnen 3 à 4 maanden, als afgericht, in het eskadron overgingen”.

Deze „Redewending” schijnt de Ritmeester BENTEIJN niet te verstaan.¹⁾ Welnu, zij beduidt: *het aantal manschappen, dat in de laatste jaren binnen 3 à 4 maanden als afgericht in het eskadron overging, is belangrijk.*

Aan hem, die dat zooveel gemakkelijker kan doen, dan ik, een dergelijk onderzoek uit te lokken.

Natuurlijk, dat het niet de *meest* gewenschte toestand is, wanneer de man onverhoopt onmiddellijk na zijne „africhting” voor mobilisatie moet „uitrukken”; voorzien echter van de bedrevenheid, welke hij zich in die vier maanden kan hebben eigen gemaakt, ware het verkeerd, hem op voorstel van den Ritmeester BENTEIJN door de andere poort der kazerne weder te laten „inrukken” en dus „thuis” te laten,²⁾ al bestaat er natuurlijk groot verschil tusschen „bruikbaar” en „geheel gevormd”.

Doch houden wij een oogenblik vast aan *zijne* ervaring „dat de africhtingsperiode der Nederlandsche cavalerie-miliciens ongestraft *niet* korter kan zijn dan 5 à 6 maanden, (op een maand meer of minder komt het hem blijkbaar niet aan).³⁾

Als men nu eens een middel vond, om den z.g. „wachtdag”, welke om de 4 à 5 dagen regelmatig terug keert, te doen vervallen? Dan werd die tijd óók vier maanden hoogstens, een tijd, dien ik als wenschelijk en mogelijk heb gesteld, terwijl *ik* het vervallen van den „wachtdag” steeds in mijne gedachtengang opnam.⁴⁾ Doch *nu* wegen bij mijn tegenstander de „financiën” in eens zwaar. Hij rekent mij nauwkeurig voor, dat een der middelen, om tot die verbetering te geraken, de schatkist op f 60.000 zou komen te staan.⁵⁾ Alsof niet elk volksvertegenwoordiger, die wat verder ziet, dan zijn neus lang is, zou zeggen: „Kijk, dat geld is nu eens goed besteed, omdat het indirect tot

¹⁾ Brochure B., blz. 37, alinea 5 en 6; en nogmaals blz. 43, alinea 3.

²⁾ Idem, blz. 46, bovenaan.

³⁾ Idem, blz. 40, alinea 5.

⁴⁾ Mil. Spect., Maart 1907, blz. 185, alinea 5. „Intensieve oefening wordt echter tevens verkregen door geregeld *elken* werkdag op (die) wijze te besteden, *waartoe* de z.g. „wachtdag” moet vervallen.”

⁵⁾ Brochure B., blz. 37, alinea 2.

een nuttiger gebruik en dus tot verkorting van den eerste-oefeningstijd bijdraagt; *die* som voteer ik gaarne!"

De Ritmeester BENTEIJN verdedigt Majoor TWISS — de eene dienst is immers de andere waard — tegen D.'s verwijt, — „geheel over het hoofd te zien, dat onze Nederlandsche infanterie 8 maanden eerste oefeningstijd heeft en het eene wanverhouding is, de Nederlandsche cavalerie (militie) 3-maal zoo lang te laten oefenen, eene wanverhouding, waartegen vrijstelling van landweerplicht en vermindering van herhalingsoefeningen niet half opwegen".¹⁾

Doch de overigens niet onaardige vergelijking, waarin dit geschiedt, kon niet ongelukkiger zijn opgezet.

Plaats voor: „de oefentijd onzer infanterie is *onvoldoende*"

„ „ „ „ „ „ *voldoende*"

en zij valt geheel in duigen, want dan wordt voor het examen „zakken", voor het examen „slagen". En dat zijne premisse gansch niet onomstootelijk vast staat, bewijst wel het feit, dat tal van kundige troepen-officieren van het Wapen dien oefentijd *wel* voldoende vinden, dat sommigen hunner hem, wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, zelfs zeer goed voor verkorting vatbaar achten.²⁾

Dat de Nederlandsche toestanden eene *exceptie* vormen, kan ik den Ritmeester BENTEIJN niet toegeven.³⁾

Ons kleine vaderland verkeert in een toestand, dien het met *alle* andere kleine Mogendheden gemeen heeft en in dat opzicht kan het zich, wat de offers betreft, welke het zich voor de landsverdediging getroost, gerust met hen meten.

Natuurlijk is de krachtsinspanning, welke Nederland zich daartoe mag en kan getroosten, geëvenredigd aan de draagkracht zijner inwoners en aan de taak, welke voor zijn leger binnen de grenzen van eene reële mogelijkheid kan zijn weggelegd.

Alleen zou die krachtsinspanning, zoo wat de oefeningstijd van het jaarlijks beschikbaar komende aantal dienstplichtigen, als het besteden van het beschikbaar gestelde geld betreft, wellicht beter kunnen worden aangewend. Men zegt, dat wij, Nederlanders, duur werken. Het

¹⁾ Brochure B., blz. 46, alinea 6.

²⁾ „Eene brandende kwestie: — „Is wijziging der militie-wet noodig? door een Nederlandsch officier. Electriche Drukkerij „LECTOR ET EMERGO". Voorburg.

Gelukkig is ook niet de vergelijking tusschen de 2 *werktableau's* op blzn. 38 en 39 der Brochure B., want daaruit is gemakkelijk te zien, dat aan de *eigenlijke oefening* — de reinigingswerkzaamheden, poetsen, baden, enz. buiten beschouwing gelaten, het *Zwitserse* tableau $5\frac{1}{2}$ uur het *Nederlandsche* $5 \times \frac{3}{4}$ uur = $3\frac{3}{4}$ uur bevatte of $\frac{1}{3}$ deel van het *Zwitserse* tableau minder. Dit wilde hij waarschijnlijk *niet* aantonen.

³⁾ Brochure B., blz. 52, alinea 2.

zou echter doen denken aan de welbekende fabel van den kikvorsch, welke zich tot de grootte van eene koe wilde opblazen en... uiteen spatte, wanneer Nederland een leger poogde te verkrijgen, hetwelk zich met dat van Duitschland of van Frankrijk zou kunnen meten. Ik geloof, dat men in *dit* licht de eischen, welke aan Nederland en zijne bewoners kunnen worden gesteld, moet bezien, en dat de meesten zulks ook wel beseffen.

De Ritmeester BENTEIJN schijnt dat echter *niet* te doen.

Bij zijne bespreking van de verkorting van den eerste-oefeningstijd bij de cavalerie tot 18 maanden¹⁾, onderzoekt hij ook de door *mij* voorgestelde wijze van opkomst der militie,²⁾ waarvan hij zegt:

„In de *derde* plaats kan men de lichting in twee helften doen opkomen, op 1 *April* en 1 *October*. Behalve, dat de eskadrons dan gedurende het geheele jaar 1½ lichting onder de wapenen hebben, *waardoor de sterkteverhouding tusschen menschen en paarden minder ongunstig wordt*, is dit stelsel het minst aanbevelingswaardige. *In de zomerperiode blijft ook dán de africhting der halve lichting, die op 1 April is opgekomen, een blok aan het been voor rationeele oefening van het geheel.*

Ik geloof, dat mijn geachte bestrijder en ik elkaar *hier* eindelijk naderen.

Laat ik hem daartoe nog eens voorleggen, wat hem in mijn betoog blijkbaar ontging (herhaling³⁾):

In mijn *Maart*-artikel vroeg ik op blz. 183 onder 2°. nl.: „Is het mogelijk, den dienst van pelotoncommandant, belast als deze nu is en met de oefening van zijn afgericht personeel, en met de opleiding zijner recruten en om de 2 à 3 weken met den nog altijd afmattenden weekdienst, zóó te regelen, dat het hem mogelijk zij, niet alleen in *naam*, doch *inderdaad*, zijne recruten af te richten en verder op te leiden”, en op blz. 188 vgg. vestigde ik, antwoordende op die vraag, de aandacht op eene verklaring van den Ritmeester v. OVERVELDT, die o. a. zeide: „Daar men de luitenants niet den geheelen dag in dienst kan houden, zal men gaan transigeeren. De oefening van het eskadron zal worden bekort of wel de recruten-opleiding, waarschijnlijk wel beide, tot schade van de eene en de andere”, en ik voegde daaraan toe:

„Zóó gelooven wij, dat tegenwoordig de zaak staat: de troep (de afgerichte manschappen en de recruten) hebben daardoor een vrij gemakkelijken dienst, doch daardoor ook veel te weinig oefening, terwijl de luitenants den ganschen dag in touw zijn, zonder dat daarmede flinke resultaten worden bereikt, hetgeen vooral des zomers het geval is.

„Dit komt, omdat zij voor *alles* moeten opkomen en juist in den zomer, als de oefeningen langer duren, is dit een groot bezwaar.

¹⁾ Brochure B., blz. 53, alinea 3.

²⁾ Idem, blz. 55, alinea 3.

³⁾ Mil. Spect., Maart 1907, blz. 183, 2° en blz. 188.

„Mochten echter de oefeningen werkelijk „intensief” worden, dan zal dit bezwaar onoverkomelijk blijken”.¹⁾

En de Ritmeester VAN OVERVELDT:

„In den zomer acht ik de pelotonsgewijze opleiding (der recruten) onmogelijk; in den winter niet wenschelijk”.

Daarop liet ik onmiddellijk volgen:

„Eene oplossing, die ook nog een ander groot voordeel brengt”, (dat der grootere vredessterkte) „ware echter wel te vinden, door de lichterling in 2 gelijke helften, n.l. op 1 April en op 1 October, te doen opkomen”.

„Doch des zomers oefene men de recruten per eskadron, d. w. z. men vereenige hen in twee klassen, hetgeen bij eene sterkte van $\frac{1}{2}$ lichterling zeer goed mogelijk is.

„Met deze klassen belaste men één luitenant en telken jare een ander, waaraan men een ervaren onderofficier (en desnoods nog een korporaal voor de kleinere diensten) toevoegt”. Men stelle hen zoo mogelijk vrij van andere diensten.

Men zal nu wel tegenwerpen, dat dan toch 's zomers weder eene soort van depot bij het eskadron wordt gevormd, doch *de groote grief* tegen de vroegere depots blijft in ieder geval achterwege, daar ook nu de eskadron de recruten onder *zijn* toezicht heeft en opleidt in *zijn* eskadron, terwijl zij vroeger, volkomen buiten hem om, werden afgericht en over de veldeskadrons verdeeld”.

En nu herhaal ik tevens, dat, nu zulks noodig blijkt, de *pelotonsgewijze* africhting zeer goed kan vervallen, vooral ook, omdat zij geenszins een der hoofdargumenten vormde van hem, die het opheffen der z.g. recrutendepots met zooveel succes heeft bepleit.²⁾

Deze regeling geeft tevens het voordeel, dat de eskadronscommandant:

- 1°. Slechts met één, in stede van met vier uitvoerders (de 4 pelotonscommandanten) te doen heeft, die in zijn geest moeten werken;
- 2°. voor die africhting gemakkelijker de hand kan leggen op één luitenant en het noodige kader, dat zich hiertoe bijzonder leent, dan, wanneer elk peloton dat personeel moet verschaffen.

Zou, indien deze zaak zóó was geregeld, het blok aan het been voor rationeele oefening van het geheel nu *nog* zoo zwaar wegen?

Ik heb bij dit hoogst belangrijke punt wat langer moeten stilstaan en mijne denkbeelden daartoe grootendeels nog eens moeten herhalen.

Toch zijn zij deze moeite wel waard:

Immers de tijd, waarop de proef volgens deze denkbeelden zal aangaan, nadert.

¹⁾ Laat ik hier nog vooral eens herinneren aan, wat ik schreef in den Mil. Spect., Maart 1907, blz. 180, alinea 3. Ook ik wil volstrekt niet, dat de menschen *afgejakkerd* worden en nooit eens een oogenblik vrij zijn.

²⁾ Mil. Spect., Juni 1907, blz. 412, eerste helft.

Op 1 April 1908 zal daartoe bij één eskadron de helft eener lichterij voor 18 maanden eerste-oefeningstijd onder de wapenen worden geroepen, op 1 Oct. 1908 de tweede helft volgen. Daarmede begint voorloopig de verwezenlijking mijner denkbeelden, want in stede van onmiddellijke toepassing vroeg ik bij herhaling om eene degelijke proef, alvorens verder te willen gaan. (In elk mijner artikelen drie keer.)

De Ritmeester BENTEIJN orakelt echter: „De verwezenlijking van D.'s denkbeelden zullen voor het Wapen, hoe men de zaak ook keert of wendt, noodlottig zijn”.

Dat is een groot woord! Doch dunkt mij hier ietwat overdreven.

Is hij ook bij geval onder den indruk van de proef, welke op 1 Maart 1908 voor het gansche Wapen te gelijk aanvangt met opkomst van de geheele lichterij der militie voor 19 maanden eerste-oefeningstijd?

Hij zal toch zeker wel weten, van wien dat voorstel uitging?

Hoe of verder de — laat ik het noemen „kleine proef” — nader zal worden geregeld, is mij volslagen onbekend.

Doch misschien mag ik daarin wel met bescheidenheid adviseeren.

Ik zou haar dan gaarne gehouden zien bij een bestaand eskadron en gesteld in handen van een ervaren ritmeester, bezittende een flinken werklust en een ruimen blik.

Van een man, die de beslommeringen en de „finesses” van den inwendigen en van den administratieven dienst zijner eenheid althans reeds zóódanig onder de knie heeft, dat zij hem niet meer, als de hoofdzaak gelden.

Van een in alle opzichten onafhankelijk man eindelijk, met zooveel karaktersterkte, dat hij, zoowel naar boven, als naar beneden, zijne moeilijke opdracht zonder aanzien des persoons uitvoert en zoo noodig de zelfstandigheid durft eischen, welke hij zich bij deze taak vooral niet mag laten beknibbelen.

Wanneer de proef, in handen van zulk een man, niet slaagt, dan, maar ook dan alleen, heeft men het recht van hare voorstanders te eischen, dat zij zich bij dien uitslag nederleggen.

D.

Punten 46 en 53, S.V.I. '07.

Velen, die met mij, geheel of gedeeltelijk, de schietoefeningen volgens S.V.I. '07 leidden of nog leiden, zullen doordrongen zijn van de waarheid, vervat in de punten 46 en 53, die gewagen van: „de hooge eischen, waaraan de onderwijzers moeten voldoen om door toewijding hunne leerlingen te bezielen”, en van het groote voordeel: „dat althans bij de voorbereidende schietoefeningen en bij het schieten *de zelfde* onderwijzer *de zelfde* leerlingen opleidt”.

Doch niet minder zullen bovenbedoelde leiders ondervonden hebben de onmogelijkheid om gevolg te kunnen geven aan de aanwijzingen in de punten 46 en 53; en dikwijls zullen zij met krachtigen wil hebben moeten strijden tegen ondermijning van hunne ambitie door den tegenwoordig bij hun werk, als gevolg van de weinige stabiliteit in het onderwijzend personeel.

Voor hen, die niet onmiddellijk de nadeelige werking van die onstandvastigheid ondervonden of nog ondervinden, mogen onderstaande aantekeningen een beeld van den toestand geven, ten einde een ieder de gelegenheid te geven zijn oordeel te vormen, of wij troepenofficieren op zulk eene wijze iets goeds tot stand kunnen brengen.

Bij mijne compagnie waren 8-maanders ingedeeld en begon de opleiding ± 13 Maart met 72 recruten. Ik deelde mijn leerlingen in vier klassen (tevens de 4 sectiën) in, iedere klasse met één onderwijzer en één hulp-onderwijzer. De onderwijzers waren de sergeant-majoor-instructeur en 3 der meest geschikte sergeants; als hulponderwijzer traden op 3 jongere onderofficieren, 1 milicien-sergeant, lichting 1906, terwijl als invalers nog 2 vrijwillige korporaals over bleven, die in sommige vakken ook wel als 3^e onderwijzer optraden.

In het begin ging alles best; de ambitie van onderwijzers en leerlingen nam dagelijks toe, en wij verheugden ons allen in het vooruitzicht van goede resultaten te zullen bereiken. Doch 1 Mei was de eerste dag van de lijdensperiode, die nu volgde:

1 Mei: hulponderwijzer 2e klasse geëmployeerd in de cantine, waar hij op het oogenblik (30 Juli) nog is;

- 10 Mei vormde ik eene 5e klasse van achterlijken uit de 4 klassen, voor welke 5e klasse ikzelf als onderwijzer optrad met één korporaal, als hulponderwijzer;
- 21 Mei: vaste onderwijzer 2e klasse des namiddags ter beschikking van den luitenant-adjutant voor opleiding militiekader;
- 24 Mei: ikzelf wordt officier van wapening; de leiding gaat in andere handen over; mijne 5e klasse wordt opgeheven, omdat mijn opvolger dienaangaande andere inzichten heeft;
- 1 Juni: vaste onderwijzer 1ste klasse voor den geheelen zomer in het zwembad geëmployeerd, d. w. z. vrij van alle andere diensten;
- 1 Juni: vaste onderwijzer 2^e klasse (zie ook 21 Mei) bij de kaderopleiding voor- en namiddags;
- 1 Juni: hulponderwijzer 4^e klasse menagemeester-onderofficieren; is dit gebleven tot 29 Juli en is op dien datum gedetacheerd bij de genietroepen;
- 1 Juli: hulponderwijzer 3^e klasse menagemeester-soldaten, d. w. z. vrij van alle andere diensten;
- 1 Juli: mijn opvolger, als leider der schietoefeningen, wordt overgeplaatst; de leiding gaat dus in de 3^e hand over;
- 12 Juli: vaste onderwijzer 4^e klasse aangesteld tot sergeant-majoor en in verband daarmede overgeplaatst;
- 17 Juli: vaste onderwijzer 3^e klasse vraagt pensioen aan;
- 27 Juli: hulponderwijzer 1ste klasse (mil.-sergeant 1906) met groot verlof.
- Den 24sten Juli is de compagnie naar Harskamp vertrokken tot het houden van gevechtsschietoefeningen met, zooals uit het bovenstaande blijkt, de 2 korporaals, hierboven vermeld, en overigens kader, hetzij nieuw bij de compagnie geplaatst of van andere compagnieën tijdelijk gedetacheerd.

Doesburg, 1907.

C. C. SCHMOUTZIGUER,
Eerste-Luitenant der Infanterie.

Korte mededeelingen betreffende militaire zaken in verschillende landen.

BELGIË.

Int. Rev., Sept., geeft eenige bijzonderheden over het internat. concours hippique te Brussel en over eenige proeven met 4 verschillende inf.-projectiel-typen met scherpe punt, gehouden door de commissie der wapenfabriek te Luik.

DUITSCHLAND.

Enkele opmerkingen over eenige wijzigingen in het exerc.-reglt. voor de cav. in Int. Rev., Sept. Over eene, omstreeks half Sept. l.l. gehouden, oefening in den vestingoorlog in Posen een bericht in Allg. Schw. M. Z., N°. 35. (Ontleend a/d Köln. Zeit.) Een uitvoerig artikel over waarnemingsopstellingen voor veldbatterijen in Jahrb. A. u. M., Sept.

FRANKRIJK.

In M. Woch., N°. 120, een kort bericht over eene brug, geslagen volgens de aanwijzingen van den Geniekapitein BARAULT door de 1ste cav.-div. over de Aisne. Men roemt zeer de constructie (gering gewicht, het gemakkelijk slaan, enz.); p. Meter een gewicht van 90 KG., 15—20 ongeoeffende mannen sloegen in 1 uur eene brug van 20 M. lengte.

In Int. Rev., Sept., eenige uitvoerige beschouwingen over Generale-stafreizen. Allg. Schw. M. Z., N°. 35, geeft een kort bericht over, bij de laatste herfstmanoeuvres beproefde, veldkeukens. Schw. A. u. G., Aug., geeft het programma der schietoefeningen van 1907.

GRIEKENLAND.

Een vrij uitvoerig bericht over de van 18 April—22 Juli l.l. bij Athene gehouden vergelijkende proeven met veldgeschut van ARMSTRONG, EHRHARDT, KRUPP en SCHNEIDER in Jahrb. A. u. M., Sept. (Zie ook Aug.-afl., Art. Mon. EHRHARDT en KRUPP hebben zich, naar het schijnt, vóór het einde der proeven teruggetrokken.

ITALIË.

Int. Rev., Sept., geeft een uitvoerig bericht over de versterkingen van Venetië, Verona en de moderniseering daarvan; een kort bericht over eene oefening van een bataljon wielrijders en over de groote herfstmanoeuvres, zie hiervoor ook Jahrb. A. u. M., Sept., en M. Woch., N°. 115, waarin tevens een bericht over het Ital. Roode Kruis (enkele cijfers en bijzonderheden uit het jaarverslag).

Verder in Jahrb. A. u. M., Sept., eenige bijzonderheden over de voorgestelde wijzigingen in de recruteeringswet en over de vastgestelde nieuwe pensioensbepalingen.

In Rev. mil., Sept., eene korte bespreking van het nieuwe ontwerp-reglement voor de opleiding der troepen en voor den inwendigen dienst der verschillende Wapens, bij wijze van proef aan de korpsen uitgegeven.

JAPAN.

Aan een zakelijk artikel in de New-York Herald over het militaire program ontleent Int. Rev., Sept., eenige bijzonderheden.

Het marine-budget 1907 in N. M. B., N°. 11, totaal 81.774.883,20 Mark.

MONTENEGRO.

Eene tweede sectie machinegeweren is in Juli in Cetinje opgericht; de oprichting van de 3^e en 4^e zal weldra volgen. (M. Woch., N°. 112.)

NOORWEGEN.

In Jahrb. A. u. M., Sept., enkele wetenswaardige mededeelingen over z.g. ski-troepen.

OOSTENRIJK—HONGARIJË.

Een uitvoerig bericht over de groote herfstmanoeuvres in Int. Rev., Sept.

RUSLAND.

Int. Rev., Sept., geeft een uitvoerig overzicht van den inhoud van het ontwerp infanterie-reglement. Rev. mil., Sept., geeft een wetenswaardig bericht, bevattende de opmerkingen, voorkomende in eene order van den Grootvorst NICOLAAS, Commandant van het district Petersburg, over de in 1906 gehouden manoeuvres in dat district.

In Rev. mil., Sept., een uitvoerig bericht over eene proef met eene nieuwe wijze van troepenadministratie.

SPANJE.

Een besluit van 12 Juli l.l. gelast het vervaardigen van eene nieuwe soort geconserveerd brood — „galleta” —; 0,13 M. in doorsnede, weegt het 100 Gr. een dagration bestaat uit 5 broodjes in een pakje. (Rev. mil., Sept.)

ZWITSERLAND.

In N. M. B., N°. 11, eene korte beschrijving van een nieuwen afstandmeter, uitgevonden door den Luitenant WILD; tot op 3000 M. kunnen hiermede de afstanden in korten tijd gemeten worden. Rev. mil., Sept., geeft een kort bericht over het op 22 Juli l.l. vastgestelde contract tusschen het mil. depart. en de automobiël-club betreffende een korps vrijwillige automobilisten.

Boekaankondiging.

Om der waarheid wille. Een protest tegen eenige onjuiste beschouwingen en voorstellingen in zake mijn optreden als Minister van Oorlog, door H. P. STAAL. 's *Gravenhage*, 1907. W. P. VAN STOCKUM & ZOON.

In deze brochure bespreekt de oud-Minister STAAL, in hoofdzaak, de onjuiste voorstellingen, welke gegeven worden door Prof. Mr. VAN DER VLUGT in het artikel: „De STAAL-crisis”, in onze Eeuw, en door Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN in zijn brochure: „Landsverdediging geen partijzaak”, ten aanzien van de vraag: of de veel besproken maatregelen omtrent het blijvend gedeelte door den toenmaligen Minister genomen zijn onder den drang van buiten en tegen zijne aanvaankelijke bedoelingen in, alsmede ten aanzien van de vraag: of er aanvaankelijk verband gelegd is tusschen de plannen omtrent de wijziging der Militiewet en het vraagstuk van het blijvend gedeelte en dit verband later, tijdens de mondelinge behandeling der oorlogsbegrooting, is losgelaten.

Terwijl namelijk deze vragen door de evengenoemde Heeren, ieder voor zooveel hem betreft, in bevestigenden zin beantwoord worden en hunne redeneeringen op dien grondslag zijn opgebouwd, heeft de Schr. der hier aangekondigde brochure, met de Handelingen in de hand, eene wederlegging van beide beweringen geleverd, welke, naar het ons voorkomt, aan duidelijkheid en volledigheid niets te wenschen overlaat.

Roode-Kruishond en Oorlogshond, door Jhr. C. A. J. MEYER, Kapitein der infanterie. 's *Gravenhage*, 1907. N. V. Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”.

In dit keurig uitgevoerde en met vele illustratiën versierde geschrift vestigt de S. er de aandacht op, hoe, zoowel bij het opsporen van op het slagveld gevallen, gewonden, als voor het overbrengen van bevelen en berichten en het waarborgen van eene grootere mate van veiligheid (bij posten, veldwachten of patrouilles), gebruik gemaakt kan worden, en elders alreeds gemaakt wordt, van bijzonder daartoe geschikte en afgerichte honden, naarmate van hunne bijzondere geschiktheid onderscheiden in *Roode-Kruis-* en *Oorlogshonden*. Voorts geeft S. belangrijke

gegevens en beschouwingen omtrent ras, geslacht, dressuur, verzorging, alsmede aankoop en fokkerij dezer honden, waaraan de elders in dit opzicht verkregen ervaring ten grondslag ligt. Ten slotte wordt een en ander medegedeeld omtrent de „Deutsche Verein für Sanitätshunde” en de Zweedsche Vereeniging van Roode-Kruishonden.

Deze arbeid van den S., waarin hij de aandacht vestigt op een betrekkelijk eenvoudig en toch — bij voldoende voorbereiding — zoo belangrijk hulpmiddel voor de oorlogvoering, verdient zeer zeker waardeering en wanneer de oorlogs- en Roode-Kruishonden dan ook eenmaal bij ons zullen worden ingevoerd, zal dit voorzeker voor een groot deel aan zijn arbeid te danken zijn.

Gegevens, betreffende de verpleging van het Veldleger, verzameld door M. A. TEUNE, Eerste-Luitenant-Kwartiermeester. 's Hertogenbosch, 1907. C. N. TEULINGS.

In dit boekje heeft de S., ten behoeve van hen, die met de verpleging van troepen belast worden, of die daarop betrekking hebbende zaken hebben uit te werken, alle gegevens samengevat betreffende de verpleging van het veldleger, welke thans in verschillende boekwerken verspreid voorkomen en daarom minder gemakkelijk te raadplegen zijn.

De medegedeelde gegevens hebben betrekking op: het verplegingspersoneel; het verplegingsmaterieel; de verplegingssterkte, de wijze van verpleging en de te verstrekken hoeveelheden en rations; contracten of overeenkomsten voor leveringen, procesverbaal en betalingen; indeeling van de voertuigen in den trein, geleiden van voertuigen; oriënteren en lezen op de kaart; een en ander over tuigen, op- en aftuigen en verzorging en behandeling van het paard.

Onze onafhankelijkheid, door P. C. C. HANSEN (BOEKA). 's Gravenhage, 1907. BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE.

Wanneer men, met VONDEL, den uitslag niet rekenende, alleen het doel telt, kan een woord van lof aan den S. dezer brochure niet onthouden worden; immers in een 15-tal bladzijden, die zonder bezwaar nog ingekrompen hadden kunnen worden, wordt de wijze, waarop wij onze onafhankelijkheid verdedigen moeten, in receptvorm beschreven. Wanneer men in den loop der tijden boekdeelen, aan dit onderwerp gewijd, heeft moeten doorlezen, waardeert men eerst recht, dat hier in zulk een kort bestek een zoo eenvoudig stelsel wordt aangeboden. Te land: eene goede zeehaven (keuze voorloopig onverschillig), aan land- en zeezijde te verdedigen en voldoende tegen overrompeling gevrijwaard, terwijl alleen een staand legertje van vrijwilligers noodig is om die verdediging te voeren; ter zee: eenige torpedobooten en onderzeesche booten; voilà tout! En dit eenvoudige plan is in hoofdzaak in S.'s brein gewekt door zijne vrees voor eene strategische over-

valling van ons land met behulp van automobielen . . . eene onderstelling dus geheel up to date!

Het is alleen jammer, dat, wat S. ons in plaats van het bestaande wil geven, zoo weinig practisch bruikbaar toeschijnt en zoo weinig getuigt van zaakkundige overdenking!

Waterloo — Justice! par le comte LOUIS CAVENS. *Bruxelles*. POLLEUNIS ET CEUTERICK.

Een enthousiast betoog ter weêrlegging van oudere, onjuiste beoordeelingen van het gedrag der Zuid- en Noord-Nederlanders bij Quatre-Bras en Waterloo. Onze volksaard wordt daarin wel wat martialer aangeslagen, dan hij inderdaad is. Tegenover de beschuldigingen, van Engelsche en van Pruisische zijde aangevoerd, schaadt echter een beetje overdrijving niet, voor zoolang zij althans niet ertoe leiden zou, het oogeblikkelijke peil van belangstelling bij ons volk voor zijne weermacht als voldoende te willen aanmerken. Wel geloof ik, dat ons volk te nuchter is, om in den wel wat te warmen toon van het pleidooi eene opwekking te vinden. Het stuk is echter hoofdzakelijk geschreven om de Belgen vrij te pleiten van de beschuldigingen van lafheid, waaraan zij hebben bloot gestaan. Men moet voor het warme, vaderlandslievende gevoel, dat er uit spreekt, dan ook eigen bedenkingen wat laten varen.

De S. schetst in het kort de gevoelens der Belgen tegenover de Fransen en vergelijkt die met de gewaarwordingen der Pruisen, Engelsen, Hannoveranen, Nassauers en Brunswijkers. „En tout cas, nos „populations n'avaient rien à venger et elles ne nourrissaient aucune „haine contre NAPOLEON ni contre les Français”. Zeer in het kort wordt een overzicht gegeven van de Noord- en Zuid-Nederlandsche troepen, die aan de krijgsverrichtingen deelnamen en van hun roemvol optreden daarbij. Van Zuid-Nederlandsche aanvoeders als GHIGNY, VAN MERLEN, STIEVENAAR en vele anderen volgt eene korte beschrijving, terwijl een ontwerp van gedenkteekenen, bij Quatre Bras en Waterloo voor de Belgen op te richten, het besluit vormt.

Dat de S. zich voor het bereiken van zijn streven geen moeite ontziet, moge blijken uit het feit, dat deze brochure, zoowel als de latere vlugschriften van zijne hand, op groote schaal gratis in België en daarbuiten worden verspreid. Wonende te Mont-Saint-Jean, dus nabij het slagveld, heeft hij ten vorigen jare reeds eene poging gedaan, om een „Institut international d'histoire des temps napoléoniens” op te richten, terwijl hij zich met klem doet hooren tegen de speculanten, die munt willen slaan uit het streven van zoovelen, om het slagveld van Waterloo in zijn tegenwoordigen vorm te behouden.

„*La puissance des mots*” geeft weêr, hoe de hiervoren genoemde brochure werd ontvangen.

„*La défense de la conduite des Belges à Waterloo fut un des derniers sujets, dont le Baron LAMBERMONT se soit constamment occupé*”,

schreef de voorzitter van den Senaat. Alle gouverneurs van provinciën, vele leden van den Senaat en afgevaardigden van de Kamer en alle generaals hadden instemming betuigd. Bijna alle regimenten hadden geantwoord. „Moi aussi, j'ai fait ce que j'ai dû pour rendre Justice!” schreef de Italiaansche Generaal POLLIO en met reden. ¹⁾ Kolonel DE BAS betuigde zich ten zeerste getroffen en had „de Waarheid betreffende Beeringen” gevonden om te antwoorden op de „accusations que „l'ancien Général DEN BEER POORTUGAEL, aujourd'hui Conseiller d'Etat, „à formulées contre un de nos plus braves et de nos plus brillants „militaires, le Comte CAPIAUMONT”. Met Waterloo stond dit weliswaar niet in verband. Kapitein SCHWERTFEGER uit Hannover, die een werk schrijft over de deelname van het Duitse legioen, het 6e Regiment Infanterie uit Breda, de Graaf DE MAUROY, die den stoot gaf tot de oprichting van de „Aigle de la Vieille Garde”, hadden hunne instemming betuigd. De bekende pennenstrijd van voor kort, in „de Nieuwe Courant” gevoerd, over het al of niet bestaan van duels met messen in onze noordelijke gewesten wordt vermeld. „Quoiqu'il en soit, je ne „vois pas en quoi un peuple puisse être déshonoré par un usage qui marque un réel courage”. Niet oonteerd, doch evenmin vereerend, zou ik meenen.

Pakkender dan de stijl van den S., is voor mij de toon van het schrijven, dat hij in „Une leçon d'histoire vécue” publiceert en dat afkomstig is van den, bij ons zoo goed bekenden Generaal Baron W. DE HEUSCH. De Generaal schetst daarin, hoe hij als leeraar nog aan de „Ecole militaire” „au temps de ma jeunesse enthousiaste et chaleureuse”, met de leerlingen wandelde over de slagvelden van Fleurus, Jemappes, Quatre-Bras, Ligny en Waterloo; hoe hij hun de plaats aan wees, waar de bataljons van BYLANDT werden gekanonneerd door de 78 vuurmonden van D'ERLON. „Et on les a accusées, ces troupes „incomparables, d'avoir cédé le terrain!” „Ah! oui, justice pour ces braves.” Dan verhaalt hij van het initiatief van DE CONSTANT REBECQUE, van de divisie DE PERPONCHER bij Quatre-Bras, van de aanvallen door CHASSÉ bij Waterloo op de Fransche garde gedaan.

„Voilà, mon cher Comte, ce que je disais à mes jeunes amis.

„La semence de patriotisme et de fierté jetée ainsi dans leurs coeurs n'a certes pas dû être perdue.

„Oui, justice”.

Men ziet uit die woorden, hoe diepen indruk het streven van den Graaf CAVENS heeft gemaakt op menschen van eene wetenschappelijke trempe als DE HEUSCH. Uit zuiver historisch standpunt bezien, schuilt echter in dergelijke enthousiaste stroomingen ook wel eenig gevaar, omdat zij de werkelijke waarheid onder een vloed van pathos dreigen te verstikken. Dit nu is evenmin wenschelijk als een streven, om de

¹⁾ Het standaardwerk van dezen opperofficier zal weldra in Fransche vertaling het licht zien.

geschiedenis te benutten tot het naakt blootleggen van alle zwakheden van het voorgeslacht. De geschiedschrijver mag niet verblinden en evenmin dénigreeren. Zijn taak is buitengewoon zwaar. Doch de Graaf CAVENS schijnt mij geen geschiedschrijver toe in den eigenlijken zin van het woord. Hij moet zich nog nader doen kennen.

T.

Le tireur sur le champ de bataille, par le capitaine adjoint d'état-major BREMER. *Ixelles*, 1907. A. BREUER.

„Réagir contre la tendance à n'accorder d'importance qu'à l'amélioration du fusil et à ne s'occuper qu'insuffisamment du tireur....”, ziehier in het kort het doel, door den bekwamen Schrijver met de uitgave dezer te Brussel en Antwerpen gehouden „causerie” beoogd.

Onder het aanhalen van tal van schrijvers van gezag en van oorlogs-ervaring geeft hij een overzicht van den huidige stand van het vraagstuk der schietopleiding en van de daaromtrent door hem gekoesterde denkbeelden.

Hij splitst het gansche vraagstuk in de volgende drie hoofddeelen:

1°. Naar welk doel behoort bij de schietopleiding te worden gestreefd?

2°. Door welke methode ware dat doel het best te bereiken?

3°. Welke middelen kunnen deze methode de rijkste vruchten doen dragen?

Als *doel* prijst hij het *automatisch* schieten aan, als *methode* het onderricht in het *juist-snelle* schot.¹⁾

„Il faut tirer vite sans cesser de tirer bien”, zegt hij en wil dan ook bij schietwedstrijden zoowel de snelheid als de juistheid beoordeeld zien.

Dat de door hem voorgestane methode veel tijd en veel patronen zou kosten, wordt door hem erkend, doch: „die het doel wil, moet ook de middelen willen”, is zijn oordeel.

Tot verhooging der vruchtbaarheid van de methode, beveelt Schrijver het in alle scholen verplichtend stellen van schietonderwijs aan, alsook oprichting van — en milden steun aan — schietverenigingen, ook tot de oefening op rijperen leeftijd.

De onkosten, aan een en ander verbonden, mogen z. i. daarvan niet weerhouden.

Millioenen worden besteed voor een beter geweer. Daarbij te beknibbelen op de middelen tot verbetering van den schutter ware slecht te rijmen.

¹⁾ Het *kenmerkend onderscheid* met de bij ons in beproeving zijnde methode bestaat hierin, dat Schrijver gedurende de eerste weken *uitsluitend* het *juist* schieten wil doen onderwijzen, om, *zoodra de man daarin goed geoefend is*, door geleidelijke verhooging der schiet-snelheid te komen tot het *juist-snelle* schot.

Tal van Staten eindelijk worden genoemd, waar men te dezer zake in eenig opzicht reeds den goeden weg bewandelt. ¹⁾

In het vorenstaande gaven wij ongeveer het geraamte weder der causerie, die in een beknopt bestek zeer veel lezenswaardigs bevat.

Inderdaad, bij den wedstrijd in volkomenheid tusschen wapen en schutter bleef tot dusverre de laatste meer achter, dan noodzakelijk is, en o. i. kan men dan ook voorloopig alle verdere pogingen tot verbetering der handvuurwapenen, voor zooverre men meent die te moeten zoeken in nog gestrektere banen of in grootere schietjuistheid, veilig achterwege laten. Ook het streven naar grootere baangestrektheid of naar grootere schietjuistheid van het wapen zelve kan o. i. te ver voeren. ²⁾

Dat evenwel te dien aanzien de meeningen nog immer uiteenloopen blijkt o. m. uit hetgeen de Kolonel v. HORSETZKY zegt in Streffl. Milit. Zeitschr., Juli 1907, blz. 1016: „Solange die Flugbahn unseres Gewehres nicht derart *gestreckt* ist, ³⁾ dasz sie auch für *liegende* ³⁾ Gegner innerhalb der kleinen Distanzen *rasant* ³⁾ wirkt — und das wird noch recht lange dauern — musz der Aufsatz bis 800× von 100× zu 100× gestellt werden können”.

Toejuiching verdient dan ook iedere ernstige poging, de gedachten over dit onderwerp in juistere banen te helpen leiden, vooral indien — zooals bij deze causerie het geval is — die poging bestaat in een vlot, onderhoudend en met warme overtuiging geschreven betoog, goed geargumenteed en wars van geleerdheidswaan.

In het bijzonder zij het handige boekje diegenen aanbevolen, die — waarom of waardoor dan ook — onvoldoende kennis namen van het zeer vele en goede, dat over dit brandend vraagstuk het licht zag.

De tijd, daaraan te besteden, zal goed besteed zijn.

N₂.

¹⁾ Nederland wordt niet genoemd. Is het Schrijver onbekend gebleven, dat ook Nederland op dien weg in meerdere opzichten reeds belangrijke schreden deed?

²⁾ Zie hieromtrent het artikel van den Kap^{tn}. der inf^{te}. L. NOEST over COLON's „Manuel pratique des Tirs collectifs”. Mil. Spect., Nov. 1906, blz. 904.

³⁾ Wij cursiveeren.

Ter aankondiging ontvangen.

De eerste-oefeningstijd der cavalerie, door J. M. BENTEIJN, Ritmeester. 's Gravenhage, 1907. W. P. VAN STOCKUM & ZON.

Het stalen ziekenraam. Een nieuw vervoermiddel voor zieken en gewonden, door C. DE MOOY, Gep^d. Kolonel bij den Militair-geneeskundigen dienst. („Moleschott”. Weekblad voor Gezondheidsleer, enz., 1^e Jaargang, N°. 12.)